

Revista ECONOMICA

CONSILIUL SUPREM AL DEZVOLTĂRII ECONOMICE ȘI SOCIALE — INSTITUTUL CENTRAL DE CERCETARI ECONOMICE

**ȚIȚEIUL-
O RESURSĂ PREȚIOASĂ**

**ACȚIUNI PE FILIERA
PRODUCTIE,
VALORIFICARE,
CONSUM**

SALA DE LECTURĂ

Numărul 11 ● Vineri 18 martie 1983

În prezența tovarășului Nicolae Ceaușescu

Consfățuirea de lucru cu cadre de conducere și alți oameni ai muncii din industria petrolului

Programele speciale adoptate de Conferința

Națională a P. C. R. — în acțiune!

Un obiectiv prioritar: creșterea suplimentară a producției de țiței și gaze

ACTUALITATEA ECONOMICĂ a acestui sfârșit de trimestru a înscris recent, ca un moment de deosebită semnificație, **Consfătuirea de lucru cu cadre de conducere și alți oameni ai muncii din industria petrolului**, organizată din inițiativa secretarului general al partidului, președintele republicii, tovarășul Nicolae Ceaușescu.

Urmind la scurt interval dialogului cu cadre de conducere și specialiști din industria minieră și geologie și vizînd același obiectiv — **accelerarea lărgirii bazei naționale energetice și de materii prime**, Consfătuirea de lucru cu petroliștii se înscrie în practica consecvent democratică a partidului și statului nostru, imprimată adînc în toate structurile și la toate eșaloanele economiei și societății românești, de a întemeia orice decizie majoră, orice acțiune de larg interes, întreaga politică de dezvoltare pe consultarea largă a oamenilor muncii, făuritori ai bunurilor materiale și spirituale, proprietari și beneficiari.

În centrul dezbaterilor s-au situat problemele legate de realizarea mai devreme a obiectivului stabilit de Congresul al XII-lea privind asigurarea, **pină la finele actualului cincinal, a independenței energetice a țării**, de îndeplinirea programelor speciale adoptate de Conferința Națională a partidului în legătură cu mărirea producției de țiței și gaze pină în 1985 peste nivelele înscrise în planul cincinal — programe care le-au completat, actualizat și integrat organic într-un ansamblu unitar pe cele aprobate anterior, relative la creșterea factorului final de recuperare a țițeiului din zăcămint, forajul și exploatarea țițeiului de pe platforma continentală a Mării Negre, forajul sondelor de mare adîncime, valorificarea superioară a gazelor. Se are în vedere ca, pe baza măsurilor stabilite, pe ansamblul acestor trei ani să se obțină, față de prevederile cincinalului, sporuri de producție de 5 milioane de tone, ajungîndu-se, în 1985, la cel puțin 15 milioane de tone la țiței și 8 miliarde de metri cubi la gaze.

Cuvîntarea rostită la consfătuire de către secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, primită cu însuflețire de toți lucrătorii din acest important sector al industriei extractive, a relevat din nou, cu claritate științifică și realism, necesitatea obiectivă a dezvoltării producției proprii de hidrocarburi ca o condiție a progresului economic și social al României socialiste, a jalonat problemele pe care le ridică acest imperativ și căile de rezolvare a lor, a subliniat necesitatea ca bogata experiență în muncă a petroliștilor noștri să fie continuu amplificată prin însușirea și aplicarea cuceririlor științei și tehnicii actuale, prin ridicarea nivelului cunoștințelor profesionale, printr-o organizare a producției și a muncii corespunzătoare noilor condiții și cerințelor creșterii eficienței economice a întregii activități. A fost reafirmată orientarea, formulată încă la plenara lărgită din iunie 1982 a C.C. al P.C.R., de a lega mai strîns retribuția, cîștigurile oamenilor muncii de realizarea cantitativă și calitativă a sarcinilor de plan, ca un stimulent pentru creșterea producției în condițiile unei cît mai judicioase gospodăririi a rezervelor de orice fel.

Așa cum aprecia tovarășul Nicolae Ceaușescu în cuvîntarea la Consfătuire, „**Disponem, în petrol, de un puternic detașament de oameni ai muncii, cu vechi tradiții revoluționare. Disponem de cadre de muncitori cu o înaltă calificare, de ingineri, de tehnicieni, deci de o forță puternică, care poate — și trebuie — să determine lichidarea într-un timp scurt a lipsurilor, a stă-**

rilor de lucruri negative și să asigure îmbunătățirea muncii, ridicarea activității din toate sectoarele la nivelul marilor cîrînte puse de partid, de popor.”

Folosirea cît mai bună a instalațiilor de foraj și extracție

ÎN LUMINA concluziilor analizei exigente făcute în cadrul consfătuirii, a indicațiilor și sarcinilor date de tovarășul Nicolae Ceaușescu, a rezultat pentru Ministerul Petrolului, pentru colectivele unităților din subordinea acestuia, un amplu registru de acțiuni ce trebuie întreprinse fără întârziere în vederea eliminării neajunsurilor ce au determinat rămîneri în urmă față de planul de producție pe perioada scursă pină acum din cincinal, punerii în valoare a tuturor posibilităților de a mări volumul extracției prin folosirea integrală și lărgirea capacității de producție, asigurarea personalului muncitor necesar — îndeosebi a sonderilor — și ridicarea nivelului profesional al acestuia, îmbunătățirea organizării și conducerii, aplicarea formelor stimulative de retribuție, întărirea ordinii și disciplinei la fiecare loc de muncă.

Nu există justificare acceptabilă pentru situația ce s-a creat prin stagnarea unui număr mare de sonde, în așteptarea efectuării operațiilor legate de probe de producție, reparații capitale sau intervenții, irosindu-se din capacitatea de extracție a țițeiului, în vreme ce economia națională resimte, ca efect direct, dificultăți în aprovizionarea cu produse petroliere. Prin concentrarea eforturilor tuturor eșaloanelor responsabile de la nivelul unităților trebuie să fie repuse în funcțiune cît mai grabnic aceste capacități, ca o condiție pentru îndeplinirea sarcinilor trasate de secretarul general al partidului, ca producția medie zilnică să crească, în comparație cu nivelul din anul trecut, cu peste 50%. În ce privește activitatea de foraj, faptul că pe primele două luni din acest an planul global este depășit nu poate oferi deplină satisfacție, cîtă vreme nu s-au realizat cifrele prevăzute la două din componentele ei: forajul de mare adîncime, care prezintă perspective de producție însemnate; cel de cercetare — pentru producție și pentru aplicarea a noi metode de creștere a factorului de recuperare. Menționăm că procedeele moderne de recuperare se folosesc în prezent la circa 73% din totalul zăcămintelor și structurilor petroliere aflate în exploatare; există încă loc pentru mărirea efectelor obținute — ceea ce presupune și crearea condițiilor necesare experimentării îmbunătățirilor aduse de cercetare. Este nevoie să se folosească la indici cît mai ridicați instalațiile de foraj, să se organizeze noi formații de lucru, la nivelul graficelor de lucrări stabilite pe fiecare trust de foraj-extracție.

Secretarul general al partidului a cerut să se treacă la măsuri hotărîte pentru buna funcționare a tuturor unităților de producție, a fiecărei sonde: „**Trebuie să înțelegem bine că dacă numărul mare de sonde pe care îl avem funcționează cum trebuie — chiar și cu o producție minimă — poate asigura rapid realizarea obiectivelor privind producția zilnică de petrol pentru acest an.**”

Acest imperativ reiese pregnant și din concluziile analizei făcute zilele trecute în ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. Pentru consiliile de conducere, pentru colectivele trusturilor, schelelor, brigăzilor din industria petrolului apar ca o sarcină de primă însemnătate luarea de măsuri hotărîte pentru folosirea cît mai bună a capacităților de producție, creșterea

indicilor de utilizare a instalațiilor, mașinilor și utilajelor specifice, efectuarea la timp și de bună calitate a reparațiilor curente și capitale, îmbunătățirea întreținerii, recondiționarea pieselor uzate.

În centrul atenției organelor colective de conducere din trusturi și schele trebuie să se situeze în această perioadă, ca **orientări prioritare** :

■ **implementarea și extinderea a noi procese și metode** — în special termice — de recuperare a țițeiului ce nu poate fi extras din zăcămint prin procedeele curente, crearea bazei tehnice-tehnologice pentru **creșterea rapidă a factorului final de recuperare, până la minimum 90% în anul 1985** ;

■ **modernizarea extracției țițeiului în sensul evitării pierderilor și creșterii productivității muncii**, prin generalizarea supravegherii automate de la dispecer a funcționării sondelor din fiecare schelă și prin extinderea sistemului închis de colectare și separare a țițeiului în parcuri, care evită evaporarea fracțiilor ușoare ;

■ **mărirea capacității și modernizarea instalațiilor de desbenzinare și deetanizare, a celor de comprimare, transport și distribuție a gazelor, valorificarea superioară a gazelor asociate** ;

■ **îmbunătățirea organizării activității de producție în domeniul forajului și extracției**, astfel încât potențialul uman și cel tehnico-material să fie utilizate cât mai eficient în vederea realizării integrale a sarcinilor de plan la țiței, gaze, gazolină și etan.

Brigada — unitate de bază în activitatea de producție și foraj

ÎN ACEST SENS, zilele ce au precedat consfătuirea au fost marcate, în întregul sector, de desfășurarea unei ample acțiuni organizatorice, concepută și realizată pe baza indicațiilor secretarului general al partidului. Ea a avut ca obiectiv o restructurare prin care au fost întărite unitățile de bază, unde se realizează producția propriu-zisă, asigurarea cadrelor tehnice necesare acestora și apropierea conducerii de procesul de producție ca urmare a eliminării unor verigi organizatorice intermediare (secțiile), consolidarea organizatorică a unităților din teritoriu — îndeosebi a schelelor, cărora le-au fost încredințate atribuții și răspunderi sporite. Conceptul materializat prin aceste măsuri oferă ample deschideri pentru eventuale viitoare perfecționări de această natură, adaptate specificului, și în alte sectoare ale economiei, vizând creșterea capacității de rezolvare a problemelor la fața locului, micșorarea sferei de influență a formelor greoaie, birocratice, mai buna individualizare a răspunderilor, întărirea autoconducerii muncitorești și autogestivității.

În noua formulă, piramida structurii este alcătuită din următoarele nivele :

● **BRIGADA**, în cele două domenii de activitate :

— **brigada de producție petrolieră**, organizată și funcționând (în subordinea directă a schelei de extracție) pe principiul gestiunii economice, este titulară de plan pentru sarcinile ce-i sunt stabilite și răspunde deplin de întregul proces de extracție a țițeiului și gazelor — realizarea producției, supravegherea sondelor, mărirea factorului final de recuperare din zăcămint, colectarea și separarea țițeiului și gazelor, punerea în producție a sondelor, efectuarea (cu mijloace proprii și în concurență cu centrele de mecanizare a agriculturii) a intervențiilor necesare pentru menținerea lor în funcțiune, și a reparațiilor, întreținerea mecano-energetică a utilajelor și instalațiilor din dotare. În funcție de numărul sondelor, de volumul planificat al producției, de sistemul de extracție (erupție, gazlift, pompaj) și de dispersarea teritorială, brigada poate fi mare, mijlocie sau mică. Conduasă de un inginer (încadrat ca șef de secție) ajutat pe schimburi de ingineri și subingineri (încadrați ca acțunți de șef de secție) și având în subordine numărul necesar de maștri, brigada își organizează activitățile și efectivele în așa fel încât ea să lucreze neîntrerupt, în 3 schimburi, în toate zilele săptămânii. În situațiile în care nu apare justificată constituirea unei brigăzi (sonde izolate și în număr mic) se organizează o **formație de lucru** pe toate cele 3 schimburi, conduasă de un maestru și funcționând după aceleași principii și cu aceleași atribuții ca brigada ;

— **brigada de foraj** — cu o organizare similară și cu obiective corespunzătoare specificului activității — se constituie în funcție de gradul de complexitate al activității, respectiv de acțincimea prevăzută a sondelor (adâncime mică — 4-6 sonde la o brigadă ; mare — 2-4 sonde ; foarte mare — o brigadă pentru fiecare sondă).

Brigada, de a cărei activitate depinde realizarea planului — a subliniat secretarul general al partidului — trebuie să consti-

tute unitatea de bază a producției : „**Concentrarea forțelor în brigadă, trecerea răspunderii și legarea brigăzii de activitatea de producție — cu toate problemele ce decurg de aici — trebuie să ducă la o mai bună soluționare a problemelor complexe legate de extragerea petrolului**“ ;

● **SCHELA** se organizează ca întreprindere (cu personalitate juridică), este titulară de plan și funcționează după principiul autogestivității economico-financiare. Ea are în subordine brigăzi, precum și ateliere sau secții pentru activități ce se desfășoară centralizat pentru întreaga sa zonă de activitate (reparații capitale la utilaje, construcții-montaj prin lot sau șantier propriu ș.a.). După cum a indicat secretarul general al partidului, „**schelele trebuie să-și îndeplinească în condiții mai bune rolul lor în coordonarea și în soluționarea unor probleme de ordin mai general, în buna funcționare a brigăzilor**“. În acest sens, față de sarcinile și competențele de până acum, schela preia unele atribuții noi în domenii ca : investiții, planificare, geologie, introducerea de tehnologii noi, aprovizionare tehnico-materială, financiar-contabil etc., ceea ce îi conferă un grad sporit de autonomie și o mai mare libertate de manevră în rezolvarea problemelor legate de realizarea planului. Potrivit specificului activității, funcționează :

— **schele de producție petrolieră** — de 3 tipuri (mare, mijlocie, mică), în funcție de numărul și amplasarea în teritoriu a sondelor și de volumul producției ;

— **schele de foraj** — de 2 tipuri (mare, mică), după numărul și adâncimea sondelor.

Pentru mai buna cuprindere a activității, s-a hotărât înființarea a câte 5 noi schele atit în sectorul de producție, cit și în cel de foraj, urmărindu-se ca fiecare schelă să se mute, teritorial, în perimetrul unui județ ;

● **TRUSTUL de foraj-extracție** coordonează activitatea schelelor de ambele profile din raza sa, fiind titular de plan pentru activitatea economică pe care o desfășoară.

Între atribuțiile celor 6 trusturi existente se înscriu : acordarea asistenței de specialitate necesară schelelor pentru realizarea producției fizice planificate și aplicarea metodelor și tehnologiilor moderne ; controlul asupra desfășurării întregii activități a schelelor, îndeosebi în legătură cu respectarea regimurilor de foraj, probarea și exploatarea sondelor de pe întreaga structură de lucru ; urmărirea realizării indicatorilor cantitativi și calitativi ai producției pe fiecare schelă în parte și pe ansamblul trustului ; asigurarea (împreună cu institutul de cercetări și proiectări al ramurii) a elaborării și aplicării programelor de creștere a gradului de recuperare a țițeiului și gazelor din zăcămint ; asigurarea elaborării și aprobării documentelor de investiții și foraj pentru schelele care lucrează pe aceleași structuri geologice ; execuția cu forțe proprii (prin șantier sau grupuri de șantiere, în subordine directă) a lucrărilor de construcții-montaj aferente schelelor pe care le coordonează.

La toate aceste nivele, **întregul personal muncitor este antrenat și stimulat, prin sistemul de cointerese materială, în realizarea sarcinilor de plan, în primul rînd a celor fizice**. Astfel, **brigăzile lucrează cu întregul lor efectiv în acord global**, retribuirea celor de producție făcîndu-se în raport cu volumul producției, iar a celor de foraj după metrajul zilnic realizat, cu respectarea termenelor de finalizare a sondelor (în cazul forajelor de cercetări geologice se vor acorda și premii în funcție de volumul rezervelor — de țiței, gaze, alte substanțe minerale utile — descoperite).

Valorificarea deplină a avantajelor acestei organizări este condiționată de implementarea ei completă, ca formă și conținut, de reglarea rapidă a detaliilor privind atribuțiile, relațiile, răspunderile individuale, a funcționării ordonate a întregului mecanism.

INDICAȚIILE și îndemnurile din cuvîntarea secretarului general al partidului la recenta Consfătuire de lucru determină, în rîndurile petroliștilor, o puternică emulație care se reflectă, în aceste zile, în semnificative sporuri de producție. Înfăptuirea neabătută a programelor de creștere a producției de țiței și gaze, pentru nevoile energetice și mai cu seamă pentru valorificarea industrială superioară a acestor resurse, va contribui la realizarea obiectivelor stabilite de Conferința Națională a partidului privind accelerarea dezvoltării economico-sociale a patriei, ridicarea nivelului de trai al întregului popor.

Dorin CONSTANTINESCU

Exigențe ale utilizării superioare a bazei naționale de materii prime și energetice

AȘA cum am subliniat într-o primă parte a acestui articol, *) îndeplinirea programelor speciale adoptate la Conferința Națională a partidului, programe privind valorificarea superioară a materiilor prime și resurselor energetice, constituie un obiectiv strategic de cea mai mare însemnătate. După cum se știe, principalele programe speciale vizează creșterea mai puternică a producției de cărbune, de țiței și gaze, de substanțe minerale utile, metalifere și nemetalifere în condițiile asigurării de către industria noastră constructoare de mașini a instalațiilor tehnologice, a utilajelor și mașinilor necesare industriei extractive. Se va trece la realizarea rapidă a termocentralelor pe cărbune și sisturi bituminoase, pentru ca încă din anul 1983 să poată fi suplinite unele întârzieri în darea în exploatare a noilor centrale electrice. Se aplică și se vor aplica noi măsuri pentru dezvoltarea hidroenergetice și a noilor surse de energie: energia soarelui, a vântului, hidrogenului, biogazului, biomasei, apei termale, aceste forme de energie urmînd să acopere o parte din ce în ce mai mare din necesarul energetic al dezvoltării economiei naționale. Se va asigura realizarea primei centrale nucleare-electrice și a întregului program, astfel încît energia electrică ce va fi produsă în centralele nucleare să aibă un rol tot mai însemnat în asigurarea bazei energetice.

În cadrul programelor speciale menționate, o mare atenție se acordă reducerii consumurilor de energie electrică prin îmbunătățirea tehnologiilor de fabricație în toate sectoarele industriale, fiind elaborate prevederi pentru reducerea de circa 10—15% a consumurilor energetice actuale. Se prevăd, de asemenea, acțiuni pentru recuperarea, re folosirea, recondiționarea materialelor uzate. Potrivit prevederilor pentru anul 1983, volumul materialelor pieselor și subansamblelor recuperate și recondiționate va reprezenta circa 50% și chiar peste din necesarul economiei la materialele de bază. Ne-am mai referit, de altfel, la aceste probleme și nu le vom acînci. Cert este că programele speciale elaborate au o importanță deosebită pentru îndeplinirea hotărîrilor Congresului al XII-lea al partidului: asigurarea independenței energetice a țării și lărgirea bazei

*) Revista economică, nr. 6/1983.

**) Potrivit aprecierilor celor mai mulți dintre cercetătorii, nolle tehnologiilor energetice se divid în: a) tehnologiile de producere a energiei; b) tehnologiile de utilizare a energiei. Referitor la tehnologiile de producere a energiei, respectiv la hidrocarburi, studii economice și tehnice atestă că pe plan mondial urmează să se ajungă într-un timp relativ scurt la foraje de lucru submarine de pînă la 2500 m (circa 1600 m în prezent). În acest scop, tehnologia de lucru la extracția petrolului este îndreptată spre creșterea vitezei de foraj, îmbunătățirea economică a performanțelor fluidelor de foraj în deplină concordanță cu utilizarea mai eficientă a automatizării și electronicii în cadrul proceselor de extracție etc.

În ce privește tehnologiile de utilizare a energiei, în majoritatea țărilor accentul este pus în special pe economia de energie pentru fiecare activitate de fabricație, mai ales în industriile mari consumatoare: metalurgică, chimică, materiale de construcții etc. Se urmărește, cu precădere, îmbunătățirea exploataării instalațiilor tehnologice, recuperarea căldurii ce se pierde pe fluxul tehnologic sau de fabricație, asigurarea unei izolații termice perfecte ș.a. În acest context, una din exigențele importante de economisire a energiei o reprezintă elaborarea de noi produse și mai ales noi procese tehnologice eficiente sub raportul randamentelor și al consumului cumulat energetic.

Oricum, în cadrul celor patru principale resurse energetice considerate ca disponibile astăzi în lume pînă la finele secolului (petrol, gaze naturale, cărbune, energie nucleară), petrolul reclamă încă o examinare economică mult mai atentă, deoarece în următorii 15—20 de ani va continua să reprezinte energia de închidere a bilanțurilor energetice mondiale. În consecință, prețul petrolului va reprezenta și pe mai departe — după cum afirmă numeroși economiști și specialiști — prețul director pe piața energiei, în raport cu care va tinde să se fundamenteze prețul altor energii. Iată dar, deschideri și perspective în lumina cărora programele speciale menționate adoptate în țara noastră dobîndesc noi și însemnate valențe.

naționale de materii prime și energie, accentuarea factorilor intensivi în dezvoltare, reducerea importurilor etc. Cît de importantă este îndeplinirea exemplară a acestor programe speciale rezultă și din faptul că numai un procent de diminuare a cheltuielilor materiale pe ansamblul economiei echivala, cu un an în urmă, cu aproximativ a 16-a parte din valoarea anuală a fondului de acumulare. **)

Cărbunele: obiective, acțiuni, posibilități

ANUL 1983 ridică în fața industriei extractive probleme deosebite legate de creșterea substanțială a volumului producției de cărbune. Astfel, față de realizările din anul 1982 — 37,8 milioane tone — în acest an, producția de cărbune trebuie să atingă 52,2 milioane tone. Realizarea acestor sarcini mobilizatoare este posibilă prin sporirea substanțială a gradului de mecanizare a lucrărilor și creșterea productivității fizice a muncii. În aceste condiții, productivitatea fizică trebuie să crească de la 558,9 tone pe persoană în anul 1982 la 716,9 tone pe persoană în anul 1983. Ca acțiuni care fundamentează această însemnată sarcină menționăm măsurile organizatorice și tehnice în vederea realizării zilnice a unei producții de cărbune de 160—170 mii tone, cu circa 40 mii tone mai mult decît la începutul anului. Se are în vedere folosirea rațională, la întreaga capacitate, a utilajelor din dotare, astfel ca acestea să funcționeze din plin în tot cursul anului, exceptînd perioada strict necesară de întreținere și reparații. În acest sens, va trebui ca productivitatea medie prevăzută a excavatoarelor cu rotor de mare capacitate să sporească de la 760 mc pe oră în 1982 la 870 mc pe oră în anul 1983. În mod similar, trebuie să se acționeze pentru folosirea mai bună și a celorlalte utilaje. În anul 1983, gradul de folosire la o serie de mijloace tehnice care, în 1982, se situa la 77,22% pentru combinele de înaintare, 79,84% pentru combinele de abataj, 53,09% pentru excavatoarele cu rotor — va trebui să crească substanțial.

Pentru creșterea producției de cărbune, în special în scopul valorificării acestei materii prime ca resursă energetică, trebuie amplificate preocupările de gospodărire judicioasă a fondului de rezerve, prin punerea în exploatare nu numai a straturilor ușor accesibile — care permit obținerea unor indicatori de eficiență ridicăți, dar care conduc la pierderi importante de rezerve de lignit — ci a tuturor straturilor. Această afirmație are la bază tendința generală de a da în exploatare cu deosebire straturile de minereu ușor accesibile, care permit obținerea unor indicatori mai buni de eficiență economică, în timp ce alte straturi, de lignit mai ales, aflate în condiții mai dificile de exploatare, se află nu rareori în afara preocupărilor necesare. Deopotrivă, trebuie acționat pentru creșterea accelerată a productivității muncii la extracția uleiului, domeniu în care s-a înregistrat o scădere în perioada 1970—1981 pentru faza de extracție din subteran.

Să menționăm, de asemenea, măsurile pentru îmbunătățirea pregătirii forței de muncă în a minii și folosi utilajele de înaltă tehnicitate. În mod deosebit, notăm acțiunea de trecere la regimul de lucru continuu — în trei schimburi — în întreaga industrie minieră, cu compensațiile în vigoare.

Imperativul acțiunilor de economicitate

SĂ TRECEM acum la probleme vizînd îmbunătățirea utilizării unor materii prime și materiale de bază din economie — proces reflectat în cadrul programelor speciale amintite. O pri-

mă cheștiune : creșterea coeficientului de scoatere a metalului în producția de laminate, coeficient care, în anul 1985, se vede să ajungă la circa 86%. Totodată, în industria construcțiilor de mașini, prin introducerea de tehnologii de prelucrare avansată și modernizarea structurilor de producție, consumurile normale de metal urmează să se reducă cu cel puțin 25—30%. Pe întreg ansamblul industriei, de altfel, sînt inițiate acțiuni și programe speciale pentru economisirea metalelor neferoase, materialelor lemnoase, hîrtiei, produselor chimice, a tuturor resurselor materiale.

O atenție deosebită s-a acordat și se acordă refolosirii materialelor. Calculele relevă în mod semnificativ importanța măsurilor și obiectivelor de refolosire a materialelor și energiei — în perioada anilor 1981—1985 valoarea cantității de materiale refolosibile este estimată la circa 125 miliarde lei. Numai la nivelul anului 1985 se prevede valorificarea astfel a circa 9,0 milioane tone de materiale feroase, 700 mii tone oțeluri aliate, 35 mii tone cupru, 300 mii tone plumb etc. De asemenea, anumite bunuri de utilizare îndelungată ce vor fi scoase din uz se impun redat economiei prin intermediul reciclării, ceea ce va permite reintegrarea în circuitul economic a peste 12 mii tone plumb și aproape 15 mii tone fier, a circa 1000 tone cupru, 600 tone laminate de alamă, circa 1200 tone aluminiu, a unor importante cantități de cositor, bronz, staniu, argint, materiale plastice, sticlă etc. În asemenea condiții de economie, prin sporirea gradului de prelucrare a materiilor prime și obținerea unor produse care încorporează, în principal, concepție tehnologică modernă și manoperă de calificare înaltă, se va asigura majorarea pe cincinal a indicelui de valorificare a materiilor prime de bază și energiei cu circa 30—35%.

Desigur, asemenea orientări generale pot fi detaliate, relevîndu-se măsurile concrete care le fundamentează. Bunăoară, utilizarea în producția de oțel a metalului deja folosit, proces ce trebuie asociat modificărilor intervenite în favoarea unuia sau altuia din procedeele utilizate în producția de oțel. Ce ne indică comparația cu situații din alte țări ? Spre exemplu, S.U.A., cel mai mare producător de metale feroase din lumea capitalistă, dispune de o largă bază proprie de materii prime și combustibil. Aceasta însă nu a diminuat cu nimic preocupările intense de utilizare a metalului deja folosit în producția de oțel. Astfel, în anii 1965—1982, consumul general de „deșeuri metalice“, cum se înregistrează în statistică, în S.U.A. a oscilat în limitele de circa 75—90 milioane tone/an, din care pentru elaborarea oțelului între 58—75 milioane tone/an. În această perioadă, în siderurgia țării au avut loc schimbări structurale esențiale ce au favorizat obținerea acestor niveluri : cota de oțel Martin a scăzut de la circa 75% la circa 18%, elaborarea oțelului în convertizoare cu oxigen a crescut de 3,5 ori, iar în cuptoarele electrice cu arc s-a dublat. Ca urmare, consumul de metal refolosit în convertizoarele cu oxigen a crescut de la 7,0 la 21,2 milioane tone/an, în cuptoarele electrice — de la 12,7 la 20,9 milioane tone/an etc. Să mai notăm că, capacitățile pentru elaborarea oțelului în S.U.A. au fost, în anul 1982, de circa 166 milioane tone. Consumul specific de metal refolosit în convertizoare cu oxigen se va menține în medie la nivelul de 325 kg/tonă. În aceste condiții, în raport cu producția de oțel, necesarul de metal refolosit al siderurgiei S.U.A. — de circa 30—50 milioane tone/an — a fost complet satisfăcut din resurse interne. Totodată, s-a asigurat un export de astfel de materiale, de 6—10 milioane tone anual.

În Japonia, în anul 1977, elaborarea oțelului în cuptoarele Martin — mai puțin economică — a fost sistată, 80% din producția de oțel s-a elaborat în convertizoare cu oxigen, iar 20% în cuptoare electrice. Siderurgia Japoniei, nedispunînd de resurse proprii minerale și energetice, utilizează, practic integral, materii prime cîn import. În aceste condiții, în întreprinderile mari — așa cum rezultă din literatura tehnică și economică de specialitate — producția de oțel impune utilizarea la maximum a fontei lichide, ceea ce face, între altele, ca consumul specific în siderurgie, să fie cel mai scăzut în comparație cu consumul de deșeuri din alte țări capitaliste dezvoltate. În Japonia, resursele de deșeuri metalice sînt relativ mici, cu toate că există o bună organizare a colectării lor. Deșeurile rezultate din producția metalurgică sînt utilizate, în medie, la nivelul de 175 kg/tona de oțel ; în cazul turnării oțelului în lingotiere ele sînt egale cu circa 190 kg/tona oțel, iar prin utilizarea turnării continue a semifabricatelor, se

micșorează la 90 kg/tonă. Mai menționăm că, pornind de la deficitul permanent de materii prime pentru siderurgia japoneză, firmele metalurgice din această țară sînt nevoite să utilizeze complet toate deșeurile metalice existente. În R.F.G. din 16 milioane tone deșeuri utilizate la elaborarea oțelului în anul 1977, aproximativ 60% au reprezentat deșeuri din producția metalurgică. Restul pînă la 100% a fost cumpărat de pe piața internă. Se poate observa o intensificare puternică a acțiunilor de colectare a deșeurilor metalice etc.

Consumuri specifice reduse pe unitate de produs

DAR CARE este situația în țara noastră ? În anul 1981 în întreprinderile industriei metalurgice s-au elaborat 12,2 milioane tone oțel, cîn care în cuptoare Martin 38,1%, respectiv 47,6% în convertizoare cu oxigen. Se remarcă ponderea relativ mare a procedeei Martin comparativ cu situația existentă în țările ale Pieței Comune, unde ponderea acestui procedeu a fost în 1980 de 2,9%. Consumul de fier vechi la elaborarea oțelului în cuptoare Martin a fost de 406 kg/tonă, iar la convertizoare cu oxigen de 217 kg/tonă. Planul pe anul 1983 prevede creșterea acestui consum la 457 kg/tonă, respectiv 258 kg/tonă, în felul acesta urmînd a se pune în valoare resursele interne de fier vechi și a se renunța la importul corespunzător de minereu de fier și cocs metalurgic necesar pentru producția de fontă.

În aceste condiții se impune urmărită cu o mare atenție realizarea planului de colectare a materialelor feroase refolosibile, rolul lor fiind decisiv în asigurarea balanței de materii prime a industriei siderurgice. Menționăm că în cadrul actualului plan cincinal, pe baza recuperării și refolosirii materialelor recuperate sau rezultate din procesul de producție și consum se va mări volumul resurselor de fier cu peste 40%. Dar, iată și un alt fapt : în țara noastră, importanța recuperării fierului vechi crește dacă se are în vedere că acoperirea necesarului de fier și de cocs se realizează în proporție de 83% și respectiv 57% din import. Aceasta înscamnă că o tonă de fier vechi colectat și folosit în siderurgie echivalează cu reducerea importurilor cu 1,8 tone de minereu de fier, ceea ce reprezintă o reducere a efortului valutar necesar importului respectiv cu circa 30 dolari pentru fiecare tonă recuperată. Utilizarea fierului vechi în încărcătura cuptoarelor pentru oțeluri are ca efect atît lărgirea bazei de materii prime și obținerea unei producții de oțel de calitate superioară, cît și influențe pozitive asupra costului producției. Un alt efect important al creșterii cantității de fier vechi refolosit este reducerea efortului de investiții datorită faptului că este evitată necesitatea deschiderii de noi mine sau construcții de furnale necesare creșterii producției. Pe baza unor asemenea elemente, pornind de la resursele de fier vechi existente în economie, specialiștii cîn Ministerul Industriei Metalurgice au evaluat că pînă la sfîrșitul anului 1985 resursele de fier vechi vor crește față de 1981 cu aproape 20% — în special pe seama recuperărilor din consumul productiv, din șutaje cît și pe seama valorificării materialelor utile din halde și altele. Asemenea nivele au fost integrate și detaliate în programele speciale respective.

Să urmărim acum unele repere privind problema cocsului. Analizînd statistica internațională a consumului specific de cocs metalurgic pentru o tonă de fontă (kg/tonă) rezultă că consumurile specifice de cocs metalurgic necesar pentru obținerea fontei în România au crescut în perioada 1976—1982 cu circa 10—15 la sută comparativ cu alte state unde acestea au scăzut (în U.R.S.S., de exemplu, se menționează în 1976—1981 o reducere cu circa 3,5%). Comparativ cu alte țări dezvoltate industrial se constată că în România consumul respectiv este superior cu 60 kg față de Suedia, cu 98 kg față de Italia, cu 21 kg față de R.F.G. și 85 kg față de Japonia. Prin sporirea consumului de oxigen, așa cum se practică în U.R.S.S., se poate obține o reducere a consumului de cocs. Cifrele mai relevă că în țara noastră consumul de oxigen este relativ scăzut față de unele state dezvoltate, ceea ce conduce la un consum suplimentar de cocs. În R. P. Polonă, consumul de cocs este mai ridicat, deoarece consumul de gaz metan este sensibil mai scăzut cîn R. S. România. Este, deci, limpede că promovarea oxigenului în mai mare măsură în producția furnalelor ar contribui la reducerea consumului de cocs.

conf. dr. ing. Barbu Gh. PETRESCU

Realizarea ritmică, exemplară a sarcinilor de plan

Înnoirea și diversificarea producției

REALIZAREA RITMICĂ, exemplară a sarcinilor de plan presupune, ca o cerință primordială, înnoirea și modernizarea permanentă a producției, realizarea unor echipamente cu performanțe superioare. În cadrul întreprinderilor componente ale Centralei industriale de mașini și aparataje electronice din Craiova, îndeplinirea acestor sarcini necesită cunoașterea permanentă a celor mai noi realizări pe plan mondial, efectuarea de cercetări proprii pentru stabilirea de soluții constructive și tehnologice de mare eficiență, studierea în perspectivă a necesităților tuturor beneficiarilor interni și externi. În acest scop, prin Centrul de cercetare științifică și inginerie tehnologică s-au efectuat studii pe baza cărora au fost fundamentate programe prioritare pentru următoarele domenii importante: asimilarea de echipamente pentru sistemul energetic național, acționări electrice pentru sistemul energetic național, acționări electrice pentru modernizarea forajului de mare adâncime, echipamente miniere, echipamente pentru metalurgie, asimilarea de produse pentru reducerea importului și creșterea exportului etc.

PENTRU ASIGURAREA competitivității produselor pe care le realizează unitățile centrale se acționează pe linia **înnoirii sistematice a produselor**, fapt concretizat prin încheierea cincinalului precedent cu o pondere a produselor noi și reproiectate în totalul producției marfă de 67%, iar în cel de-al doilea an al cincinalului actual de 33,4%, ciclul de înnoire fiind la majoritatea produselor în medie de cinci ani.

Atenția acordată promovării progresului tehnic a condus la asigurarea integrală a necesarului de transformatoare electrice de putere, în construcție normală, până la 400 kv, la realizarea de transformatoare speciale pentru diferite destinații (antigrizutoase, cuptoare, electroliză, metrou, termocentrale, minerit etc.), a necesarului de aparataj electronic de înaltă tensiune până la 400 KV, a celui de mașini electrice rotative de joasă și înaltă tensiune cu puteri de până la 2 000 KW, de echipamente electrice moderne pentru instalații de foraj, de locomotive electrice magistrale de 5 100 KW și Diesel-electrice de 2 100+4 000 CP și de utilaje tehnologice specifice industriei electrotehnice.

Pentru a da viață programelor stabilite s-a asigurat o puternică bază tehnico-materială și de cercetare în unitățile de producție. În cadrul activității unităților noastre, îndeosebi, „Electro-

putere” Croiova, „Electrotimiș” și „Electrobanat” din Timișoara, „Electroceramica” Turda, întreprinderea de cele prefabricate Băilești etc., s-a urmărit asimilarea de produse cu performanțe tehnice competitive, concomitent cu optimizarea consumurilor de materiale și energie. Exemplificăm aceasta doar printr-un exemplu și anume seriile noi de motoare electrice și transformatoare care se realizează cu parametri energetici îmbunătățiți și cu consumuri de materiale reduse, față de cele fabricate anterior. Astfel, motorul electric, din seria nouă tip MIB-3, 500 KW, 1 500 r/m, 6KW randamentul a crescut de la 91,8% la 93,7%, factorul de putere de la 0,87 la 0,91, curentul de pornire a fost micșorat de la 7 la 6,1 ori curentul nominal, iar la autotransformatorul de 200/200/60 MVA pierderile de mers în gol au fost reduse cu 35KW iar cele de scurtcircuit cu 60 KW; concomitent a fost redusă greutatea acestor produse cu 1,5 tone, respectiv 47,7 tone. Ca urmare a multiplexului acțiunii întreprinse, în acest an indicatorul de valorificare a metalului crește cu 32% față de 1980, coeficientul de utilizare cu peste 12%, iar consumul de oțeluri aliate scade cu 33%.

Pentru a ilustra rezultatele obținute ca urmare a înnoirii și modernizării sistematice a producției ne-am oprit la câteva exemple. Astfel, motoarele asincrone de înaltă tensiune cu rotorul în scurt circuit Tip MIB, la 65 KV, 315 kW, 1 500 r/m, prin reproiectare și asimilare au fost îmbunătățite din punct de vedere al caracteristicilor tehnico-funcționale, iar greutatea lor s-a redus de la 3 460 kg în 1969 la 2 650 kg în 1975 și 1 950 kg în 1982. Serioase îmbunătățiri au fost obținute și în cazul autotransformatoarelor ATUS-FS (tabelul). Și la un alt produs de mare serie, cum este transformatorul de tensiune, acțiunile desfășurate pe linia modernizării, reproiectării și asimilării de componente a permis ca, odată cu sporirea performanțelor, să se reducă substanțial greutatea (graficul).

DISPUNEM în prezent de programe speciale cu sarcini concrete pentru cincinalul actual și s-a reactualizat prognoza pe cincinalul următor și perspectiva până în anul 2000, programe care asigură ridicarea competitivității produselor pe noi trepte. Acestea vizează diversificarea în continuare a produselor, asimilarea de noi produse, reducerea importurilor și promovarea exportului, utilizarea mai rațională a ma-

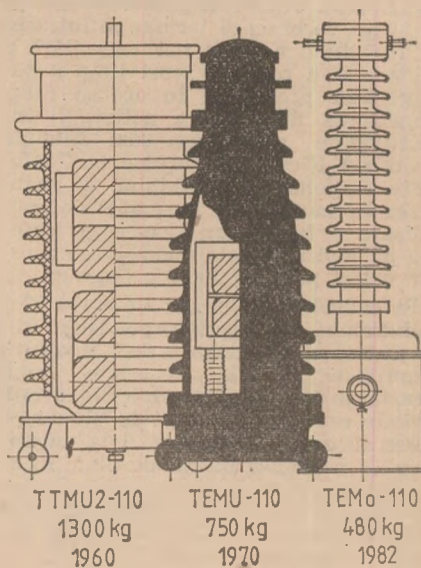
terialelor, energiei și combustibilului. Între preocupările principale ce le avem în vederea continuei înnoiri și modernizării a producției se remarcă:

— crearea de produse cu un pronunțat caracter specializat în funcție de destinația și funcționalitatea acestora;

— realizarea unor produse cu cerințe calitative înalte printre care echipamentele pentru centralele nucleare-electrice;

— înlocuirea sistemelor de reglaj a turației la motoarele electrice însoțite de pierderea de energie (reostate) cu sisteme recuperatoare;

Evoluția reducerii greutății transformatoarelor de tensiune

— înlocuirea treptată a sistemului de măsurare și protecție actual, prin mijloace noi (neconvenționale) bazate pe circuite electronice, concomitent cu reducerea puterii și consumului de materiale la transformatoarele de măsură convenționale prin perfecționarea rețelilor și aparatelor din circuitele secundare;

— modernizarea aparatului de medie și înaltă tensiune prin trecerea de la folosirea mediului de izolație hirtie-ulei utilizat în prezent, la alte medii ca gazele sub presiune, vid, lichide electrolizante, diverse rășini sintetice etc.

— dezvoltarea în continuare a bazei tehnico-materiale pentru cercetarea, executarea și omologarea modelelor și prototipurilor de produse etc.

Avem așadar, un vast câmp de activitate pe linia perfecționării proceselor de asimilare, și modernizare a producției. Hotărârea colectivului de muncă ale centralei noastre este de a acționa cu toată fermitatea pentru ca, în acest an cât și pe întregul cincinal, toate sarcinile prevăzute în plan să fie realizate la un înalt nivel calitativ și de eficiență.

Ion LICU

director general al Centralei Industriale de mașini și aparataje electrotehnice Craiova

Îmbunătățirea caracteristicilor autotransformatorului ATUS-F.S.

Caracteristici tehnice	Tipul construcției	
	Veche	Nouă
Puteri nominale	200/200/60 MVA	200/200/60 MVA
Tensiuni nominale	231/121/10,5 KV	225/123/10,5 KV
Pierderi totale	590 KW	495 KW
Greutate totală	199 tone	151 tone
Greutate parte activă	110 tone	82 tone
Dimensiuni totale	11 000x5 000x8 700	10 000x5 000x7 200

INVESTIȚII

NOILE OBIECTIVE — ÎN FUNCȚIUNE LA TERMENELE PLANIFICATE

RACORDAREA la circuitul economic a obiectivelor de investiții prevăzute pentru acest an, la termenele planificate și în condiții de calitate ridicată, reprezintă preocuparea principală a fiecărui trust, întreprindere și șantier de construcții-montaj. Aceasta, cu atât mai mult cu cât un însemnat spor de producție industrială, prevăzut în planul de stat pe acest an, se bazează tocmai pe intrarea în funcțiune a unor noi capacități și atingerea în cel mai scurt timp a parametrilor proiectați. În același timp, importanța deosebită a activității investiționale rezidă, așa cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu la Conferința Națională a partidului, în reducerea la maximum a perioadei de imobilizare a fondurilor alocate și trecerea cât mai rapidă la recuperarea acestor valori prin producțiile obținute.

În cadrul Ministerului Construcțiilor Industriale, care deține ponderea covârșitoare a lucrărilor de investiții planificate, sarcini deosebite revin **Trustului de lucrări speciale București**, unitate care are prevăzut în planul pe acest an execuția de lucrări la un număr de peste 400 poziții de plan, în 27 de județe. Cum își onorează angajamentele asumate șantierele și loturile de execuție, pentru finalizarea la termen a fiecărei capacități?

Ritmicitate în execuție pe fiecare șantier

SPECIFICUL activității trustului (lucrări de hidro și termoizolații, precomprimări și glisări, șamot, lucrări anticidice etc.) impune în permanență necesitatea corelării lucrărilor executate de șantierele acestuia cu cele ale altor organizații de construcții-montaj, respectarea strictă a termenelor planificate. În aceste condiții asigurarea unei ritmicități corespunzătoare în execuția lucrărilor reprezintă pentru fiecare unitate a trustului obiectivul prioritar.

Dealtfel, realizările obținute în primele două luni din acest an (predarea în termen a lucrărilor la toate cele trei obiective planificate — 1 000 t/an table groase la I.P.A. Slatina, eliminarea pierderilor de căldură la C.P. Pitești, racordul termic la unitățile M.I.U. din zona industrială Rm. Vilcea) sînt rezultatul direct al sporirii productivității muncii și asigurării ritmicității pe întregul flux de execuție a lucrărilor. În lunile ianuarie și februarie a.c. producția de construcții-montaj a fost îndeplinită în proporție de 106 la sută, respectiv 114,4 la sută, iar productivi-

tatea muncii 103,3 la sută, respectiv 103 la sută. Un aport deosebit la realizarea și depășirea prevederilor de plan pe primele două luni ale anului l-au adus șantierele Slatina, București, Pitești, Năvodari și Moldova.

De la început trebuie menționat că ritmurile înalte în execuția lucrărilor se datorează în special **pregătirii corespunzătoare a șantierelelor** încă din anul trecut și asigurării unor stadii fizice avansate pentru obiectivele în continuare, în raport de graficele lunare de execuție. În 1982 un număr de 5 șantiere, din cele 8 ale trustului, care dețin peste 68 la sută din întreaga activitate de construcții-montaj (Năvodari, București, Moldova, Ploiești și Pitești) și-au depășit prevederile de plan la producția globală și netă cu 6,4 pînă la 18 procente. Aceasta a permis ca la un număr însemnat de obiective (secția de electroliză de la combinatul petrochimic Borzești, combinaatele petrochimice Midia și Teleajen, Sinteze organice Giurgiu, Întreprinderea de fibre artificiale Dej, Fabrica de ciment Medgidia II etc.) stadiile fizice planificate să fie cu mult depășite, asigurîndu-se totodată condițiile necesare demarării cu bune rezultate a activității în acest an.

Mai mult, o serie de obiective deosebit de importante (cazanul nr. 1 de la CET Calafat, fabrica de zahăr Calafat, lucrările de reparații capitale la cazanele nr. 4 de la Rovinari și 2 de la Turceni, cele de la hala nr. 7 de electroliză a aluminiului de la Slatina) au fost predate în devans față de termenele planificate, contribuind astfel atît la reducerea cheltuielilor materiale, cît și la disponibilizarea unor însemnate cantități de materiale, utilaje și a forței de muncă pentru atacarea unor noi lucrări sau finalizarea mai operativă a altora.

Pregătirea mai bună și ritmicitatea superioară în execuția lucrărilor la șantierele menționate, atît în anul trecut cît și în primele două luni din 1983, sînt în principal urmarea firească a **organizării mai bune a producției și a muncii la nivelul fiecărui lot, formație și punct de lucru**. Astfel, **planul lunar a fost defalcat pe cantități fizice pînă la nivelul de șef de echipă**, cu urmărirea zilnică a stadiului realizării lui de fiecare formație de lucru. Totodată, pregătirea producției s-a asigurat în mai mare măsură prin **proiecte și fișe tehnologice de execuție**, ceea ce a dat posibilitatea fiecărui șantier, lot și formație de lucru să cunoască din vreme și foarte detaliat condițiile de execuție, necesarul de materiale, utilaje și forță de muncă și deci să-și pregătească temeinic fiecare lucrare atacată. De re-

marcat, în același timp, că, față de perioadele anterioare, a crescut mult **mobilitatea formațiilor de lucru în cadrul șantierelelor**, caracterul complex al acestora și policalificarea lucrătorilor, ceea ce a contribuit la completarea în anumite situații, prin redistribuire, a unor locuri de muncă, loturi etc., care aveau lipsă de personal de anumite meserii, cu echipe specializate în execuția lucrărilor respective din cadrul aceluiași șantier.

O mențiune specială trebuie făcută în legătură cu activitatea Stației de utilaj-transport, în special în ce privește mecanizarea lucrărilor la fiecare șantier, lot și punct de lucru, preluarea în execuție proprie a numeroase coșuri industriale (glisare, structuri și protecții interioare), executarea de invelitori din azbociment la obiectivele agrozootehnice, pregătirea și confecționarea protecțiilor din tablă neagră, organizarea și producerea plăcilor de SIPEREX la nivelul întregului trust etc.

Ținînd seama de realizările de pînă acum, specialiștii trustului apreciază că pe trimestrul I 1983 planul la producția de construcții-montaj va putea fi realizat pe ansamblu, la principalii indicatori. Astfel, se estimează îndeplinirea producției globale în proporție de 108,6 la sută, a producției nete în proporție de 109,6 la sută și a productivității muncii în proporție de 101,3 la sută. Pe beneficiari planul va fi de asemenea realizat pe ansamblu trustului în proporție de 103,6 la sută la M.I.Ch., 149,4 la sută la M.I.C.M., 115,9 la sută la M.I.L.M.C., 119,1 la sută la M.E.E. etc.

Rezerve pe linia creșterii productivității muncii

REALIZAREA unui ritm susținut de lucru pe fiecare șantier nu poate fi asigurată decît prin **creșterea rapidă a productivității muncii la nivelul fiecărei formații de lucru**. Iată de ce eforturile întregului colectiv de oameni ai muncii au fost îndreptate cu prioritate în această direcție. De altfel, experiența anului trecut a reliefat existența încă a unor mari rezerve de sporire a productivității muncii care sînt, în primul rînd, de activitatea tehnico-organizatorică a fiecărui șantier în parte. În 1982, productivitatea muncii s-a realizat doar în proporție de 97,6 la sută deși, paradoxal, normele de muncă au fost depășite cu 12,9 la sută. Analizele întreprinse în acest sens au subliniat că pe unele șantiere (Ardeal, Craiova, Slatina), **acordul global nu**

este folosit întotdeauna drept principal instrument de stimulare a lucrătorilor în realizarea unor volume fizice de lucrări mai mari în aceeași unitate de timp, deci în creșterea rodniceii muncii. Atât datorită necuprinderii cu exactitate a operațiunilor ce se execută în realitate (realizarea unor transporturi exagerate, montarea unor cantități mai mari de coluri, operațiuni incluse a se executa manual și care se fac mecanizat etc.), cât și neverificării lunare din partea unor șefi de șantiere și de loturi a volumelor de lucrări realizate și respectării tehnologiei de lucru, la unele obiective, nu s-a putut ține o evidență clară a activității desfășurate, au existat chiar situații de necorelare între nivelul retribuției obținute și stadiile fizice existente. O asemenea situație considerăm că dăunează atât activității trustului, ca organizație de construcții-montaj, cât și formațiilor de lucru care nu manifestă întotdeauna suficientă mobilizare pentru depășirea mai substanțială a normelor, în condiții de calitate și productivitate ridicată.

Pe de altă parte, rezerve mari de sporire a productivității muncii există și în ce privește **respectarea programului zilnic de lucru** și în mod deosebit în zilele de sâmbătă și luni. Numărul orelor nelucrate din cauza absențelor nemotivate în anul trecut a fost pe total trust de peste 160 000. Dacă la aceasta adăugăm și fluctuația încă mare a personalului (trimestrial se angajează și părăsesc trustul în medie 350—400 muncitori) se poate desprinde ușor că la nivelul trustului există reale posibilități de sporire a productivității muncii și a producției. Un calcul sumar arată că înlăturarea cauzelor menționate mai sus ar fi contribuit în 1982 nu numai la realizarea productivității muncii planificate, dar și la obținerea unei producții suplimentare de 30 milioane lei. Este de datoria cadrelor de conducere atât la nivelul trustului cât

și al șantiereilor să acționeze mai hotărât pentru lichidarea grabnică a deficiențelor semnalate și asigurarea pe această bază a unui însemnat spor de producție necesar îndeplinirii integrale a prevederilor de plan.

Totodată, un aport însemnat la finalizarea în termen a obiectivelor stabilite pentru acest an îl pot aduce atât celelalte organizații de construcții-montaj, cu care trustul colaborează la realizarea noilor capacități, cât și furnizorii de utilaje și materiale. În primul caz, este vorba de încadrarea strictă în termenele planificate pentru predarea către trust a noilor obiective și crearea fronturilor de lucru în paralel cu construcția propriu-zisă a capacităților respective. În multe situații (platformele Tg. Mureș, Arad, Craiova, Lupeni, Babadag, Tândărei, Adjud etc.) au existat în 1982 cazuri de stagnare a lucrărilor datorită lipsei fronturilor de lucru, cu consecințe directe asupra nivelului producției și respectării termenelor de execuție. Chiar și pentru unele obiective prevăzute a intra în funcțiune în luna martie a.c. se înregistrează rămăneri în urmă ca urmare a lipsei fronturilor de lucru. Fără îndoială, o atare situație nu numai că pune sub semnul întrebării finalizarea în termen a obiectivelor planificate, cu efecte în lanț la nivelul economiei naționale, dar afectează foarte serios și activitatea economică, diminuând atât indicatorii tehnico-economici cât și nivelul planificat al eficienței.

O situație similară este generată și de unele deficiențe pe circuitul **aprovizionării tehnico-materiale**, care în termenii constructorilor se traduce prin neprimirea la timp și în cantitățile solicitate a unor materiale deosebit de importante. În cazul T.L.S.B. este vorba în special de gresie antiacidă, bitum, tablă zincată, vată minerală, Kiplinguri, plasă rabiz, oțel beton, dulapi, chituri și folii etc., pentru

care fie că nu s-a respectat repartitia de către furnizor, fie că au fost solicitate suplimentări peste prevederi ținând seama de stadiul mai avansat la unele obiective.

Din precizările făcute de factorii de decizie ai trustului a reieșit că în unele situații s-au înregistrat „timpuri morți” în activitatea de construcții-montaj tocmai datorită lipsei materialelor de construcții necesare. Este de datoria M.A.T.C.G.F.F., a întreprinderilor furnizoare de a asigura la vreme, în cantitățile solicitate, întregul necesar de materiale, astfel încât ritmul lucrărilor pe șantiere să fie cât mai susținut, să nu existe perioade de virf și de regres în activitatea de construcții.

Toate aceste aspecte precum și altele au constituit obiectul analizei în ultima adunare generală a oamenilor muncii din luna februarie a.c., care a stabilit un amplu și mobilizator program de acțiune pentru perioada următoare. În el au fost cuprinse detaliat obiectivele prioritare ale activității trustului pe linia pregătirii, urmăririi și realizării exemplare a producției, creșterii productivității muncii, ridicării calității lucrărilor executate, asigurării bazei materiale, sporirii eficienței economice etc. Specialiștii apreciază că transpunerea neabătută în viață a tuturor măsurilor cuprinse în acest program, lichidarea grabnică a neajunsurilor care s-au manifestat în activitatea șantiereilor, întărirea spiritului de răspundere, inițiativă și disciplină în muncă vor crea condițiile necesare realizării, până la sfârșitul anului, a planului de construcții-montaj, finalizării tuturor lucrărilor prevăzute, în condiții de calitate ridicată și conectării, în termen, la circuitul economic a noilor obiective.

Corneliu BĂRNEA

NOTE

Noi resurse în circuitul economic

De ce nu se valorifică la nivelul posibilităților șlamul din Valea Jiului?

VALORIFICAREA tuturor resurselor refolosibile constituie o necesitate obiectivă, întrucât pe această cale se amplifică baza de materii prime a economiei, se satisfac mai operativ și eficient cerințele unor sectoare de producție.

În prezent unele resurse de certă importanță nu sînt valorificate la nivelul posibilităților. Între acestea menționăm șlamurile provenite din spălarea cărbunilor de la unitățile miniere din Valea Jiului. Numai la exploatarea Lupeni există în sectorul de decantare de la prepararea cărbunului o cantitate de peste 400 000 tone șlam. La fel stau lucrurile și la stațiile de preparare a cărbunului de la Coroești, Petrila, etc. Cantitățile de șlam sînt în continuă creștere, ele ocupînd terenuri întinse, poluînd apele Jiului în care sînt deversate odată cu ploile. Ce se poate face cu acest șlam?

Din inițiativă proprie, Întreprinderea minieră Lupeni realizează anual cîteva mii de tone de brichete, care sînt folosite de

către populație drept combustibil. Amplificarea activității pe linia creșterii producției de brichete ar fi o măsură binevenită atât pentru unitățile miniere, cât și pentru populație. O serie de greutăți împiedică însă valorificarea întregii cantități de șlam. În ce constau de fapt acestea?

Procesul tehnologic de realizare a brichetelor din șlam impune și o anumită cantitate de bitum sau alt liant care să solidifice praful de cărbune și să-i confere o mai rapidă și eficientă ardere. Cum valorificarea șlamului nu este cuprinsă în plan, nici aprovizionarea cu bitum nu poate fi asigurată. Încercările făcute de unitățile din Valea Jiului pentru procurarea bitumului au permis doar obținerea unor cantități mici, cu totul insuficiente pentru volumul mare de brichete care ar putea fi realizat. Așa că, în prezent, o resursă cu o putere calorică ridicată, existentă în cantități ce pot asigura combustibilul pentru numeroase localități din zonă și din țară, rămîne nevalorificată.

Întrucît situația prezintă un interes economic deosebit nu numai pentru unitățile miniere din Valea Jiului, supunem problema atenției Comitetului de Stat al Planificării, Ministerului Aprovizionării Tehnico-Materiale, Ministerului Minelor pentru găsirea unei soluții care să permită valorificarea acestei resurse. Dintr-un calcul sumar rezultă, că prin valorificarea șlamului, se obțin economii în valoare de milioane lei, acoperindu-se mai bine cerințele de combustibil ale populației.

V.B.

Atragerea în circuitul productiv a materialelor din stoc

ESTE binecunoscută importanța lichidării stocurilor supranormative de materiale, a atragerii acestora în circuitul productiv. Problema este de o deosebită actualitate, dat fiind că, așa cum se sublinia la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 15 martie a.c., deși stocurile supranormative au fost, în general, diminuate față de 1982, la unele materii prime și materiale mai există încă stocuri excedentare. În județul Satu Mare eforturile depuse în ultimii doi ani s-au concretizat în preluări din stoc în circuitul productiv a unor materii prime și materiale în valoare de zeci și sute de milioane de lei. Cu toate acestea, și la ora actuală există încă în unele întreprinderi importante cantități de materiale disponibile. Ponderea acestora este deținută de către unitățile din ramura construcțiilor de mașini, fapt pentru care apreciem utilă prezentarea unei analize mai detaliate la **întreprinderea "UNIO"-Satu Mare**, producătoare de utilaj tehnologic, în scopul evidențierii modalităților de valorificare operativă în producție a acestor stocuri de materiale.

De ce imobilizări de materiale ?

DIN ANALIZA evoluției stocurilor de materiale în această unitate în cursul anului trecut, rezultă — ca urmare a unor măsuri organizatorice interne și a preluării de către B.J.A.T.M. a unui volum însemnat de materiale de uz general — o ușoară diminuare a acestora, pe total și la stocul de produse metalurgice în partea a doua din 1982, nivelul lor menținându-se însă în continuare ridicat. Din analiza structurii și evoluției stocurilor reiese că principalele cauze care au generat și mai generează încă depășirea normativelor de materiale sînt :

1 Nefundamentarea temeinică a planului de aprovizionare din cauza necorelării termenelor de depunere a comenzilor și documentațiilor tehnice pentru utilaje de către titularii de investiții cu depunerea specificațiilor de materii prime și materiale. Deși pentru fiecare an există un program unitar pentru desfășurarea activității de elaborare a planului de aprovizionare tehnico-materială emis de C.S.P. și M.A.C.F., care stabilește termenele privind etapele pregătitoare încheierii contractelor economice pentru multe grupe de materiale, acesta în multe cazuri nu este respectat de către beneficiarii de utilaje, care întârzie predarea documentației, ceea ce face ca unor specificații de materiale să nu aibă o fundamentare temeinică, aceasta efectuându-se statistic comparativ cu perioadele precedente. Chiar și în cazurile cînd există documentații de execuție sînt situații cînd beneficiarii nu au aprobat investiția, iar utilajele comandate nu au finanțarea asigurată. În aceste situații contractul de utilaje

devine nul, furnizorul nu are dreptul să angajeze cheltuieli materiale, deci nu poate constitui o bază de fundamentare pentru planul de aprovizionare.

2 Modificările relativ numeroase aduse programului de producție pe parcursul perioadei de plan, modificări rezultate la furnizorii din restructurarea planului de investiții la beneficiarii, care generează renunțări, schimbări de proiecte sau suplimentări în cazul unor obiective prioritare pentru economie. Alteori aceste modificări se datoresc devansării execuției unor utilaje neprevăzute la fundamentarea planului sau prevăzute la alte termene, în baza dispoziției și hotărîrii organelor superioare (centrală industrială și minister) stabilite la diverse analize și comandamente, ceea ce determină furnizorul să execute aceste utilaje la termenele dispuse, deși nu sînt create uneori condiții corelate cu capacitatea de execuție, nu se dispune de bază materială, generînd dezsortarea stocurilor existente destinate altor comenzi care sînt și ele decalate. Aceste modificări reprezintă 33% din volumul total de producție și au afectat circa 3 000 comenzi interne.

Ce se întîmplă cu materialele aferente utilajelor la care unii beneficiari au renunțat ? Coordonatorii de balanță și furnizorii acceptă foarte greu anularea de repartiții și de contracte și numai dacă acestea se fac cu minimum 45 zile înaintea începerii trimestrului termen greu de respectat, intrucît în majoritatea cazurilor nu se fac nici renunțările de utilaje în cadrul acestui termen. O parte din materiale se pot refolosi la alte produse, dar cele specifice rămîn ca stocuri disponibile ce grevează situația economico-financiară a întreprinderii, deoarece nici B.J.A.T.M. nu preia decît materiale de uz general. Pe de altă parte, trebuie spus că nici centrala de resort nu acționează cu deplină fermitate pentru redistribuirea lor conform Legii aprovizionării. Mai există posibilitatea ca, în aceste cazuri, materialele disponibile să fie puse la dispoziția beneficiarului (prin clauză contractuală); în acest caz producătorul este degrevat din punct de vedere financiar, dar apar alte două aspecte : ● materialul este tot în stoc disponibil nu numai la producător ci și la beneficiarul de utilaje ; ● din această cauză producătorul nu-și redobîndește cotele pentru reintregirea stocului în structura necesară.

3 Necorelarea termenelor de livrare a unor subansamble în cadrul acțiunii de cooperare chiar din fază de repartizare și contractare (motoare, reductoare). Ajunge să lipsească o singură subfurnitură de la utilajul respectiv, pentru ca acesta să nu mai poată fi livrat și pus în funcțiune la beneficiar — cheltuielile pentru restul materialelor grevind situația financiară a întreprinderii, iar materialele achi-

ziționate constituind supranormative la data respectivă.

4 Neasimilarea de către unii producători la termenele promise a unor materiale la care pe această bază s-a renunțat la importuri, ceea ce conduce la perturbarea fabricației și implicit la crearea de stocuri supranormative.

Acțiuni preventive și curative

PENTRU PREÎNTÎMPINAREA formării de stocuri supranormative și disponibile ar fi necesar — după părerea noastră — în primul rînd ca „programul unitar pentru desfășurarea activității de elaborare a planului de aprovizionare tehnico-materială” să cuprindă termene departajate pentru utilaje tehnologice — astfel ca întreprinderile producătoare să aibă la dispoziție cel puțin 45—60 zile de la depunerea documentațiilor de către beneficiari (respectiv acoperirea planului de producție cu comenzi și contracte) pînă la depunerea specificațiilor de materiale. Acest interval este necesar pentru prelucrarea documentației, eventuale clarificări cu beneficiarii, adaptări de diferite subsansamble tipizate, înlocuiri de produse deficitare și din import, elaborarea normelor de consum de către organele tehnice și, în sfîrșit, întocmirea planului de aprovizionare.

Pentru preîntîmpinarea și lichidarea stocurilor disponibile apreciem necesară și examinarea posibilităților de organizare și desfășurare a următoarelor acțiuni : ● la fundamentarea planului de aprovizionare, respectiv la întocmirea specificațiilor de materiale se impune includerea stocului de materiale disponibile preliminar la sfîrșitul perioadei, eliminîndu-se și prin aceasta o sursă importantă de generare de stocuri supranormative ; ● redistribuirea mai operativă a stocurilor create în cadrul centralei prin intervenția mai eficientă a acestui organism ; ● repunerea stocurilor în circuitul economic prin intermediul B.J.A.T.M. care trebuie să-și sporească în continuare, mai consecvent, aportul la preluarea și repunerea lor în circulație ; ● întocmirea și difuzarea listelor cu materiale disponibile la consumatorii potențiali din economie de către producător, sau prin intermediul suplimentului „Revistei economice” ; ● comunicarea mai operativă a stocurilor care nu se regăsesc în consumul județului la coordonatorii de balanță pentru repartizare ; ● organizarea unui sistem informațional pe calculator pentru evidența stocurilor la producători și consumatori.

Vasile SILVAȘAN
director comercial
Ion FABIAN
economist

Baza județeană de aprovizionare
tehnico-materială Satu Mare

EFICIENȚA LUCRĂRILOR AGRICOLE DIN SEZONUL DE PRIMĂVARĂ

ZILELE FRUMOASE din ultima perioadă au permis declanșarea lucrărilor din campania agricolă de primăvară a acestui an. Se lucrează susținut la însămînțările culturilor din prima epocă, mai avansate fiind județele din vestul țării.

După o toamnă secetoasă și o iarnă, de asemenea, lipsită de precipitații abundente, specialiștii din agricultură au de rezolvat probleme serioase în privința menținerii umidității în sol. Deficitul de apă se ridică, în unele zone, la 1300—1500 m³ la hectar. Pentru prevenirea și atenuarea efectelor acestei situații, a fost elaborat deja un program special de irigații în condiții de excepție.

Irigarea culturilor agricole prezintă importanță egală atât în regiunile cu climat secetos, cât și în cele cu un grad mai ridicat de umiditate. Ea urmărește valorificarea superioară a fertilității solului, a potențialului său productiv și creșterea producției agricole prin utilizarea apei — ca atare sau cu adaos de elemente fertilizante — în anumite perioade de dezvoltare a plantelor și în cantități determinate de cerințele acestora. Îmbinarea irigației cu administrarea îngrășămintelor chimice sporește efectul pe care-l poate aduce separat fiecare din acestea. Desigur, într-o agricultură intensivă, un rol deosebit trebuie acordat și îngrășămintelor organice, în mod special gunoiiului de grajd. Numai că aceste îngrășăminte se impune a fi administrate după un proces de fermentare specific, care le face mai ușor asimilabile de către plante. În plus, efectul lor nu este imediat; el se manifestă după o perioadă îndelungată și este remanent, contribuind și la refacerea structurii solului.

Ca atare, administrarea îngrășămintelor organice trebuie corelată într-un raport optim cu cea a îngrășămintelor chimice, astfel încât să permită o eficiență punere în valoare a potențialului productiv al plantelor. Totuși, cantitatea de îngrășăminte livrată agriculturii în acest trimestru de către industria chimică este cu mult sub necesarul minim ce se impune a fi asigurat. Importanța suprafeței încă nu au primit îngrășăminte chimice, iar altele — doar cantități reduse, ceea ce face ca media pe țară la hectar să fie de numai 30 kg, în loc de 60 kg, cât era planificată (și în funcție de care s-au stabilit și nivelele de producție ce urmează a fi obținute). În orice ramură productivă, asigurarea unui anumit volum de ieșiri este condiționată de un volum corespunzător de intrări. De la această lege obiectivă nu poate face excepție nici agricultura, firesc fiind ca de realizarea planului în această ramură de bază să răspundă și industriile care trebuie să o alimenteze cu factori de producție.

Referindu-ne, de pildă, la agricultura județului Prahova, constatăm că față de necesarul de îngrășăminte chimice

se trebuia asigurat pentru acest an agricol în trimestrul I, 7000 t substanță activă, au fost administrate numai 3000 t.

Unitățile agricole prahovene trebuiau aprovizionate în mare măsură cu îngrășăminte de la combinatele din Arad, Turnu Măgurele și Craiova. Planurile de producție pe culturi și unități agricole au fost întocmite pentru cantitățile preconizate a fi obținute în urma unei fertilizări normale. Totuși, cele trei unități industriale menționate nu și-au onorat contractele încheiate: combinatul de la Craiova a livrat 32%, din cantitatea planificată, cele de la Turnu Măgurele și Arad 22 și respectiv 16%. Ca urmare, din cele 4500 hectare planificate a fi însămînțate în această primăvară cu porumb, pe 1215 ha nu s-au administrat decât 40 kg de îngrășăminte chimice la hectar, mult sub necesarul optim.

Dincolo de această situație a cărei remediere nu poate suferi amănare, campania de primăvară în agricultura județului se desfășoară în condiții bune. Arăturile pentru însămînțările de primăvară au fost executate în întregime, iar pregătirea terenului întrunește calificative superioare. La unitățile socialiste, pentru epoca întâi s-au pregătit toate cele 22833 hectare, executându-se în agregat întregul set de lucrări (discuit, grăpat ș.a.) și reducându-se la minimum numărul de treceri ale agregatelor peste tarlale (și, implicit, consumul de carburanți și lubrifianti). Au fost declanșate și se desfășoară în ritm susținut însămînțările la culturile de primăvară (mazăre de grădină, mazăre pentru boabe, rădăcinoase, cartofi timpurii, lucernă, sfeclă furajeră etc.).

S-a acordat o mare atenție **alegerii hibrizilor care valorifică cel mai bine condițiile pedoclimatice ale zonei și consumă cantități mai reduse de apă.** Desigur, zonarea acestor hibrizi se face în funcție de condițiile din teritoriu, din fiecare unitate agricolă. Totodată, se recomandă hibrizi cu o putere mare de dezvoltare, astfel încât să împiedice creșterea accelerată a buruienilor, evitând în felul acesta efectuarea de prașile. Dacă totuși astfel de măsuri vor fi necesare, se are în vedere ca ele să fie efectuate preponderent manual, mobilizându-se forțe de muncă pentru executarea lor în termenele optime, compensând în mare parte insuficiența erbicidelor și pesticidelor.

Specialiștii din agricultura județului au inventariat fiecare suprafață de teren, creind premisele unui spor de 1400 hectare, față de totalul cultivat în anul trecut. Însușindu-se experiența pozitivă a stațiunii de cercetări pentru combaterea eroziunii solului Perieni (județul Vaslui), **se vor extinde lucrările de redare în circuitul productiv a terenurilor degradate**, prin înființarea de perimetre etalon însumând 1035 hectare.

Potrivit programului județean de fertilizare a culturilor, până la finele acestor

luni vor fi transportate în câmp și administrate 243 mii tone de gunoi de grajd (din fermele și complexele zootehnice și de la gospodăriile populației), dându-se prioritate suprafețelor cu **culturi intensive de porumb**, cu legume, cartofi, sfeclă de zahăr, furaje și plantațiilor pomi-viticole. În paralel se utilizează la fertilizări dejecții lichide (inclusiv gunoi diluat de la complexele avicole) — într-o cantitate de 80 mii tone în acest trimestru — în special la culturi furajere perene, pașiști și plantații pomi-viticole.

Bazați pe experiența din ultimii ani în zonarea hibrizilor de porumb, specialiștii agricoli prahoveni recurg la cultivarea în proporții optime a hibrizilor de porumb, din grupe diferite de precocitate, 18% revenind hibrizilor timpurii și semitimpurii, 55% celor mijlocii și 27% celor tardivi. În mod deosebit pentru acest an, județul Prahova are ca sarcină să realizeze în cultură intensivă 4500 ha porumb boabe (500 ha în cadrul întreprinderilor agricole de stat și 4000 ha în cooperativele agricole de producție), de la care să se obțină o producție medie de 20 tone de știuleți la hectar. O treime din suprafața planificată este amplasată în perimetrul amenajat pentru irigații, iar restul pe terenuri cu aport freatic.

În domeniul legumiculturii se depun eforturi susținute în vederea amplasării celor 6720 ha legume de câmp numai în perimetrele irigate, fiind cont de cerințele fiecărei specii, privind rotația în cadrul asolamentului. Se acționează, de asemenea, intens pentru revizuirea și repararea celor 216 hectare de solarii, lucrare prevăzută să se încheie până la finele lunii martie. Însă, din necesarul de folii de polietilenă, furnizorii și bazele de aprovizionare a unităților agricole nu au livrat până acum decât o pătrime — iar în mare parte, dimensiunile foliilor nu corespund specificațiilor din comenzi (fiind mai mici), astfel că nu permit folosirea judicioasă a materialului și evitarea dezvelirii solarilor la vânturi mai puternice (lăsând deoparte un alt aspect — consumul suplimentar de muncă la executarea acoperirilor). Ne-realizarea la timp a solarilor periclitează obținerea unor producții timpurii și extratimpurii destinate aprovizionării localităților și pieței externe.

Dificultățile în aprovizionare riscă să diminueze efectul măsurilor luate și ale eforturilor depuse de lucrătorii comunelor prahovene pentru a crea, prin realizarea la timp și de bună calitate a lucrărilor din campania de primăvară, premisele unor recolte bogate. Iată de ce organele agricole județene trebuie să insiste deopotrivă și asupra rezolvării acestor probleme, pentru ca planul producției vegetale pe 1983 să poată fi realizat la toate culturile.

dr. Gh. N. IOSIF

Valorificarea tradițiilor în sprijinul sporirii producției agricole

ÎNFĂPTUIREA obiectivului final al noii revoluții agrare în România — sporirea considerabilă a producției agricole, care să asigure realizarea programului de alimentație rațională a întregului popor, precum și a unor importante disponibilități pentru export — depinde în mare măsură de valorificarea superioară a tuturor resurselor de producție — naturale, materiale și umane — din agricultura României. Realizarea unei noi calități în activitatea economică din această ramură prioritară a economiei românești reduce în actualitate problema unor vechi tradiții ale țărănimii române, în practicarea unor culturi ale căror produse s-au numărat timp de secole, ba chiar milenii, printre principalele componente ale consumului alimentar și furajer și care apoi au fost restrinse pînă la aproape scoaterea lor din cultură, datorită extinderii altor culturi care, prin randamentul oferit la hectar și prin tehnologia necesită, s-au dovedit superioare. Arhivele noastre conțin extrem de numeroase documente, îndeosebi cu informații statistice referitoare la importanța și întinderea unor astfel de culturi.

Timpul a arătat însă că, într-o țară cu o mare diversitate de condiții pedoclimatice și cu o structură social-economică a agriculturii atât de diversificată, cum este România, care promovează o politică de dezvoltare intensivă și multilaterală a agriculturii, unele din vechile culturi pot contribui la valorificarea cit mai completă a resurselor de producție, la sporirea producției agricole și la diversificarea structurii consumului alimentar în concordanță cu cerințele unei alimentații raționale.

Avem în vedere culturi cum sînt: meiul, sorgul, linte, bobul, hrișca și năutul, care, mai ales primele două, au jucat în trecut un rol foarte important în alimentația populației. Se știe că, pînă la introducerea porumbului, mămliga de mei, alături de piinea de grâu, era baza alimentației poporului român. (Și azi în multe țări, meiul este o cultură principală. În același timp, necesarul de proteină vegetală pentru echilibrarea rației alimentare era asigurat de culturile de linte, bob, care se bucurau de o reală apreciere din partea țărănului român. Binomul „mei + linte sau bob” poate fi asemuit binomului „porumb + fasole), specific consumului alimentar al mexicanilor și altor latino-americani.

Eventuala reconsiderare a meiului implică precizarea principalelor zone de cultură, mai ales a celor care, prin randamentele obținute în trecut la hectar, s-au dovedit a fi cele mai propice. Datele statistice pe anul 1938 indică Muntenia și Moldova drept principalii cultivatori de mei, aici fiind concentrate circa 90 la sută din suprafața cu mei a țării; din această suprafață, peste două treimi erau amplasate în șesul

Dunării. Cele mai mari cultivatoare erau județele: Ialomița, Ilfov, Vlașca, și Brăila. Din restul țării se mai rețeau județele Constanța, Tulcea, Tecuci. Județul Ilfov, care a dat jumătate din producția de mei a țării, a fost și județul cu cel mai mare randament mediu la hectar (13,4 chintale, față de 7,0 chintale — randamentul mediu pe țară).

Care poate fi locul ei în noile condiții tehnice și social-economice din agricultura României socialiste de azi?

Răspunsul este condiționat de particularitățile acestei culturi. În primul rînd, meiul se caracterizează printr-o perioadă de vegetație foarte scurtă — de numai 70 de zile, ceea ce îl transformă într-una din cele mai prețioase culturi duble pentru zonele de cîmpie, aride. El poate urma foarte bine după orz și chiar după grâu (mai ales cînd este vorba de soiurile timpurii ale acestuia). Dacă avem în vedere numai județele din Cîmpia Dunării și Dobrogea, cultura dublă de mei ar putea fi practică pe o suprafață de cel puțin 200 000 hectare. La un randament la hectar de 2 000—2 500 kg boabe și 3 000—4 000 kg fin — așa cum s-a obținut în anii trecuți la Stațiunea experimentală Caracal — se poate obține un spor de producție, din cultură dublă, de 400—500 mii tone de boabe și 600—800 mii tone de fin. Folosirea lor în creșterea păsărilor și a animalelor ar însemna un spor de producție de aproape 150 000 tone de carne de pasăre (în sistem gospodăresc) și 0,5 milioane hectolitri de lapte de vacă.

Pentru extinderea acestei culturi pledează și alte considerente de mare semnificație în actuala conjunctură energetică și în condițiile autogestiei economice a unităților cultivatoare și anume: este o cultură care poate fi complet mecanizată — 100 la sută ca și cea a grîului — dar cu un consum de energie mai redus. În același timp, producția de boabe obținută are un conținut redus de umiditate, astfel că nu mai necesită consumuri energetice suplimentare.

Cît privește eficiența economică a culturii, ea poate fi apreciată prin faptul că la un hectar se poate obține un beneficiu de 2 200 lei, ceea ce ar însemna, la o suprafață de 200 000 hectare, un beneficiu total de 440 milioane de lei. Faptic, în anul 1981, la hectarul cultivat cu mei pentru sîmînță în cooperativele agricole de producție s-a obținut un beneficiu de 4 184 lei, cu o rată a rentabilității de 267 la sută, producția netă reprezentînd 78 la sută din producția globală. Dar, din păcate, această cultură nu a ocupat decît 60 de hectare! Toate acestea pledează pentru reconsiderarea în agricultura noastră a acestei modeste, dar avantajoase culturi.

Sorgul ocupă locul IV în alimentația umană, pe plan mondial, — după orez, grâu și porumb — și locul III în furaj-

jarea animalelor — după porumb și orz. Este o cultură care prezintă mari avantaje economice, chiar în comparație cu porumbul; ● **valorifică** — prin randamente mai mari, mai sigure și mai economice — terenurile alcaline și salinizate, nisipoase din zone secetoase și pe cele situate în pantă (unde previne eroziunea mai bine ca porumbul);

● **rezistentă** la lipsa de umiditate în anii secetoși, este o cultură tampon pentru echilibrarea producției de cereale; ● ca **importantă furajeră**, cantitativ și calitativ, prin boabe și masă verde, este superioară porumbului; ● în comparație cu porumbul, se caracterizează printr-un consum de energie industrială mai redus pe unitate de produs și o capacitate mai mare de conversiune a energiei solare.

Pe aceste considerente, sorgul este considerat pe plan mondial ca o cereală de mare perspectivă și plantă de bază în structura culturilor cerealiere.

În perioada dintre cele două războaie mondiale, în țara noastră suprafața cultivată cu sorg a cunoscut o continuă extindere: de la 2 226 hectare în 1921 la 15 689 hectare în 1936, scăzînd apoi în 1938 la 11 848 hectare (din care în șesul Dunării 7 769 hectare, în Carpații Munteniei și Olteniei 2 435 hectare). Principalele județe cultivatoare de sorg erau Ilfov, Vlașca și Dimbovița. În 1980, după o perioadă de mari oscilații anuale, suprafața cultivată cu sorg a fost de 21,3 mii hectare, cu un randament mediu la hectar de 13,6 chintale (față de 25,9 chintale în 1979).

Ținînd seama de suprafețele de teren ce pot fi valorificate mai economic prin această cultură, de potențialul productiv al sorgului, de tehnologia mai simplă și cu consumuri energetice mai reduse decît la porumb, sorgul pentru boabe și masă verde — din soiuri timpurii, semitimpurii și semitardive — poate fi extins, cu rezultate bune, pe o suprafață de circa 350 000—400 000 hectare. Pentru extindere pledează și eficiența sa economică: în anul 1981, în C.A.P.-uri, la cultura de sorg pentru mătură s-a obținut o rată a rentabilității de 40%, în condițiile în care 71% din producția globală reprezintă producție netă.

Culturi leguminoase prețioase și tradiționale la noi ca linte, bobul și năutul, prezintă și ele o importanță alimentară care nu trebuie neglijată. Ele nu mai figurează în nomenclatorul statisticilor oficiale, fiind practic scoase din cultură. Or, în perioada dintre cele două războaie mondiale, cultura de linte a ocupat pînă la 31 169 hectare în anul 1925, cea de bob — pînă la 7 812 hectare în anul 1921, cea de năut — pînă la 6 095 hectare în anul 1936, iar

prof. dr. Oprea P ARPALĂ
prof. dr. Nicolae MARCU

(Continuare în pag. 12)

AUTOGESTIUNEA ÎN ÎNTREPRINDERI: RĂSPUNDERI, ACȚIUNI, REZULTATE

Creditul în sprijinul consolidării autogestiunii

APLICAREA în viață a Hotărârii Plenarei C.C. al P.C.R. din 22—23 martie 1978 cu privire la perfecționarea conducerii și planificării economico-financiare și a ansamblului de măsuri pe care aceasta le-a determinat a creat un câmp larg utilizării judicioase a creditului în economie și intensificării controlului bancar prin credit.

În condițiile creșterii eforturilor pentru sporirea resurselor proprii, în gama largă de componente a fondurilor întreprinderii, aportul creditului și grija pentru buna gospodărire a resurselor primite pe calea creditului se manifestă și se exprimă ca latură a consolidării procesului de autogestiune și autofinanțare. Perfecționarea tehnicilor de creditare, parte structurală a aplicării noului mecanism economico-financiar, a reprezentat una din căile principale prin care sînt sprijinite unitățile economice, în buna administrare a mijloacelor circulante și optimizarea rezultatelor economico-financiare.

UNA din tehnicile de creditare, care a avut un rol deosebit în aplicarea noului mecanism, a constituit-o creditarea prin cont curent, respectiv acordarea și utilizarea globală a creditelor prin acest cont. După cum este cunoscut, contul curent este un cont unificat care îmbină funcțiile contului de disponibilități și a contului de împrumut, iar creditarea prin acest cont, efectuată în cadrul unui plafon unic, are o serie de trăsături specifice.

Creditarea prin cont curent se caracterizează prin aceea că necesitățile de credite apar și se manifestă direct în funcție de raportul zilnic dintre plățile și încasările întreprinderii, întrucît orice plată efectuată din cont presupune o nouă acordare de credit, iar orice încasare determină rambursări ale creditului de care a beneficiat întreprinderea. Creditele ce se acordă prin contul curent se folosesc direct pentru satisfacerea necesităților de plăți ale întreprinderii rezultate, de regulă, prin efectuarea cheltuielilor pentru obiectele creditate, achiziția materiei prime, materialelor, plata retribuției și a altor cheltuieli de producție și prin aceasta creditul acordat prin contul curent se caracterizează ca un credit de plăți.

Cea mai importantă trăsătură a creditelor prin cont curent este că în cadrul contului curent se acordă credite pentru mai multe obiecte de creditare, respectiv pentru necesități distincte legate de elemente diferite ale mijloacelor circulante. Creditarea în cadrul aceluiași cont a mai multor obiecte și destinații dă acesteia caracterul de creditare globală. Astfel, pentru fiecare obiect sînt proprii necesități de credit comensurabile care exprimă volumul maxim al creditului convenit, în raport cu dinamica elementului respectiv, iar în ansamblu, creditarea se reglează prin

suma necesităților de credit aferente obiectelor de creditare, reprezentată prin plafonul de creditare.

Creditarea prin cont curent creează un câmp propriu dezvoltării autoconducerii și autogestiunii întreprinderilor, deoarece permite manifestarea independenței operative a întreprinderilor și totodată responsabilitate în utilizarea totalității resurselor obținute din credite. Întreprinderea se degajă de sub tutela îngustă a băncii, caracteristică în cadrul creditării pe fiecare obiect, prin cont simplu, și poate folosi elastic și grupat resursele, inclusiv prin reducerea creditelor angajate, la unele obiecte, și extinderea peste necesar, la altele. Inerente în cadrul circuitului: materii prime—producție neterminată — produs finit — bani, eventualele neregularități în reconstituirea diferitelor elemente ale mijloacelor circulante se pot astfel compensa reciproc, creînd

PUNCTE DE VEDERE

cîmp liber întreprinderii să găsească, în timp, căile posibile și necesare de reechilibrare.

Utilizarea globală a creditelor acordate pentru obiectele principale, de care se beneficiază prin contul curent, asigură întreprinderii folosirea elastică și rațională a resurselor complementare aduse prin aportul creditului și reprezintă principalul avantaj caracteristic acestei modalități de creditare. O asemenea utilizare a creditului este posibilă și necesară atîta timp cît obiectele creditate au determinându-se și trăsături comune. Conformîndu-se, în general, acestei cerințe creditarea prin cont curent, sau creditarea comună, privește acele obiecte sau destinații ale creditului reprezentînd stocuri sau cheltuieli în legătură cu procesul activității de bază al unității. Aceste stocuri sau cheltuieli sînt necesare în mod curent pentru desfășurarea activității de bază, utilizarea lor, ca și modul de recuperare prin transformarea în bani, avînd loc în cadrul general determinat de caracteristicile rotației mijloacelor circulante din unitate, deci în aceleași condiții ca mijloacele circulante proprii. Globalizarea creditelor prin contul curent reprezintă o tehnică de progres ce facilitează desfășurarea procesului de creditare, atîta timp cît respectă caracteristicile așezării mijloacelor circulante respectiv specificul circuitului lor. Ignorarea acestei laturi obiective a așezării mijloacelor circulante și a aportului creditului în acoperirea lor nu întîrzie să aducă prejudicii, modificînd artificial dimensiunile creditului. Creditarea locală, în contul curent, a unor obiecte și destinații eterogene caracterizate prin durate de rotații diferite creează premisele evitării și ignorării cauzalității

în procesul de creditare și facilitează tendințe de supracreditare.

Așa cum se demonstrează și în continuare, modalitățile de operare prin contul curent sau prin contul separat nu sînt opțiuni la liberul arbitru, ci decurg direct, se poate afirma cu caracter de obiectivitate, din durată și caracteristicile aportului creditului în funcție de natura obiectului creditat și de volumul său în ansamblul mijloacelor circulante ale întreprinderii.

CREDITAREA PRIN CONT SEPARAT, creditarea distinctă devine necesară pentru acele stocuri și cheltuieli a căror utilizare și termen de recuperare au caracteristici și ritmuri proprii, deosebite de acele ale ansamblului mijloacelor circulante. Astfel, creditele ce se acordă pentru stocuri care se formează pentru perioade mai lungi și pentru cheltuieli ce se recuperează la termene mai îndepărtate și care au altfel de utilizări și alt grad de utilitate decît stocurile și cheltuielile angrenate în circuitul comun al mijloacelor circulante curente sînt considerate distinct și evidențiate separat.

Acordarea creditelor pentru obiecte și destinații ce au regim de creditare distinct se poate desfășura fie prin achiziția valorilor materiale și efectuarea cheltuielilor în mod expres în acest scop (fapt care implică evidențierea lor corespunzătoare, distinct), fie prin considerarea ca stocuri sau cheltuieli cu creditare separată, distinctă, a unei părți a stocurilor și cheltuielilor pentru care s-au acordat deja credite comune. În acest din urmă caz intervine necesitatea transferului de credit, operațiune reprezentată de trecerea unui credit de la o categorie la alta (de la creditarea comună la creditarea distinctă și invers), ca urmare a modificării condițiilor de utilizare și recuperare a valorilor materiale sau cheltuielilor ce fac obiectul creditului. Are loc astfel o redistribuire a creditelor acordate întreprinderilor, pe diferite categorii, în scopul de a reflecta, mai fidel, condițiile specifice ce determină rambursarea acestora. Așadar, operațiunile de trecere de la contul curent la conturile simple și invers, frecvente în practica creditării, sînt nu numai o tehnică de bancă ci, în special, o modalitate de a reflecta corect aportul creditului la formarea mijloacelor circulante aferente.

Se poate deci conchide că acordarea creditelor prin cont curent și globalizarea angajamentelor este necesară și utilă atîta timp cît obiectele și destinațiile ce se creditează prin contul curent se încadrează în această condiție fundamentală: asimilarea și angrenarea lor, ca elemente ce compun circuitul normal al mijloacelor circulante, respectiv se includ în viteză medie a mijloacelor circulante. Atunci cînd valorile materiale sau cheltuielile au o durată de rotație ce se abate de la cir-

cuitul mediu se impune cu necesitate urmărirea distinctă a evoluției angajamentelor pentru aceste valori, ca expresie a unui control mai sever asupra mișcării valorilor materiale înseși. De aici opinia noastră de a scoate de la **contul curent și de a desfășura creditarea prin conturi separate de împrumut a stocurilor temporare, a nevoilor temporare ș.a.m.d.**

Așa cum se arată și în recenta Ședință a Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. mai există încă în economie stocuri excedentare, determinate de lipsurile existente în planificarea și organizarea producției și a muncii, de ne-realizarea sarcinilor de producție, de investiții și export, de neadaptarea operativă a producției la cerințele pieței externe și interne. În prevenirea unor asemenea stocuri, sarcini mari revin organelor financiar-bancare, care sînt chemate să exercite un control permanent asupra dimensionării optime a normativului de mijloace circulante, asupra utilizării eficiente și rambursării în termen a creditelor acordate în scopul accelerării circuitului productiv și îndeosebi a desfacerii mărfurilor produse, reintregirii mijloacelor circulante.

O SITUATIE specială prezintă creditele pe documente în curs de încasare, a căror cuprindere în creditarea globală aduce inerente prejudicii, prin încălcarea și neglijarea unor elemente ale disciplinei de plăți și în mod deosebit prin facilitarea supra-creditării. Creditul pe documente în curs de încasare este o formă în care își găsește expresie în condițiile țării noastre una din cele mai elementare și tradiționale intervenții ale creditului în raporturile dintre producător și beneficiarul livrărilor. Menirea creditului pe documente în curs de încasare este de a asigura reintregirea la furnizor a mijloacelor circulante înglobate în mărfurile livrate, ceea ce implică intervenția sa, de la livrarea mărfurilor pînă la înscrierea sumei în contul furnizorilor. Această formă de acoperire a necesităților de mijloace în veriga de realizare a mărfurilor, în stadiul — desfaceră — al circuitului mijloacelor circulante, a fost promovată datorită caracteristicilor creditului de a asigura **elastic și operativ** satisfacerea nevoilor de credite. Acoperirea elastică și operativă concordă cu cerințele de optimizare a utilizării mijloacelor circulante pe întreaga economie, ca și pe fiecare uni-

tate și concomitent asigură alinierea la imperativele disciplinei financiare și de plan: încadrarea fiecărei întreprinderi în fondurile aprobate, respectiv venite.

Caracterul operativ și elastic al intervenției creditului pe documente în curs de încasare are un rol hotărîtor în optimizarea necesarului de creditare, dat fiind **dimensiunile de largă variabilitate** ce trebuie acoperite operativ și corespunzător prin aceste credite. Printre factorii care acționează în sensul unei variații de mare amplitudine menționăm: circuitul diferit în timp al instrumentelor de plată folosite și durata diferită a recepției mărfurilor în acest context; localizarea diferită a beneficiarilor, fapt ce duce la modificarea de la caz la caz a duratei circuitului documentelor de plată; ritmicitatea livrărilor decurgînd din specificul producției dar și modul în care se respectă disciplina de plan; gradul de bonitate a instrumentelor de plată, funcție de respectarea obligațiilor contractuale de către furnizor și existența capacității de plată la cumpărător, fapt ce implică retragerea creditului pentru documentele de plată refuzate sau neîncasate la termen.

Acești numeroși și activi factori de variabilitate au impus, potrivit naturii și menirii creditelor pe documente spre încasare, stabilirea necesităților de credit de către bancă în funcție de volumul efectiv al documentelor aflate în garanție, prin preluarea în evidență a documentelor, pe baza borderourilor și urmărirea adecvată a devenirii lor în cadrul unui flux operațional specific, grefat pe însuși fluxul instrumentelor de plată. Renunțarea la acest procedeu și **recurgerea la creditarea globală prin adoptarea unui plafon convențional de creditare stabil, în funcție de nivelul angajamentelor la un anumit moment din trecut, crează premisa unei ample creșteri necontrolate a creditelor pe documente în curs de încasare.** O serie de factori acționează în acest sens.

Așa cum s-a arătat condițiile de variabilitate duc la necesități diferite, de la lună la lună, chiar pentru același furnizor. Prin condițiile de creditare furnizorul poate cere băncii oricînd să-i majoreze plafonul dacă angajamentele la creditele pe documente în curs de încasare sînt realtente mai mari. El nu va acționa atunci cînd necesitățile reale sînt mult mai mici; desfășurarea reală a livrărilor arată creșterea lor

către sfîrșitul lunii și deci sporirea angajamentelor din credite în perioada de la sfîrșitul lunii. Întrucît nivelul mediu al angajamentelor este dat de soldul de la sfîrșitul lunii rezultă că în primele decade, de regulă, creditul efectiv acordat (la nivelul mediu) depășește cu mult necesitățile reale; creditul pe documente în curs de încasare menține, în ultima vreme și o altă funcție — de a asigura reintregirea mijloacelor furnizorului aferente creanțelor neîncasate, ca efect al măsurii de a păstra în garanția creditului documentele neîncasate, din lipsă de disponibilități la plățitor, pe un termen de 60 zile, în mod curent, iar cu aprobare pentru o perioadă și mai mare.

Toți acești factori acționează în a se considera valabil un plafon artificial majorat avînd ca elemente criteriile realității ce sînt caracteristice altei etape. Mai mult, plafonul stabil, și care acționează în mod curent în determinarea necesarului de credite, corespunde unui moment de vîrf, în timp ce necesitățile reale în cursul lunii sînt mult mai reduse. Astfel, toate aceste cauze determină luarea în considerare a unor necesități sporite de credite pe documente în curs de încasare, ceea ce determină, la majoritatea întreprinderilor, pe scară mai largă sau mai restrînsă, fenomenul de **supracreditare**. Și iată cum o tehnică de acordare a creditului inadecvată a făcut dintr-un credit, care prin natura sa trebuie să satisfacă necesitățile, elastic și operativ, o sursă supradimensională, deformată și înșelătoare; creditarea documentelor în curs de încasare în cadrul unui plafon global, afectează, indirect, disciplina de plăți. În condițiile creditării documentelor în curs de încasare pe soldul efectiv (prin cont separat de împrumut) întreprinderile ar fi interesate să introducă în bancă documentele spre încasare, cu rapiditate și cu respectarea atență a normelor de efectuare a plăților, acționînd astfel pentru accelerarea relațiilor de plăți în economie.

Cele de mai sus demonstrează, convingător, aprecierea că **reafirmarea în activitatea întreprinderii, ca și în relațiile bancă-întreprindere, a rolului adecvat al creditului pe documente în curs de încasare nu se poate asigura decît printr-o evidență analitică a documentelor, prin desfășurarea creditării documentelor în curs de încasare prin cont separat de împrumut.**

dr. Cezar BASNO

Valorificarea tradițiilor în sprijinul sporirii producției agricole

(Urmare din pag. 10)

cea de hrîșcă — pînă la 6324 hectare în anul 1934. Cele mai mari cultiva-toare de linte în anul 1938 erau județele Timiș-Torontal, Trei-Scaune, Iași, Botoșani, Arad. În șesul Siretului și Prutului erau ocupate cu această cultură 6382 hectare. Rândamentul obținut în 1938 (de 7.6 chintale/ha) asigura o cantitate de circa 200 kg proteina la hectar.

O repartizare teritorială similară — cu principala bază cultivatoare șesul Siretului și Prutului — a avut-o cultura de bob, în timp ce năutul era concentrat în special în județul Bihor, iar hrîșca în Carpații Moldovei — județele Baia și Neamț — și în platoul Transilvaniei, județul Maramureș fiind cel mai mare cultivator al țării.

Ca toate culturile leguminoase, lin-

tea, bobul și năutul îmbunătățese fertilitatea solului, acumulînd în sol azot din aer și mărînd rezervele de azot ale solului fără nici un fel de alte cheltuieli suplimentare, fiind în același timp foarte bune premergătoare pentru toate plantele de cultură. Tehnologia lor de cultură permite un înalt grad de mecanizare, ceea ce le face apte pentru marea producție. Socotim însă nimerit că într-o primă etapă, extingerea acestor culturi să cuprindă, în primul rînd, gospodăria personală, mai ales formele tradiționale de cultură. Dealtfel, în anul 1981, cooperativele cultivatoare de linte au fost numai 6 pe o suprafață de 250 ha, de năut doar 2 pe o suprafață de 70 ha, iar de bob — 5 pe o suprafață de 90 ha. În asemenea situații, randamentele la hectar se mențin la un nivel scăzut: 229 ha la

linte, 422 kg la năut și 297 kg la bob. De aceea numai cultura de năut a fost rentabilă, celelalte înregistrînd pierderi.

Fără îndoială că reintroducerea în cultură pe scară mai largă a acestor plante nu este posibilă fără asigurarea unui **fond semincer** corespunzător. În acest scop ar fi necesar ca stațiunile experimentale agricole, mai ales din sudul țării, să treacă la producerea unei cantități suficiente de sămînță care, apoi, să fie difuzată producătorilor agricoli prin unitățile AGROSEM. În același timp, socotim oportună reluarea activității de cercetare științifică, în vederea îmbunătățirii, cantitative și calitative, a soiurilor de care dispunem și pentru crearea de noi soiuri și hibrizi cu conținut mai ridicat de substanță utilă, care să contribuie la creșterea eficienței economice a acestor — pe nedrept considerate minore — culturi tradiționale în agricultura românească.

Creșterea contribuției cercetării științifice la reducerea consumurilor energetice

REALIZAREA obiectivului stabilit de conducerea partidului și statului nostru de a se asigura în termen scurt independența energetică a țării face necesară implicarea sporită a tuturor factorilor angrenați, în reducerea consumului substanțială, a consumurilor de energie în toate sectoarele productive. Așa cum s-a subliniat la ședința Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. din 15 martie a.c., deși în anul 1982 a fost intensificată acțiunea de reducere a consumurilor materiale, apare necesar ca și în continuare să se aplice măsuri ferme pentru a se asigura încadrarea riguroasă a tuturor unităților în normele și normativele de consum de energie electrică și combustibili prevăzute în planul pe 1983.

În cele ce urmează ne propunem să prezentăm specificul consumului energetic în unitățile industriale din cadrul Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini, în dorința evidențierii unor modalități concrete de acțiune, a unor măsuri și soluții prin care cercetarea științifică își poate spori contribuția la reducerea nivelurilor actuale ale necesarului de energie în cadrul principalelor sectoare mari consumatoare de electricitate și combustibil din această ramură.

Ce evidențiază bilanțul energetic ?

PUNCTUL DE PLECARÉ îl constituie în mod necesar analiza bilanțului energetic general al unităților Ministerului Industriei Construcțiilor de Mașini. La elaborarea bilanțului energetic general, fluxurile energetice au fost urmărite detaliat pentru un număr de nouă centrale industriale din M.I.C.M., al căror consum însumează peste 90% din consumul final al unităților ministerului.

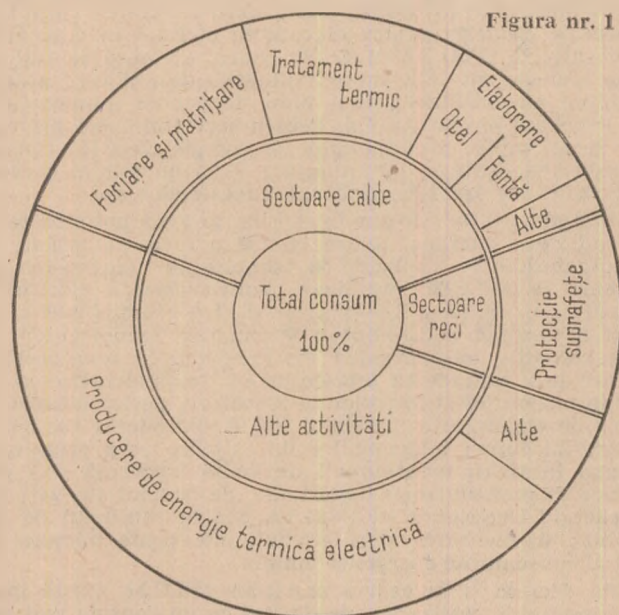

Figura nr. 1

Structura consumului de combustibil în întreprinderile din M.I.C.M. (reprezentare proporțională după ponderea în consum a diverselor tehnologii)

Analizând bilanțul energetic se remarcă contribuția importantă pe care o au combustibilii superiori, însumând peste 70% din totalul „intrărilor”, după care urmează energia electrică primită din sistemul energetic național (sub 20%), energia termică cumpărată de la terți, cărbuni, resurse noi și recuperate ș.a. La nivelul intrărilor în balanță se remarcă ponderea mare a combustibilului primar și ponderea scăzută a resurselor noi și recuperate; formele de energie transformate la nivelul in-

trărilor în balanță — energia electrică și termică — reprezintă la rîndul lor circa 20%.

O primă caracterizare a consumatorului constituit de întreprinderile M.I.C.M. ar fi aceea că industria construcțiilor de mașini, deși reprezintă un consumator cu o pondere relativ mai mică în consumul economiei naționale și cel al industriei față de alte ramuri, este pretențioasă în ceea ce privește calitatea formelor și purtătorilor de energie solicitați, ceea ce face ca sarcinile de economisire a combustibilului și a energiei să se pună cu mare acuitate.

Continuînd analiza, se constată că din energia intrată, mai puțin de două treimi se consumă direct și peste o treime se transformă în energie electrică și termică, existînd un procent de sub 1% pierderi la transportul și distribuția energiei primare. Consumul pentru transformare este destinat în proporție de peste 90% producerii energiei termice în centralele întreprinderilor sub formă de abur și apă caldă, care au ca utilizare finală în principal încălzirea încăperilor și în al doilea rînd scopurile tehnologice. Dat fiind ponderea actuală a combustibililor, lichizi și gazoși utilizați, trecerea la utilizarea cărbunilor inferiori în producerea energiei termice se impune ca o necesitate de prim ordin. În momentul de față randamentul producerii energiei electrice și termice este de circa 85%, fiind situat, după părerea noastră, către nivelurile superioare ale posibilităților tehnice ale utilajului existent.

La nivelul consumului final, structura purtătorilor de energie se prezintă astfel: energia termică — peste o treime, combustibilii gazoși, energia electrică și combustibilii lichizi — mai puțin de două treimi, iar cărbunii, resursele noi și recuperate, lemnele și deșeurile lemnoase — peste 5%. Și la nivelul consumului final iese în evidență caracterul pretențios al consumatorilor din M.I.C.M. care consumă, peste jumătate din total, energie transformată — termică și electrică — și numai restul sub formă de combustibili. Se remarcă ponderea mare a energiei termice (sub formă de abur tehnologic, apă caldă și fierbinte), a combustibililor superiori (combustibili gazoși și lichizi) și a energiei electrice.

Rezerve de diminuare a consumului și posibilități de valorificare

CONSUMUL FINAL total de combustibili (fig. nr. 1) se repartizează în principal la sectoarele calde (circa trei pătrimi), din care 40% reprezintă consumul pentru încălzirea metalelor în vederea forjării și matrițării, 30% consumul de încălzire pentru tratamentul termic al metalelor și 25% pentru elaborarea metalului lichid. Din consumul final de combustibil o cotă de circa 2% o reprezintă utilizările neenergetice, adică folosirea acestuia ca materie primă în procesele de producție; aici figurează în primul rînd coșul, în proporție de peste 85%, restul fiind diferite forme de combustibili lichizi.

Din consumul final total de energie electrică (fig. nr. 2), peste o treime reprezintă consumul sectoarelor calde. Din acest consum se evidențiază: ● cu circa două treimi — consumul pentru elaborarea metalului lichid în cuptoare electrice cu arc și cu inducție, cu peste 15% consumul pentru încălzirea metalului pentru forjare și matrițare, cu 10% tratamentul termic al metalului; ● sectoarele reci au o pondere de o treime din consumul total final, din care peste 40% reprezintă prelucrările prin așchiere, 25% protecția suprafețelor și restul — operațiile de montaj. În consumul final de energie electrică o pondere importantă (între 15—20%) deține consumul pentru producerea aerului comprimat pentru diferite utilizări.

Analizînd aceste sectoare energointensive rezultă, în principal, următoarele căi de economisire a energiei:

1 ÎN ceea ce privește reducerea consumului de combustibil în activitatea sectoarelor calde — forjare, matrițare, tratament termic — în primul rînd se pune problema îmbunătățirii proceselor de ardere care încă se fac cu excese mari de aer. Aici există încă rezerve importante de resurse energetice se-

cundare neutilizate ce ating pînă la 40% din consumul de combustibil pentru cuptoarele de forjă și 20% din consumul de energie pentru cuptoarele de tratament termic. Avînd în vedere că aceste activități necesită combustibili superiori, lichizi și gazoși, va trebui să se acorde acestei activități o importanță primordială, ordinul de mărime al acestor resurse fiind de 170 mii tcc, resurse ce ar putea prelua pînă la 15% din consumul de combustibil pentru producerea energiei termice. În acest scop apare necesară extinderea utilizării recuperatoarelor de căldură din gazele fierbinți de la cuptoarele de forjă și tratament termic. Acest lucru se impune nu numai ca urmare a rezultatelor bune care se obțin prin aplicarea lor (la „Tractorul” și „Steagul Roșu” din Brașov, la I.M.G. București ș.a.), ci și ca urmare a faptului că sînt deja proiectate trei familii de cazane recuperatoare în 18 tipodimensiuni. Din păcate însă, nu toți beneficiarii potențiali din M.I.C.M. le solicită, pe motiv că nu au ce face cu apa caldă rezultată, că au nevoie de investiții pentru aplicarea lor, că actuala organizare tehnologică a cuptoarelor nu permite instalarea unor recuperatoare. Alături de necesitatea unor preocupări sporite ale beneficiarilor potențiali pentru învingerea obstacolelor formale, de aici rezultă și sarcina pentru cercetarea specializată (în special din cadrul Institutului de cercetare științifică, inginerie tehnologică și proiectări pentru sectoare calde — I.C.S.I.T.P.S.C.) de a găsi și promova acele soluții de recuperare care să corespundă în cel mai înalt grad condițiilor efective de organizare a producției în unitățile producătoare (în special la Combinatul de utilaj greu Cluj-Napoca, întreprinderea „Vulcan”-București ș.a.). **Găsirea de soluții mai eficiente de îmbunătățire a izolației și a etanșării apar necesare și la cazanele recuperatoare, la canalele de legătură dintre cuptoare, la ușile cuptoarelor în special la „Independența”-Sibiu, „Vulcan”-București, la combinatele de utilaj greu ș.a.**

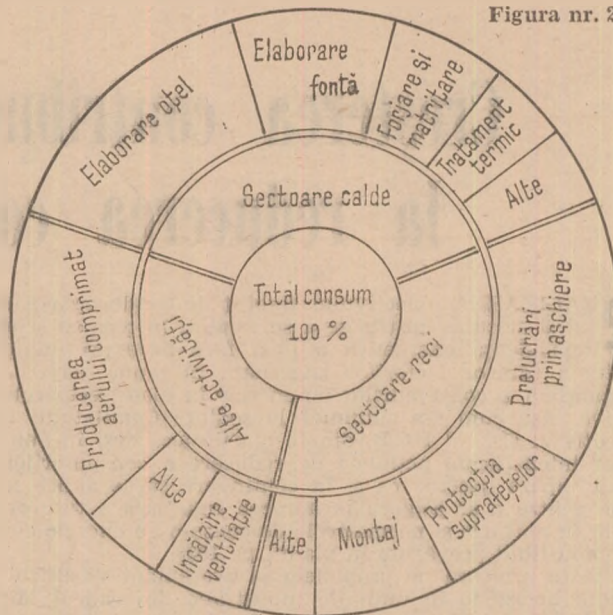
Cu aceeași acuitate se impune **reducerea primară a consumului de hidrocarburi, în general de combustibil, încă din procesele tehnologice de ardere.** În acest sens se impune sporirea eforturilor tuturor factorilor implicați pentru încheierea cît mai grabnică a acțiunii de găsire și aplicare a celor mai economice soluții de concepție și proiectare pentru **modernizarea și înlocuirea cuptoarelor industriale și a cazanelor de abur și apă fierbinte cu debite mii care utilizează hidrocarburi prin trecerea lor pe cărbune.** De o reală necesitate este și sporirea contribuției cercetării la **realizarea unor preîncălzitoare de aer și combustibil, de injectoare cu randament mai înalt în gamă tipizată pentru cuptoarele de forjă și tratament termic, pentru ridicarea temperaturilor aerului preîncălzit, de preîncălzitoare cu bile refractare etc.** (cercetări desfășurate în special în cadrul I.C.S.I.T.P.S.C., precum și a Institutului de cercetare științifică și inginerie tehnologică de echipament energetic și mașini de ridicat).

Majoritatea consumului de combustibil se utilizează pentru producerea energiei termice — aici căile de economisire se referă în principal la conceperea, proiectarea și aplicarea de soluții adecvate de reducere la minimum a necesarului de energie termică, izolarea conductelor de transport și distribuție, izolarea cît mai bună a spațiilor de încălzit, întreținerea corespunzătoare a aparatelor de schimb de căldură, recuperarea normală a condensului. Este vorba în mod concret și în primul rînd de **îmbunătățirea izolației termice la cuptoarele de forjă și tratamente termice prin folosirea unor noi materiale cum sînt materialele fibroceramice de înlocuire a zidăriei refractare clasice, pentru a căror asimilare mai operativă se cer intensificate cercetările în cadrul institutelor de specialitate ale M.I.L.M.C. și M.I.M., dar și ale M.I.C.M. (pentru realizarea ancorelor metalice și refractare etc.).**

2 **ÎN ce privește utilizarea energiei electrice, producerea aerului comprimat este activitatea cu cea mai mare pondere în consumul final;** aerul comprimat este un purtător de energie intermediar foarte costisitor și producerea lui se face cu un consum ridicat de energie electrică (80—120 kWh/1 000 m³). **Principala cale de reducere a consumului în acest domeniu este găsirea și aplicarea pe scară mai largă a unor soluții de înlocuire a aerului comprimat prin aer ventilat peste tot unde acest lucru este posibil:** de exemplu, la acționări, la procesele de ardere. Acolo unde înlocuirea aerului comprimat nu este posibilă, se cer **găsite modalități noi, cu efecte superioare de reducere la minimum a pierderilor la transport și distribuție care în mod curent sînt între 20—35% din producția de aer comprimat.**

Consumul însemnat de energie electrică la elaborarea metalului lichid atît în cuptoarele electrice cu arc, cît și în cele cu inducție poate fi și el substanțial redus prin **diminuarea la minimum a timpului de elaborare, prin găsirea unor pro-**

Figura nr. 2

Structura consumului de energie electrică în întreprinderile din M.I.C.M. (reprezentare proporțională după ponderea în consum a diverselor tehnologii)

cedee calitativ superioare de pregătire a șarjei și a condițiilor de turnare, reducerea adaosurilor de turnare și a rebuturilor. Pentru micșorarea consumului de energie electrică la încălzirea metalului pentru foajare și matrițare, respectiv pentru tratamentul termic, în principal eforturile se cer orientate spre găsirea unor soluții care să asigure încărcarea la capacitate a cuptoarelor, respectarea tehnologiilor de tratament, organizarea proceselor de tratament în serie pentru a evita încălzirea și răcirea repetată a cuptoarelor, valorificarea gazelor de ardere fierbinți de la cuptoarele electrice cu arc.

În acest sens, studiile model pentru reducerea consumului de energie electrică la producerea aerului comprimat se cer amplificate la C.I.T. și C.I.A.T., cele pentru reducerea consumului de energie electrică pentru foajare, matrițare și tratament termic la C.I.R.O.A., cele pentru reducerea consumului de energie electrică pentru elaborarea oțelului în cuptoare cu arc electric la C.I.U.E.M.M.R.; în cadrul aceluiași centrale vor trebui studiate mai eficient posibilitățile de reducere a consumului de combustibil pentru piese forjate și matrițate, respectiv tratate termic ș.a.m.d. Pentru sectoarele reci principala cale de micșorare a consumului de energie electrică constă în reducerea — din faza de proiectare — la un minim necesar a activităților de așchiere, protecția suprafețelor ș.a.

Analizele pe care le-am întreprins privind posibilitățile de economisire a energiei, relevă că: ● o serie de măsuri tehnico-organizatorice aplicate la tehnologiile ergo-intensive existente în M.I.C.M. pot duce, pentru energia electrică, la economii de ordinul a 2,5—5%, iar pentru combustibili la economii de ordinul a 3,3—6,5%; ● înnoirea tehnologiilor existente, respectiv modernizarea lor (ameliorarea procedeelelor de formare prin extinderea amestecurilor autointăritoare la executarea miezurilor și formelor în turnătorii, perfecționarea tehnicilor de elaborare a metalului lichid, extinderea sudurii automate, înlocuirea tehnologiilor de așchiere prin presare, extinderea încălzirii prin curenți de înaltă frecvență ș.a.) poate conduce la economii mai importante, de ordinul 10—24% pentru energia electrică și 10,8—20,8% pentru consumul de combustibil; ● realizarea unor produse noi poate micșora substanțial consumurile energetice unitare.

Iată deci că și în cadrul unităților M.I.C.M. există însemnate rezerve de realizare a producției cu un consum mai redus de energie, a căror valorificare cît mai operativă fac necesară o sporire a apelului la creativitatea valorosului detașament de cercetători, specialiști, tehnicieni, muncitori existenți în acest domeniu, reducînd solicitările de resurse din import și aducînd în acest fel o contribuție sporită la realizarea independenței energetice a țării.

dr. ing. Andrei BĂNESCU
dr. ing. Marius ELEFERESCU
ing. Ștefan KOVACS

din Comisia de conservare a energiei, a Institutului Central pentru Construcții de Mașini

REALIZĂRI ȘI PERSPECTIVE ÎN INFORMATICA INDUSTRIALĂ

ORIENTAREA FERMA, stabilită de Congresul al XII-lea și accentuată de Conferința Națională a partidului, spre dezvoltarea intensivă a economiei naționale amplifică rolul extinderii tehnicii de calcul, al promovării ciberneticii și informaticii în producție și gestiune, ca o componentă de prim rang a revoluției științifice și tehnice. Între sarcinile prevăzute în acest sens în Programul-directivă de cercetare științifică, dezvoltare tehnologică și introducere a progresului tehnic pentru actualul deceniu și pentru orizontul anului 2000 se înscriu dezvoltarea și perfecționarea sistemelor informatice pentru procesele tehnologice, inclusiv cu roboți industriali. Informatica industrială apare ca un factor indispensabil, de înaltă eficiență economică în îndeplinirea obiectivului formulat de secretarul general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, ca pînă la sfîrșitul acestui cincinal să ajungem din urmă, în ce privește nivelul productivității muncii sociale, unele țări dezvoltate.

Substituirea parțială a personalului operativ — deci creșterea productivității muncii — este numai unul dintre principalele efecte economice ale utilizării calculatoarelor electronice în supravegherea și conducerea utilajelor și proceselor tehnologice. Spre deosebire de sistemele de automatizare convenționale, calculatorul de proces asigură nu numai supravegherea desfășurării procesului tehnologic între anumite limite, ci și comanda corelată a mai multor parametri tehnologici, astfel încît, pe baza calculului unor indicatori tehnico-economici, să se obțină valorile optime pentru indicatorul respectiv — de exemplu productivitate sau beneficiu maxime, consumuri sau costuri minime ș.a.

Echipamente românești de tehnică de calcul pentru conducerea proceselor tehnologice

SISTEMUL de conducere cu calculator a proceselor tehnologice este un sistem informatic în timp real, capabil să acționeze în timp util asupra procesului condus, contribuind la:

- creșterea producției realizate cu aceleași utilaje tehnologice;
- mărirea siguranței în funcționare a utilajelor tehnologice (prevenirea întreruperilor accidentale, reducerea duratei regimurilor tranzitorii la pornire/oprire sau la schimbarea sortului fabricat etc.);
- utilizarea mai eficientă a materialelor prime, reducerea unor consumuri specifice de materiale, energie și combustibil;
- asigurarea unei calități superioare și constante a produselor, diminuarea rebuturilor.

În țara noastră, primele calculatoare de proces au început să fie folosite în anii 1965—1966, pe baza unor importuri complexe de instalații tehnologice cu calculator.

O dată cu crearea industriei românești de tehnică de calcul a devenit posibilă asimilarea în țară a calculatoarelor de proces. Primul dintre ele — creație a specialiștilor de la Institutul de tehnică de calcul (I.T.C.) și Institutul de cercetări și proiectări pentru automatizări (I.P.A.) — a fost FELIX C-32 P, intrat în producția de serie în 1976. Acesta, putînd îndeplini funcțiile de supraveghere și control centralizat, ghid operator și comandă, este folosit în cadrul unor sisteme de conducere cu calculator a proceselor tehnologice din industria cimentului, energetică, chimică și petrochimică ș.a.

Pentru acest calculator s-a elaborat un pachet de programe de bază de proces (orientate pe probleme), în două variante — DELIS și SUPROS.

După o primă aplicație pilot — realizată de Institutul central pentru conducere și informatică (I.C.I.) — de utilizare a unui minicalculator (cu care ocazie au fost experimentate — în premieră în țara noastră — o serie de soluții tehnice, printre care comanda numerică directă, reglarea multivariabilă și optimală pe bază de model matematic memorat intern, utilizarea de display-uri color ș.a.), s-a trecut treptat, începînd cu anul 1978, și la realizarea în țară de minicalculatoare: FELIX MC-8, FELIX M-18, 118, microcalculatorul de proces ECAROM 800/880 — și minicalculatoare: INDEPENDENT 100/102 F și CORAL 4001/4011/4030, fabricate la întreprinderea de calculatoare electronice (I.C.E.) și în-

treprinderea de elemente de automatizare (I.E.A.) din Capitală, după proiectele elaborate de specialiștii de la Institutul politehnic București (I.P.B.), I.P.A., I.T.C. și I.E.A.

Microcalculatorul de proces ECAROM 800 și minicalculatoarele I-100/102 F au fost omologate și pe plan internațional, în cadrul familiei de mini- și microcalculatoare realizate în țările socialiste membre ale C.A.E.R., iar ECAROM 800 a fost atestat calitativ în Franța, pentru realizarea sistemului informatic ierarhizat de control al producției la întreprinderea de autoturisme OLTCIT Craiova. Echipamente românești pentru conducerea proceselor tehnologice au fost furnizate și la export, în cadrul unor livrări complexe sau independente.

În prezent se desfășoară o intensă activitate de modernizare și dezvoltare a microcalculatoarelor pentru conducerea proceselor tehnologice; în acest sens, este în curs de finalizare asimilarea în fabricație a unei variante de microcalculator de proces miniaturizat (monosertar), cu consum energetic redus, denumit ECAROM 880 (la I.E.A.) și a microcalculatorului de proces SELROM (la I.C.E.).

Echipamentul ECAROM 800/880 poate fi folosit atît independent, cît și ca un cuplor de proces programabil pentru un minicalculator, cu care poate fi interconectat.

Dintre echipamentele de tehnică de calcul destinate aplicațiilor industriale menționăm și automatele programabile AP 107/AP 117, realizate de întreprinderea „Automatică” București.

În scopul dezvoltării utilizării microcalculatoarelor de fabricație internă FELIX M-18 și M-118, precum și a minicalculatoarelor în realizarea unor aplicații de conducere a utilajelor și proceselor tehnologice, la I.C.E. s-a realizat echipamentul SPOT-80 — un ansamblu de module de intrări/ieșiri analogice și numerice (cu procesor propriu, cu opțiune de pupitru-operator tehnologic, cu 3 ecrane display și claviatură alfanumerică și funcțională) care poate funcționa atît autonom, pentru aplicații simple de supraveghere, cît și ca interfață programabilă de proces, cuplat cu un microcalculator sau minicalculator universal, prin legături sincrone standard, locale sau la distanță, cu o configurație largă de echipamente periferice.

Produse-program generalizabile, sisteme complexe de conducere cu calculatoare

ÎN CEEA CE PRIVEȘTE programele de bază și aplicative de uz general pentru aplicații de conducere a proceselor industriale cu ajutorul microcalculatoarelor FELIX M-18 și 118 și ECAROM 800/880, I.C.I. a elaborat sistemul de operare în timp real RTOS-80 și pachetul de programe de bază PROCES-MICRO. Dintre alte produse-program specifice unor aplicații dedicate — la realizarea cărora au contribuit institute de cercetări-proiectări și centre de calcul — menționăm: conducerea automată a trierii vagoanelor de cale ferată — COMATI (aplicație în exploatare curentă la Triajul București II și în curs de extindere la alte triaje); conducerea automată a unor cuploare electrice cu arc la Combinatul siderurgic Hunedoara; supravegherea blocurilor energetice de 330 MW de la centrala electrică de termoficare Galați; aplicații de conducere a proceselor tehnologice în industria celulozei (la combinatele Dej și Suceava) și la prepararea minereurilor neferoase (la Exploatarea Tarnița). Sînt în fază înaintată și alte aplicații ce folosesc microcalculatoarele M-18/118 și cuploare SPOT, în special în energetică (termocentralele Turceni și Rovinari, stația București-Sud, metalurgie (întreprinderea de aluminiu Slatina) ș.a.

Demne de remarcat sînt și unele sisteme complexe de conducere cu calculatoare a unor procese tehnologice, folosind minicalculatoare și unul sau mai multe microcalculatoare interconectate, dintre care amintim: sistemul informatic de proces de la OLTCIT, menționat mai sus, dispecerul energetic de la întreprinderea „Tractorul” Brașov, sistemul de conducere a procesului tehnologic la Combinatul de fire și fibre artificiale Cîmpulung. La I.C.I. sînt în fază avansată de integrare și testare sistemele de dispeceri energetici de distribuție pentru între-

prinderi de rețele electrice (Brașov, Suceava), iar în curs de proiectare se află aplicații de conducere cu calculator a unor magazii verticale, un sistem de conducere a proceselor tehnologice la o uzină de pelletizare a minereului de fier din India ș.a., la care au colaborat I.P.A., I.S.P.E., ICEMENERG, IPROMET, Centrul de calcul al industriei chimice ș.a.

O serie de exemple concrete dovedesc posibilitățile largi de realizare a unor **exporturi** de sisteme de conducere cu calculator a proceselor tehnologice, atât independent cât și în cadrul unor livrări complexe de instalații tehnologice, în condiții economice avantajoase (datorită, în principal, competitivității tehnice și economice a realizărilor românești în domeniul concepției și elaborării programelor pentru calculatoare).

Trebuie remarcată promovarea cu succes (în special de către I.C.I. și I.P.A., ca institute de specialitate în domeniul informaticii și, respectiv, al automatizării), a unor **soluții tipizate**, adaptabile diferitelor aplicații, care reduc simțitor costul și durata realizării sistemelor informatice pentru conducerea cu calculator a proceselor tehnologice. Este vorba despre **produse-program generalizabile** (de exemplu RTOS-80, PROCES-MINI, PROCES-MICRO) și programe instrumentale (cum este SIPAC, pentru proiectarea asistată de calculator a sistemelor de conducere automată), realizate de către I.C.I. și utilizate și de I.P.A. Datorită în principal acestor soluții tipizate în domeniul produselor-program, la ora actuală la noi (spre deosebire de situația existentă în alte țări) restricția majoră în realizarea în număr cât mai mare și în timp cât mai scurt a aplicațiilor de conducere cu calculator a proceselor tehnologice o reprezintă nu atât efortul necesar realizării programelor de aplicație, cât numărul și ritmul de livrare a echipamentelor de calcul necesare, în primul rând a cuploarelor de proces și a minicalculetoarelor.

Relativ la **eficiența economică**, se poate afirma că acolo unde obiectivele industriale și soluțiile tehnice au fost corect alese, unde nu s-a neglijat nici unul din multiplele aspecte specifice de proiectare, implementare și exploatare ale acestor aplicații, unde au existat nu numai sprijinul, ci și implicarea directă a specialiștilor beneficiarului, rezultatele au fost și sînt pozitive (vezi caseta).

Orientări și cerințe actuale

POTRIVIT programului de dezvoltare a sistemelor informatice în economie și de dotare cu tehnică de calcul în perioada 1981—1985, va continua într-un ritm accelerat introducerea calculatoarelor de proces, într-o serie de ramuri economice de bază. Extinderea sistemelor informatice pentru conducerea proceselor tehnologice în energetică (inclusiv programul energetic nuclear), metalurgie, chimie, construcții de mașini etc. impune dezvoltarea producției de echipamente de calcul (cuploare de proces, mini- și microcalculatoare), alegerea judicioasă a obiectivelor industriale la care acestea să fie utilizate, coordonarea eforturilor specialiștilor din I.C.I., I.P.A., centre de calcul teritoriale, departamentale și din mari unități industriale, institute de cercetare și proiectare tehnologică, precum și din învățămîntul superior, pentru realizarea într-un timp cât mai scurt a unor aplicații cu efecte tehnico-economice importante.

În ceea ce privește procesele tehnologice industriale cu caracter discret (de tip asamblare-montaj), realizarea unei eficiențe economice ridicate pe calea automatizării producției ridică o serie de probleme specifice, complexe, dificil de rezolvat în condițiile sistemelor clasice de automatizare lipsite de flexibilitate, utilizate pînă în prezent. Soluția o reprezintă **automatizarea flexibilă, prin utilizarea roboților industriali și a calculatoarelor electronice de proces.**

Anul 1982 a marcat un eveniment important: omologarea primelor modele de roboți industriali, în cadrul unui program special al M.I.M.U.E.E. — modele ce vor intra în fabricație de serie: RIP 6,3, RIC 25 și RIS 63, realizate de întreprinderea „Automatica”, respectiv de Institutul de cercetare științifică și inginerie tehnologică „Titan”, cu contribuția altor institute, ca I.P.A. (partea de comandă), I.C.I. (partea de instruire), I.C.P.E., I.P.B. ș.a.

(Date fiind importanța actuală și de perspectivă și complexitatea problemei roboților industriali, ne propunem să o abordăm într-un viitor articol).

Există, în momentul de față, condiții pentru trecerea la **introducerea pe scară largă a sistemelor informatice industriale în economia țării noastre**, cu toate avantajele economico-sociale care rezultă. Pentru aceasta consider necesar să se urmărească în mod deosebit unele acțiuni de importanță prioritară:

Eficiență confirmată în practică

● **Sistemul ierarhizat de calculatoare de proces pentru conducerea operativă a sistemului energetic național a permis** — prin creșterea siguranței în funcționarea sistemului energetic și optimizarea parțială a funcționării acestuia — obținerea unor **economii de circa 60 000 tone de combustibil convențional pe an**. Pentru completarea dotării cu calculatoare de proces, fiind scama de dezvoltare prevăzută a producției de energie electrică, pînă în anul 1990 vor fi necesare în plus cîteva sute de microcalculatoare și circa 90 de minicalculatoare pentru supravegherea și conducerea proceselor tehnologice.

● **Sistemul de conducere cu calculator a procesului de fabricare a hirtiei la Combinatul de celuloză și hirtie Suceava** (mașina nr. 2) a permis creșterea producției în medie cu 5—7% (reprezentînd circa 6,5 milioane lei/an) și reducerea consumului specific de celuloză în medie cu 3,5% (valoric — circa 1,8 milioane lei/an). Generalizarea sistemului la toate mașinile de hirtie din țară ar permite să se obțină un spor total de producție echivalent cu capacitatea proiectată a noii investiții — Combinatul de celuloză și hirtie Vrancea.

● **Sistemul de conducere a regimului energetic la cuploarele electrice cu arc de la Combinatul siderurgic Hunedoara** determină o creștere a capacității de producție a oțelului cu circa 30 000 tone/an, reducerea consumului de energie electrică cu circa 1,7 milioane kWh/an, efectul economic global net fiind de circa 7 milioane lei/an, adică un raport de eficiență de 22,30 lei pe 1 leu investit în sistemul informatic de conducere a procesului tehnologic (durata de recuperare a acestuia fiind astfel de 0,42 ani).

● **Sistemul de comandă cu microcalculator a trierii vagoanelor de cale ferată la Triajul București II** permite o creștere a vitezei (deci a capacității zilnice) de triere de la 4 vagoane/minut, la 6—7 vagoane/minut.

● **Sistemul informatic de conducere cu calculator a procesului tehnologic de fierbere a celulozei la Combinatul de celuloză și hirtie — Dej** asigură creșterea producției cu circa un milion de lei pe an și o reducere a consumurilor specifice de materii prime și energie în valoare de circa 800 mil de lei pe an.

● Prin trecerea, începînd din acest an, la **conducerea cu micro și minicalculatoare românești a cuvelor de electroliză de la Întreprinderea de aluminiu Slatina** (experiment încheiat în 1982), se va obține o reducere a consumului specific de energie electrică cu cel puțin 200 kWh pe tonă de aluminiu, ceea ce va reprezenta o economie, la nivelul întregii capacități de electroliză, de circa 50 milioane kWh pe an.

● **unitățile care fabrică mini- și microcalculatoare (I.C.E.) și display-uri** (întreprinderea de echipamente periferice) să-și **dezvolte volumul producției** de asemenea echipamente la nivelul cerințelor economiei naționale și ale exportului, acordînd mai mare atenție **fiabilizării suplimentare** a exemplarelor destinate aplicațiilor industriale (selecționarea mai riguroasă a componentelor și subsansamblelor, completarea operațiilor de reglaje, testări și rodaj prealabil etc.), potrivit cerințelor impuse de condițiile de exploatare;

● trecerea la o **fabricație de serie reală**, la nivelul cerințelor economiei naționale, a **cuploarelor de proces** (producători: I.C.E., I.E.A.), precum și continua diversificare și perfecționare a acestora;

● proiectarea și trecerea la **fabricația de serie a mini- și minicalculetoarelor „pe o plachetă”, a display-urilor color** (ceea ce va permite reducerea dimensiunilor sau renunțarea la multe tablouri sinoptice de comandă, foarte costisitoare);

● **conlucrarea mai operativă**, din primele faze, între elaboratorii de echipamente (I.C.E., I.T.C., I.E.A., I.P.A., I.P.B.) și laboratorii de produse-program (I.C.I., I.P.A. ș.a.), astfel încît și **programele** (de bază și aplicative) să fie **disponibile simultan cu echipamentele**;

● **proiectanții de aplicații să promoveze cu perseverență, pe cît posibil, soluții tipizate și testate, produse-program generalizabile**;

● **beneficiarii din economie să depună eforturi mai consistente pentru pregătirea implementării acestor aplicații** (inclusiv pregătirea profesională a lucrătorilor) și **organizarea unei exploatare eficiente**;

● **organizarea unui service prompt** pentru aceste echipamente;

● **asigurarea unui stoc minim de piese de schimb** „la picioare” fiecărei aplicații;

● **asigurarea pregătirii cadrelor de specialitate** în acest domeniu de mare perspectivă, de către unitățile de învățămînt superior și mediu;

● **orientarea mai hotărîtă** (fără rețineri nejustificate ce se manifestă în prezent) a proiectanților de obiective industriale pentru străinătate, spre **includerea, în livrările complexe, și a sistemelor informatice industriale aferente.**

Accelerarea progreselor în acest domeniu va contribui la ridicarea nivelului tehnic și a eficienței economice a producției, la trecerea României în rîndul țărilor dezvoltate din punct de vedere economic.

Adrian DAVIDOVICIU
director în Institutul central
pentru conducere și informatică

Consumul de resurse materiale și structura industriei *)

TRECEREA economiei românești la dezvoltarea preponderent intensivă impune în mod imperios abordarea într-o viziune nouă a corelației care trebuie să existe între nivelul, dinamica și structura costurilor materiale de producție și structura industriei, mai ales în condițiile în care resursele materiale își fac tot mai mult resimțit caracterul restrictiv.

Reducerea consumului de resurse materiale reprezintă atât o problemă a creșterii eficienței economice cât și a dezvoltării echilibrate pe termen scurt și în perspectivă. Documentele partidului nostru atribuie reducerii cheltuielilor materiale o importanță deosebită în strategia creșterii economice, date fiind profundele implicații pe care acestea le are asupra nivelului, dinamicii și structurii veniturii naționale și, în ultimă analiză, asupra nivelului de trai. Tovarășul Nicolae Ceaușescu arată la recenta Adunare generală a oamenilor muncii de la întreprinderea „23 August” că „problema reducerii cheltuielilor materiale trebuie să constituie o preocupare zilnică a tuturor oamenilor muncii”, subliniind că acest proces complex trebuie analizat atât prin prisma mișcării continue a consumurilor specifice la producător, cât și a efectelor pe care produsele le au la utilizatori. Economisirea de resurse materiale, valorificarea superioară a acestora, departe de a fi o preocupare izolată, îngustă pentru fiecare producător trebuie analizate în contextul mult mai larg, al implicațiilor și efectelor propagate pe întregul flux tehnologic de la materia primă pînă la produsul finit, de la producător la consumator. Elaborarea unei strategii a reducerii consumurilor de materiale și stabilirea unor priorități în sistemul ramurilor industriale necesită determinarea și analiza gradului de materialintensivitate (ponderea cheltuielilor materiale în producția globală), indicator al eficienței economice de tipul efort/efect.

Nivelul și dinamica materialintensivității

ÎN LITERATURA de specialitate există părerea că pe termen lung nu se poate vorbi de o tendință constantă de creștere sau scădere a materialintensivității. După unii specialiști ar fi logică tendința de creștere a acesteia în prețuri curente și scădere în prețuri comparabile. Alte păreri admit posibilitatea celor mai diferite corelații dintre dinamica cheltuielilor materiale și a produsului social, calculate în expresie valorică și fizică, în funcție de particularitățile dezvoltării economice de la o etapă la alta, calitatea și nivelul înzestrării cu factori de producție, nivelul și structura prețurilor și a producției, al specializării și cooperării, ritmul de introducere a progresului tehnic. Există și punctul de vedere, potrivit căruia creșterea productivității muncii într-un ritm mai mare în industria extractivă decît în industria prelucrătoare ar duce la o scădere a materialintensivității și invers.

După părerea noastră, materialintensivitatea producției la nivel macroeconomic, de ramură sau subramură trebuie completată cu analiza consumurilor materiale specifice efective. Creșterea de tip intensiv, oricare ar fi corelațiile indicatorilor valorici, presupune reducerea consumurilor materiale, în expresie fizică, ceea ce în prezent reprezintă o direcție majoră în eficiența dezvoltării industriei românești și a folosirii resurselor materiale.

În perioada 1970—1980, în industria românească s-a manifestat tendința de scădere a ponderii cheltuielilor materiale (fără amortizări) în producția globală de la 67,6 la 60,3% din care în industria prelucrătoare de la 71,0 la 61%, în timp ce în industria energiei electrice și termice a crescut de la 48% la 31%, iar în cea extractivă de la 55,0 la 66%.

Creșterea materialintensivității în energetică și industria extractivă se manifestă și în alte țări¹⁾, ca urmare a scumpirii prețurilor la combustibili, scăderii conținutului util al resurselor minerale, măririi dificultăților de extracție și exploatare a zăcămintelor creșterii cheltuielilor de înnoțire a materiilor prime pe baza folosirii unor noi tehnologii care au necesitat un consum suplimentar de materiale etc. Cu toate că în deceniul trecut, în România, ponderea cheltuielilor materiale în industrie și ramurile sale s-a redus, există încă decalaje față de unele țări dezvoltate. În R.F.G., de exemplu, materialintensivitatea era de 51% în industria prelucrătoare, 54% în industria energiei electrice și termice și 57%²⁾ în industria extractivă. Aceste comparații scot în evidență necesitatea de a reduce

în continuare materialintensivitatea ramurilor din industria românească, în conformitate cu programele de măsuri adoptate la nivel central și în fiecare unitate economică.

Clasificarea ramurilor industriale după nivelul materialintensivității

SPECIFICUL procesului de producție și structura producției determină în mod firesc diferențierea ramurilor și subramurilor industriei românești după mărimea materialintensivității. Dacă materialintensivitatea ramurilor industriale se compară cu nivelul mediu din industria prelucrătoare constatăm următoarea grupare:

a) ramuri puternic materialintensive cu pondere a cheltuielilor materiale în producția globală peste nivelul mediu: metalurgia neferoasă (de 1,27 ori mai mare decît nivelul mediu), metalurgia feroasă (1,21 ori), industria cărbunului (1,13 ori), industria alimentară și combustibili (1,10 ori), prelucrarea țiteiului (1,06 ori), celuloză și hîrtie (1,04 ori). Cu puține excepții și la alte țări analizate se observă existența acelorași ramuri puternic materialintensive. Exceplind industria alimentară, cea mai mare parte a ramurilor puternic materialintensive sînt cele producătoare de materiale și semifabricate, adică ramuri preponderent intermediare.

b) ramurile cu materialintensivitate medie (90—99% din nivelul mediu pe industria prelucrătoare): construcțiile de mașini și prelucrarea metalelor (90%), materiale de construcții (96%), chimie (97%), industria textilă și energetică (100%). În majoritatea țărilor, industria constructoare de mașini avea un nivel mediu al ponderii cheltuielilor materiale ceea ce este o dovadă a influenței puternice pe care această ramură o exercită în formarea materialintensivității la nivelul întregii industrii;

c) ramurile cu materialintensivitate scăzută (sub 90% din nivelul industriei prelucrătoare): confecții, piei, blănuri, încălțăminte (89%), electrotehnica și electronica, industria poligrafică (87%), extracția țiteiului (81%) etc.

Structura cheltuielilor materiale pe ramurile industriei

ÎN STABILIREA priorităților de economisire și valorificare superioară a resurselor materiale ale industriei, structura pe ramuri a acesteia ne indică cei mai mari consumatori.

În România, ca și în celelalte țări, cel mai mare consumator de resurse materiale, îndeosebi semifabricate este industria constructoare de mașini și a prelucrării metalelor (29,2% din total), principala ramură generatoare și propagatoare de progres tehnic. Reducerea cu prioritate a consumurilor materiale în această ramură preponderent finală (chiar dacă are materialintensivitate medie) contribuie la scăderea necesarului de producție din celelalte ramuri furnizoare (metalurgia, chimia, energetica etc.) Reducerea consumului de laminare la fabricarea unor utilaje va influența, de exemplu, necesarul de laminate, care apoi își va propaga efectul de diminuare asupra necesarului de oțel, fontă, cocs, minereu de fier etc. Fiabilitatea, nivelul tehnic și structura producției mașinilor și utilajelor cu care este dotată întreaga economie vor influența într-o măsură importantă consumurile materiale ale tuturor ramurilor de producție.

Pentru construcțiile de mașini, reducerea consumurilor de repere, piese, subsansamble și alte semifabricate, care reprezintă peste 90% din totalul cheltuielilor materiale ale ramurii, în ultimă analiză, înseamnă economie de metal, combustibil, energie, produse chimice, materii prime și muncă vie.

Al doilea mare consumator de resurse materiale sînt industriile ușoară și alimentară, de asemenea ramuri predominant finale. Spre deosebire de construcțiile de mașini, posibilitățile creșterii gradului de prelucrare a materiilor prime sînt relativ mai mici, datorită specificului însuși al ramurii (materia primă are un rol important pentru conținutul produsului finit).

*) Comunicare prezentată la sesiunea științifică a Institutului de Economie Socialistă cu tema „Perfecționarea structurilor economice”.

¹⁾ În perioada 1956—1975 în S.U.A. materialintensivitatea în industria energiei electrice și termice a crescut de la 51,1% la 56,6% și în industria extractivă de la 37,4% la 40,3% (în prețuri constante, pe baza datelor din balanțele statistice ale legăturilor dintre ramuri din anii respectivi).

²⁾ Calcule pe baza datelor din Yearbook of Industrial Statistics UN New York, volume I—1961.

În al treilea rând subliniem însemnătatea industriei metalurgice care deține 13,2% din cheltuielile materiale pe ansamblul industriei în România față de 8% în Franța, 10,6% în Italia și Ungaria.

Industria chimică este, de asemenea, o prioritate pentru reducerea cheltuielilor materiale, ținând seama de ponderea ridicată pe care o are în consumul material al industriei (9,6%) și de largile posibilități pe care le are introducerea progresului tehnic în valorificarea superioară a materiilor prime și materialelor.

Din analiza interdependențelor ramurilor industriale, rezultă că cu cât o ramură este mai apropiată de stadiile finale ale producției materiale, cu atât mai mult modificarea material-intensității va determina schimbări în necesarul de producție în ramurile intermediare din amonte, de aici decurgând și importanța strategică a ramurilor finale în cadrul măsurilor de scădere a consumului de resurse materiale în toate ramurile economiei.

Consumul de energie electrică

ANALIZA consumului de energie electrică pe ramurile industriei românești scoate în evidență că din consumul total industrial de energie electrică metalurgiei îi revine 25,6%, chimiei 24,6%, construcțiilor de mașini 12,3%, combustibililor 5,7%, materialelor de construcții 5,1%, celuloză și hirtie 3,4%. Și în celelalte țări se constată o ierarhizare asemănătoare a ramurilor industriale. Datele comparative internaționale privind electrointensivitatea ramurilor industriale, exprimată în consum de energie electrică (kWh) la un dolar producție globală industrială, le redăm în tabelul de mai jos :

Datele comparative sînt în evidență următoarele :

a) În România industria avea un consum specific de energie electrică mai mare decît Franța, Anglia și Italia ;

b) ramurile cele mai electrointensive în industria românească erau ; metalurgia neferoasă (3,59 kWh), celuloza și hirtie (2,75 kWh), industria cărbunelui (2,69 kWh), chimie (2,43), metalurgia feroasă (1,86) și materialele de construcții (1,29 kWh) ;

c) un consum specific relativ scăzut de energie electrică se

	România		Franta	R.F.G.	Anglia	Italia	Japonia
	1975	1980	1978	1979	1979	1979	1979
Total industrie	0,89	0,92	0,56	0,53	0,58	0,55	0,55
Ind. cărbunelui	0,22	2,64	1,54	2,53	1,55	0,55	0,55
Met. feroasă	1,03	1,86	1,06	0,96	1,44	2,12	1,72
Met. neferoasă	2,51	3,59	2,86	2,70	1,92	0,55	2,12
Constr. mașini	0,41	0,32	0,28	0,20	0,30	0,55	0,14
Electrotehnică	0,11	0,18	0,20	0,18	0,30	0,55	0,14
Chimie	2,40	2,43	0,73	0,81	1,40	1,38	0,79
Materiale cons.	1,49	1,29	0,46	0,96	1,92	0,55	0,55
Celuloză și hirtie	2,41	2,75	1,08	1,09	0,82	1,88	1,45
Ind. textilă	0,45	0,38	0,48	0,41	0,36	0,90	0,30
Ind. alimentară	0,21	0,18	0,25	0,19	0,21	0,39	0,10

Sursa : calculat pe baza datelor din Yearbook of Industrial Statistics, volume I, U.N. New York 1981

înregistra în producția ramurilor : industrie alimentară și electrotehnică și electronică (0,18 kWh), construcții de mașini (0,32 kWh), industria textilă (0,38) etc.

d) și în celelalte țări se constată o clasificare asemănătoare a ramurilor industriale după nivelul electrointensității, datorită specificului asemănător al proceselor tehnologice la producțiile respective.

e) electrointensivitatea industriei chimice românești era de 7,6 ori mai mare decît cea din construcțiile de mașini, în timp ce în Franța era de 2,6 ori, în Japonia, Anglia și R.F.G. de 5,6—4,1 ori. Decalajele între România și celelalte țări în ceea ce privește nivelul electrointensității pun în evidență necesitatea reducerii substanțiale a consumurilor de energie electrică în chimie, metalurgie, celuloză și hirtie, materiale de construcții etc.

O cale de reducere a consumurilor materiale în țările dezvoltate, de exemplu în Japonia, a fost promovarea, cu prioritate, a importurilor de semifabricate care sînt mari consumatoare de combustibil și energie. În anul 1978 față de 1975, în Japonia consumul de materii prime importate a crescut cu 1,3%, iar cel de semifabricate din import cu 49,7%.

Modificările structurale și materialintensivitatea

ANALIZA raportului dintre materialintensivitatea industriei și modificările structurale s-a făcut pe baza indicatorilor influenței schimbărilor de structură (Is) și de materialintensivitate (Im) în ramurile și subramurile industriei în perioada 1970-1980.

Mărimile însumate ale indicatorilor Is și Im dau influența totală a celor doi factori după cum rezultă din tabelul următor :

	lei chelt. mat. / 1000 lei prod. marfă		
	Is	Im	Influența totală
Total industrie	+26,2	-115,2	-89,0
Energie electrică și termică	-15,0	+ 4,4	-10,6
Combustibil	- 8,9	+ 2,9	- 6,0
Ind. met. feroase	-24,3	- 3,0	-27,3
Ind. met. neferoase	- 3,8	- 1,7	- 5,5
Constr. de mașini	+0,9	- 45,6	+34,4
Ind. chimică	- 4,0	- 12,2	-16,2
Expl. și prel. lemn	+13,6	- 1,5	+17,1
Ind. textilă	- 7,5	- 21,5	-29,0
Ind. alimentară	-10,9	- 23,9	-34,8

Sursa : calcule pe baza datelor din Anuarul statistic al R.S. România, DCS, 1971-1981 și date DCS.

Din datele de mai sus rezultă :

a) influența factorului structural a contribuit la creșterea cu 26,2 lei a cheltuielilor materiale la 1 000 lei producție marfă pe ansamblul industriei, datorită construcțiilor de mașini (+80,0 lei) și exploatării și prelucrării lemnului (+18,6 lei) ;

b) schimbările de costuri materiale la 1000 lei producție marfă (Im) în ramurile și subramurile industriei au exercitat o influență favorabilă asupra materialintensității la nivelul întregii industrii, contribuind la reducerea acesteia cu 115,2 lei, compensînd totodată creșterea cauzată de factorul structural, astfel că, pe ansamblul industriei românești în perioada analizată s-a realizat o scădere cu 89 lei a costului material la 1000 lei producție marfă ;

c) influența totală a celor doi factori pe ramuri ale industriei, relevă creșterea cheltuielilor materiale la 1000 lei producție marfă în construcțiile de mașini și în exploatarea și prelucrarea lemnului și scăderea acestora în deosebi în industria alimentară, textilă, metalurgia feroasă.

În concluzie relevăm că, în deceniul trecut, cheltuielile materiale la 1 000 lei producție marfă în industria românească au scăzut în principal pe seama influenței favorabile a modificării consumurilor materiale care au contracarat unele influențe structurale nefavorabile.

Principala schimbare a structurii construcțiilor de mașini, după cum arată experiența mondială, este creșterea ponderii ramurilor moderne slab materialintensive : electronică, microelectronica, aparatele de măsură și control, producția de laseri, instalații pentru extragerea mineralelor utile din oceane și mări, protecția mediului înconjurător, cercetarea cosmosului

etc., mari consumatoare de muncă de concepție și cercetare (ramuri „intelligentintensive“).

În S.U.A., de exemplu, electrotehnică și electronica reprezentau 18% din volumul producției industriale în 1939, iar în anul 1978 au crescut la 33,5% ; în Japonia și R.F.G. în perioada 1950—1975 ponderea lor a crescut respectiv de la 2% și 8% la 42,3% și 24,7%.

În stabilirea politicii structurale în domeniul complexului industriei constructoare de mașini trebuie să avem în vedere că schimbarea macrostructurii ramurii este un proces care se produce mai lent, față de ritmurile rapide ale introducerii și extinderii de noi procedee tehnologice, ale apariției de noi ramuri, subramuri și produse. Chiar dacă ponderea ramurilor principale noi în producția globală a construcțiilor de mașini poate fi scăzută, rolul acestora este considerabil mai mare pentru modernizarea întregii economii naționale, comparativ cu ramurile tradiționale. Apariția de noi ramuri în industria constructoare de mașini este un proces neîntrerupt, care obligă la un grad înalt de specializare și la sporirea consumului total intraramură de materiale, repere, subansamble și alte semifabricate deși consumurile specifice la produsele specializate sînt relativ scăzute.

Dezvoltarea producției pentru mecanizarea proceselor auxiliare și pentru bunuri de consum de folosință îndelungată reprezintă o altă modificare structurală favorabilă reducerii materialintensității construcțiilor de mașini.

Gheorghe ZAMAN

(Continuare în pag 25)

AN de an, România a înfăptuit ample programe de investiții în vederea creșterii bazei tehnico-materiale care să-i asigure o dezvoltare economică și socială accelerată. Investiții însemnate vor continua să fie traduse în viață și în anii viitori, ceea ce va da noi impulsuri activităților ce se desfășoară în toate ramurile economiei naționale. Paralel cu creșterea volumelor de investiții, este firesc să se acorde o importanță deosebită ridicării continue a eficienței economice a noilor fonduri fixe ce urmează a fi puse în funcțiune. Multiplicarea căilor de creștere a eficienței economice a investițiilor, reliefaarea acelor căi care conduc la însemnate avantaje pentru economia națională, îmbunătățirea metodologiei de calcul al eficienței economice a investițiilor — atât la nivel microeconomic, cât și la nivel macroeconomic — constituie tot atâtea preocupări și direcții de acțiune de mare importanță pentru specialiștii care lucrează în acest domeniu.

De aceea, semnalăm cu satisfacție faptul că literatura economică din țara noastră s-a îmbogățit recent cu o nouă lucrare intitulată „Căi și modalități de creștere a eficienței investițiilor”, apărută în Editura politică sub egida Institutului Central de Cercetări Economice. Colectivul de coordonare este format din cercetătorii **M. Horovitz** (responsabil), **Gr. Corlan**, **I. Mihai** și **I. Cămășoiu**.

După cum este cunoscut, caracteristica cincinalului 1981—1985 o constituie trecerea de la dezvoltarea extensivă la cea intensivă. Tocmai de aceea, așa cum a subliniat tovarășul **Nicolae Ceaușescu**: „Realizarea unei noi calități presupune o atenție deosebită pentru creșterea eficienței și rentabilității întregii activități economice-sociale”. Prin prisma acestui deziderat, lucrarea este deosebit de actuală, iar prin conținutul său de un ridicat nivel științific teoretic și practic, facilitează munca specialiștilor din economie în investigarea de noi posibilități menite să conducă la sporirea substanțială a eficienței economice.

În lucrare, autorii propun și rezolvă noi modele economice adaptate la specificul economiei socialiste, modele prin care se optimizează repartizarea resurselor de investiții pe ramuri ale economiei naționale; se fundamentează normativul eficienței absolute a investițiilor pe e-

conomia națională și diferențiat pe ramuri; se prezintă noi modalități de reducere a duratelor de construcție a obiectivelor de investiții, precum și alte căi și modalități de creștere a eficienței investițiilor. Merită remarcat faptul că în abordarea întregii problematice, autorii consideră necesară fundamentarea deciziilor de investiții prin metode științifice, pe baza unei investigații globale care să țină seama de toate efectele socio-economice ce pot să survină.

Apreciem ca fiind un element pozitiv faptul că autorii analizează structura investițiilor, distingând: a) structura repartizării fondurilor de investiții pe ramuri; b) structura temporală, privind eşalonarea în timp a investițiilor; c)

deosebit modelele — relevate în carte — de optimizare a repartizării investițiilor pe ramurile economiei naționale — modele denumite RIR_1 și RIR_2 — bazate pe principiile programării matematice liniare. Primul model are un grad superior de agregare, permițând o simulare a procesului de ansamblu al alocării resurselor de investiții pe toate ramurile economiei naționale. Modelul RIR_2 este un model liniar plurisectorial adecvat specificului industriei. Menționăm că ambele modele au fost simulate pe calculator și conțin mai multe variante. Modelul RIR_2 se dovedește sensibil la schimbările de prețuri, relevând creșterea costurilor și prețurilor în industria energetică și a combustibilului, ceea ce relevă

Reducerea duratelor de execuție a construcțiilor și de realizare a parametrilor proiectați la obiectivele productive constituie o altă preocupare a autorilor, în care sens se efectuează o analiză temeinică a cauzelor depășirii duratelor planificate la unele obiective și se relevă principalele modalități de reducere continuă a perioadelor de realizare a investițiilor și a parametrilor proiectați. Reține atenția metoda de determinare a duratei optime de realizare a obiectivelor de investiții după funcția cost-durată, înfățișată în carte. Autorii demonstrează teoretic și practic posibilitatea stabilirii unei perioade de timp optime pentru execuția obiectivelor de investiții cu costuri minime.

Subliniem preocupările evidențiate în volum de a prezenta metode moderne pentru îmbunătățirea conducerii și organizării lucrărilor pe șantierele de construcții. Una din aceste metode o constituie cea a „potențialelor”, care are avantajul că simplifică activitatea și reduce numărul restricțiilor în cazul activității compuse. Deopotrivă ne-a atras atenția analiza în lucrare a problemelor optimizării importului de echipament pentru investiții, precum și a celor cu privire la asistența tehnică. Se analizează în detaliu evoluția cheltuielilor pentru echipamentele din țară, a cheltuielilor pentru import și ponderea acestora în totalul investițiilor, atât la nivelul economiei naționale cât și la nivelul ramurilor industriale. Tot în acest context se prezintă unele considerații referitoare la conceptul de asistență tehnică, la posibilitatea normării serviciilor de asistență tehnică, de stabilire a unor indicatori cu caracter normativ în domeniul importului de echipamente pentru investiții și al asistenței tehnice. O importanță deosebită pentru specialiști au și analiza comparativă a evoluției structurii tehnologice a investițiilor în România și în alte țări, precum și modul propriu de interpretare de către autori a structurii tehnologice.

În încheiere, subliniem că modelele și posibilitățile de creștere a eficienței economice a investițiilor, analizate în această lucrare, prezintă noutate pentru literatura de specialitate și aplicarea lor în practica economică va contribui cu certitudine la creșterea eficienței investițiilor.

prof. dr. ing. **Ion ROMĂNU**
lector **C. BĂRBULESCU**

EFICIENȚA INVESTIȚIILOR: concept, calcul, semnificație

structura tehnologică, ce urmărește stabilirea proporției între utilaje și construcții; d) structura teritorială, vizând repartizarea investițiilor pe zone geografice, județe și pe localități. Subliniem metoda sistemică utilizată în tratarea problematiceii eficienței economice a investițiilor, imbinarea rațională a criteriilor de eficiență la nivel microeconomic cu cele la nivel macroeconomic, în vederea asigurării concordanței între interesele fiecărui colectiv de oameni ai societății, potrivit cerințelor noului mecanism economico-financiar.

Pentru elaborarea diferitelor modele cu privire la creșterea eficienței economice a investițiilor autorii accentuează necesitatea determinării mai întâi a modelului macroeconomic de creștere, aplicat la optimizarea corelației dintre acumulare și consum, cunoscând că acumularea este destinată în cea mai mare parte pentru creșterea și modernizarea capacităților de producție care conduc în mod direct la sporirea venitului național. Atrag atenția în mod

necesitatea stabilirii unor coeficienți normativi de eficiență a investițiilor, mai mari în aceste ramuri. Apreciem că aplicarea modelelor RIR_1 și RIR_2 la alocarea resurselor de investiții pe ramurile și subramurile economiei naționale va conduce la optimizarea deciziilor de investiții, la îmbunătățirea structurilor economice și implicit la sporirea eficienței investițiilor.

În lucrare, reține atenția și noul model de determinare a coeficientului normat de eficiență a investițiilor, cu deosebire modalitățile de diferențiere a acestui important indicator pe ramurile productive. Pe drept cuvânt, se semnalează necesitatea, în condițiile actuale, a concentrării eforturilor de investiții pe un număr restrâns de obiective, încât acestea să poată fi date în exploatare la timp. În acest sens, autorii analizează factorii obiectivi și subiectivi cu privire la micșorarea decalajului între investițiile realizate și cele puse în funcțiune; evidențiază efectele imobilizărilor de fonduri; prezintă principalele căi de restrângere a frontului de lucru etc.

ȘCOLI • CURENTE • ECONOMIȘTI

URMĂRIND literatura de specialitate din ultimele două sau trei decenii consacrată creșterii economice și dezvoltării social-economice a popoarelor lumii se pot constata cu ușurință progrese însemnate în metodologia abordării acestei problematice. Sporește neincet numărul economiștilor care ajung la concluzia că metodologiile tradiționale din gândirea economică burgheză convențională satisfac în măsură tot mai mică nevoia cunoașterii riguroase a realității complexe din zilele noastre, devenind insuficiente pentru motivarea convingătoare a unor politici economice eficiente pe termen lung.

Accentuându-se scepticismul multor economiști contemporani atît în legătură cu teoria idealizantă a echilibrului economic general de proveniență „neoclastică”, cît și în legătură cu modelarea economico-matematică, folosind macrocategoriile economice keynesiste cu conținut amorf, aceștia s-au preocupat de găsirea unor metode noi de cercetare, mai riguroase și mai eficiente. Mulți dintre acești economiști s-au orientat spre abordarea sistemică a societății, inclusiv a economiei, încercînd să discearnă, dincolo de aspectul amorf al indicatorilor globali (agregați), respectiv al cifrelor medii, componentele diferitelor entități și procese, ierarhia acestor componente și legăturile dintre ele, respectiv structurile proceselor cercetate și interdependența dintre componentele lor, iar cînd este vorba de „sisteme mari” (societatea privită la scară globală, respectiv economia mondială), sistemul de structuri și interacțiunea dintre ele.

Abordarea sistemică și structurală are, fără îndoială, o istorie mai îndelungată decît căutările recente ale unor economiști burghezi. Materialismul istoric, făurit de K. Marx și F. Engels, are nu numai prioritate istorică în această privință, dar și superioritate intrinsecă față de școlile și curentele de gândire burgheză actuale și din trecut, deoarece respinge veșnicia și universalitatea generalizărilor teoretice referitoare la economia societății, cerînd o abordare concret-istorică a acesteia. Sinteza acestei viziuni complexe și dinamice, deci realiste, despre societate o constituie

Confruntări doctrinare privind viziunea structurală de abordare a dezvoltării (1)

conceptul marxist de formațiune social-economică. Structura complexă pe care o indică acest concept are ca suport, după cum se știe, modul de producție cu cele două componente indisolubile legate între ele prin interacțiunea lor permanentă, respectiv forțele de producție (materiale și umane) și relațiile de producție (baza economică sau orînduirea economică), pe temelia căreia se ridică suprastructura politico-ideologică. Intrucît fiecare din aceste componente ale formațiunii social-economice are, la rîndul său, o structură specifică, se poate spune că, prin conținutul său, acest concept indică un complex de structuri sau poate mai exact un sistem de structuri (cu nuanțele lingvistice a termenilor cunoscuți de „infrastructură”, „structură” și „suprastructură”), deoarece între ele există — prin geneză și funcționare — o anumită ierarhie.

Știința și practica din zilele noastre ne oferă cu prisosință dovezi convingătoare ale faptului că marile probleme ale contemporaneității nu pot fi rezolvate fără luarea în considerare a genezei, naturii și particularităților pe care le au structurile entităților care funcționează în societatea actuală (întreprinderi, ramuri economice, unități teritoriale locale, economii naționale, economie mondială), că legăturile dintre ecutul, prezentul și viitorul acestora nu pot fi înțelese corect decît dacă se

studiază cu atenție interdependențele în timp și spațiu dintre aceste structuri.

Practica socială din țara noastră și gîndirea novatoare a Partidului Comunist Român¹⁾, a secretarului său general, tovarășul Nicolae Ceaușescu²⁾, ilustrează în mod convingător faptul că la baza proceselor revoluționare care s-au desfășurat în țara noastră după 23 August 1944, în vederea rîncării patriei noastre pe noi trepte de civilizație, a stat în permanență preocuparea de înlocuire a structurilor eterogene anacronice, moștenite de la vechiul regim burghez-moșieresc, cu structuri noi, unitare, care să favorizeze progresul multilateral și rapid al poporului nostru (făurirea economiei socialiste unitare), iar apoi preocuparea de modernizare și perfecționare a acestor structuri (tehnico-economice, economice, sociale, politice și ideologice), în funcție atît de potențialul de progres oferit de cuceririle științei și tehnicii contemporane, cît și de stimulentele cumulative care rezultă din interacțiunea acestor structuri, respectiv din contradicțiile care pot să apară în această mișcare, precum și din constrîngerile care decurg din structurile anacronice care mai persistă încă la scară internațională și globală. O expresie elocventă a acestor preocupări o constituie hotărîrile adoptate de Congresul al XII-lea al F.C.R. și de Conferința Națională a P.C.R. din decembrie 1982 atît în legătură cu restructurările din industrie, cu noua revoluție din agricultură, în vederea trecerii la o nouă calitate în toate domeniile de activitate, cît și în legătură cu lichidarea subdezvoltării la scară planetară și instaurarea unei noi ordini economice internaționale, democratice și echitabile³⁾, respectiv preocupările economiștilor din țara noastră privind elaborarea unei tipologii științifice a economiilor naționale și optimizarea structurii economiilor naționale și a economiei mondiale⁴⁾.

Despre rolul-cheie al cunoașterii și revoluționării structurilor în procesul soluționării marilor probleme ale contemporaneității găsim mărturie tot mai convingătoare atît în hotărîrile O.N.U. și ale organizațiilor ei specializate, mai ales U.N.E.S.C.O. și U.N.C.T.A.D., cît și în lucrările recente

țara noastră are posibilitatea să cunoască cea mai recentă realizare a cunoscutului sociolog francez, Paul-Henry Chombart de Lauwe. Preocupat în permanență de situația clasei muncitoare din țările capitaliste, de cea a femeilor, iar ulterior de probleme privind raportul societate-economie-mediu, Chombart de Lauwe realizează, în noua sa carte, o adevărată sinteză. Prin introducerea conceptului de „dominanță” (noțiune ce surprinde procesele de manipulare a maselor de către grupurile aflate la putere) cercetătorul francez pătrunde în profunzimile societății capitaliste dezvoltate, are posibilitatea să releve contradicțiile societății industriale, să stabilească locul proceselor psihosociale în transformările de ordin tehnic, economic, social. Iar relevarea procesului invers „dominanței” și arume cel de dinamică culturală (proces care și-ar afla originea în interiorul grupurilor largi de populație și care contribuie la

subminarea conceptelor dominante, de manipulare) îi oferă autorului posibilitatea să înfățișeze una dintre contradicțiile majore ale vieții sociale în capitalismul dezvoltat.

Politică monetară

● În articolul „Osnovni ciljevi ekonomske stabilizacije” (Principalele obiective ale stabilizării economice) publicat în nr. 12/1982 al revistei iugoslave Tržište-Novac-Kapital, Kira Gligorov sintetizează ideile cele mai importante ale unor studii întreprinse de colective interdisciplinare — economiști, sociologi, juriști, oameni de știință — cu scopul de a oferi forurilor de decizie un cadru de referință privind orientarea activității economice. Între domeniile care, potrivit opiniilor formulate de autor, ar necesita modificări de esență, se remarcă problema sistemului monetar și, corelat,

problema stabilirii prețurilor. Pornind de la ideea că banii reprezintă principalul mijloc de măsurare a valorii și de orientare eficientă a resurselor pe ramuri și subramuri, K.G. relevă importanța eliminării criteriilor de natură administrativă în stabilirea prețurilor și determinarea unui raport judicios, flexibil cu piața. Tot dimensionarea reală a prețurilor în funcție de costurile de producție (și nu după criteriul extraeconomic) ar reprezenta și mijlocul prin care s-ar reflecta eficiența activității de comerț exterior. Oferind o imagine reală a diferențelor (pozitive sau nu) de productivitate între producătorii interni și cei externi, întărirea capacității monedei naționale de comensurare a valorii ar oferi, în viziunea autorului citat, și temeiul pentru renunțarea la practica utilizării mai multor cursuri de schimb în relațiile economice internaționale.

FIȘE

IDEI
CONTEMPORANECULTURA
ȘI PUTEREAPAUL HENRY
CHOMBART DE LAUWE

● Prin apariția în prestigioasa colecție „Idei contemporane” a EDITURII POLITICE a lucrării „Cultura și Puterea”, cititorul din

ale unor specialiști de notorietate mondială, ca de pildă, W. Leontief, J. Tinbergen, W. Brandt etc. Asemenea preocupări sînt din ce în ce mai prezente și în cadrul unor congrese și simpozioane internaționale, ca și în reviste și alte publicații de orientare democratică și umanistă etc. Într-un număr recent din Revista internațională de științe sociale, care apare sub egida U.N.E.S.C.O., se atrage atenția asupra valorii explicative și a importanței practice (strategice și tactice) a cunoașterii structurii celei mai cuprinzătoare entități sociale care există („lumea”, „sistemul mondial”) și se semnalează apariția unei „noi paradigme” în studiul problematicii contemporane („sistemul-lumea”), precum și conturarea unei noi științe în marea familie a științelor sociale („mondologia”).

Concretizînd această idee, gînditorul nord-american Albert Bergesen (Universitatea Arizona) atrage atenția confracților săi asupra faptului că „lumea constă din ceva mai mult decît simpla reunire a celor aproximativ 150 de state separate și sistemul lumea este altceva decît rezultanta simplă a schimburilor comerciale și economice dintre aceste entități naționale de bază. Prin caracterul său sistemic, sistemul-lumea nu se reduce la o simplă mișcare de produse între state. Intervine aici altceva : o structură socială mondială care face posibile tocmai acestei schimburi comerciale și acesee relații internaționale”), iar gînditorul elvețian Volker Borschier (Universitatea din Zurich) adaugă că elementul definitoriu al structurii sistemului mondial îl constituie „diviziunea ierarhică a muncii între centrul și periferia economiei mondiale... Această diviziune a muncii centru/periferie — conchide autorul — apare ca o cheie de boltă a sistemului”).

În accepțiunea cea mai generală a noțiunii de structură, aceasta indică ansamblul elementelor din care se compune o entitate și legăturile dintre acestea, în absența cărora n-ar putea fi determinat specificul (calitatea) entității respective. Datorită complexității vieții sociale, în măsura în care aceasta se compune din elemente de natură diferită (obiectivă, subiectivă) și poate fi privită la scară diferită (micro-

macro- și monoeconomică), se știe că există o terminologie mai diversificată care derivă din noțiunea primară de structură (de ex. : infrastructură, suprastructură, microstructură, macrostructură etc.). Dacă lăsăm la o parte aceste subtilități lingvistice și de specialitate, este necesar să reținem faptul că importanța cercetării aspectelor din realitate pe care le indică termenul de structură este definitiv consacrată pentru gînditorii de cele mai diverse orientări ideologice, dar mai ales pentru gînditorii de orientare democratică și umanistă. În același timp, trebuie remarcat faptul că, referindu-se la societatea omenească în ansamblu și la economia societății contemporane în special, diferiți cercetători atribuie sensuri și componente foarte diferite noțiunii de structură.

Fără să avem pretenția unei investigații sistematice și exhaustive a acestor deosebiri, dorim să dăm cîteva exemple pentru a putea semnală apoi unele preferințe pe care le manifestă o serie de gînditori în acest domeniu și unele consecințe pe care le pot avea aceste deosebiri de păreri pe plan metodologic, teoretic și practic, respectiv în domeniul viziunii gînditorilor menționați despre trecutul, prezentul și viitorul economiilor naționale și ale economiei mondiale, precum și în domeniul strategiilor (politicilor) economice actuale și viitoare.

Dacă avem în vedere faptul că activitatea economică a oamenilor a avut întotdeauna un dublu caracter (material și social), presupunînd, pe de o parte raporturi între oameni și natură, iar pe de altă parte, raporturi reciproce între oameni, atunci este clar că se impun atenției cercetătorului, de la început, două feluri de structuri elementare prin natura lor și anume : structuri tehnico-economice (îndeosebi împărțirea pe ramuri a activității economice) și structuri social-economice (îndeosebi tipuri și forme de proprietate asupra mijloacelor de producție și asupra rezultatelor activității economice, respectiv tipuri și forme de repartitie și de redistribuire a acestora). Dacă ținem seama de complicarea vieții sociale pe măsura dezvoltării forțelor de producție, a diferenție-

rii poziției economice a oamenilor și a națiunilor, ca și de apariția, diversificarea și adîncirea contradicțiilor social-economice la diferite nivele, atunci trebuie să avem în vedere și apariția altor structuri (respectiv suprastructuri), mai ales cele politice și cele ideologice, precum și interacțiunea reciprocă a acestora.

Societatea omenească este o entitate deosebit de complexă și dinamică. Complexitatea ei decurge, în principal, din multitudinea de structuri pe verticală (subsistemele economic, social, politic, ideologic) și pe orizontală (nivelele micro-, macro- și monospațial). Aceasta înseamnă că societatea omenească nu este pur și simplu o entitate structurată. ci un „sistem mare”, format din subsisteme structurate, respectiv un sistem de structuri. Dinamica acestui „sistem mare” constă în interacțiunea dintre diferitele tipuri de structuri (tehnico-economice, pur economice, sociale, politice, ideologice) la toate nivelele menționate.

prof. dr. Sultana SUTĂ-SELEJAN

1. — Programul Partidului Comunist Român de înlăturare a societății socialiste multilateral dezvoltate și înaltare a României spre comunism. Partea a III-a. Editura politică, București, 1975, p. 65—110
2. — Nicolae Ceaușescu : Raport la cel de al XII-lea Congres al Partidului Comunist Român, cap. II și III, Editura politică, București, 1979, p. 24—45
3. — Nicolae Ceaușescu : Raport la Conferința Națională a Partidului Comunist Român, 16—18 decembrie 1982, cap. II, III și IX, p. 10—37, 56—75
4. — Maria D. Popescu : Imperativele noii ordini economice internaționale. Rațiunea și strategia cooperării, Ed. Acad. R.S. România, București, 1975, cap. III—V, p. 59—130
5. — Revue internationale des sciences sociales. Images de la société mondiale 91. Nouveaux paradigmes et praxis planétaires, Revue trimestrielle publiée par l'Unesco, vol. XXXIV, nr. 1, 1982 (proscurtat, în continuare, RISS)
6. — Albert Bergesen : Un paradigme nouveau : le système-monde, in RISS, ed. cit., p. 23—38
7. — Volker Borschier : L'économie mondiale dans le système mondial : structure, dépendance et évolution, in RISS, ed. cit., p. 39

Teorie și practică

● Reflectînd asupra operelor economiștilor care, începînd din 1969, au fost distinși cu premiul Nobel se naște, inevitabil, o întrebare — se afirmă în articolul „Les prix Nobel d'économie de 1975 à 1981” publicat în numărul 1797 al revistei „PROBLEMES ÉCONOMIQUES”, și anume : de ce nu a fost preintimpinată criza economică mondială ? Ipoteza potrivit căreia calitatea profesională a economiștilor cărora li s-a acordat această importantă distincție internațională ar fi fost în realitate mai modestă decît cea afirmată nu rezistă argumentelor ; fiecare dintre cei 14 laureați au contribuit la dezvoltarea științei economice prin perfecționarea tehnicilor, prin elaborarea unor teorii inedite, prin propunerea unor noi instrumente de politică economică. Potrivit opiniilor a-

vansate în articol, cauzele acestei „ineficiente” a gîndirii economice în planul practicii vădesc o dublă natură ; pe de o parte o cauză „perenă” ce rezidă în însuși caracterul istoric al științei economice care cercetează o realitate în continuă evoluție ; pe de altă parte, decalajul dintre teoria și practica economică are și o altă explicație ; deși se cunoaște de multă vreme că actuala criză este de natură structurală măsurile adoptate au avut un caracter în general tehnic, uneori chiar improvizat, urmărindu-se rezolvări pe termen scurt, nepotrivite în cazul crizelor de această factură, etc.

Progresul tehnic și șomajul

● Analiza balanței de forță de muncă pe ansamblul economiei, pe ramuri și subramuri ale

acesteia nu permite identificarea unor elemente certe privind raportul causal între promovarea unor noi tehnologii și creșterea șomajului, susține Richard W. Riche în studiul „The impact of technological change” publicat în numărul 1/1983 al revistei ECONOMIC IMPACT. Astfel, de-a lungul perioadei 1960-1980, principalele ramuri industriale ale economiei S.U.A. au cunoscut următoarele evoluții : subramurile componente electronice și calculatoare au înregistrat creșteri de personal, deși ele utilizează tehnologii de mare eficiență, în timp ce industria de automobile, receptoare radio-TV etc — în general considerate „clasice” — au înregistrat o scădere a numărului de personal ce a contribuit la amplificarea șomajului. Dar, deși interrelațiile progres tehnic-ocuparea forței de muncă sînt încă

FIȘE

insuficient clarificate, pot fi totuși desprinse cîteva elemente cu caracter metodologic. Între acestea autorul include : nivelul de schimbare tehnologică diferă substanțial de la o ramură a economiei la alta, iar în cadrul aceleiași ramuri de la o întreprindere la alta ; dimensiunea investiției pe care o implică noua tehnologie, nivelul de utilizare al capacităților productive și anumite reglementări administrative influențează hotărîtor rapiditatea cu care se efectuează schimbarea tehnologică cu efecte directe asupra ocupării forței de muncă ; noile tehnologii, presupun (în fapt impun) un nivel înalt de instrucție și un grad sporit de mobilitate profesională.

5

Politica industrială a Partidului Comunist Român

ÎN FAȚA țărilor care pășesc pe drumul construirii socialismului și moștenesc de la vechea orînduire socială o economie slab dezvoltată stă sarcina de a crea, în cel mai scurt timp, o **industrie puternică** — ramură conducătoare a producției materiale, cu rol decisiv în făurirea bazei tehnico-materiale proprii, în asigurarea suportului material al dezvoltării armonioase și în ritm rapid a tuturor celorlalte ramuri. Veriga principală, hotărîtoare pentru crearea marii industrie o constituie **industrializarea socialistă** — singura cale care duce spre progres și civilizație, spre ridicarea standardului de viață al poporului, care asigură în fapt independența și suveranitatea națională.

Rolul industrializării socialiste în crearea bazei tehnico-materiale a socialismului

ÎN PROCESUL edificării societății socialiste, Partidul Comunist Român, folosind marile avantaje oferite de noua orînduire, a înscris procesul de industrializare a țării, de creare și dezvoltare a industriei, a bazei tehnico-materiale pe coordonatele revoluției științifico-tehnice contemporane. Numai ținînd seama, în mod riguros, de tot ce este înaintat în știință și tehnică pe plan mondial, este posibilă făurirea unei industrii puternice și, prin urmare, a unei baze tehnico-materiale moderne, în măsură să asigure valorificarea superioară a resurselor materiale și de muncă, creșterea producției și productivității muncii, a avuției societății. Cuceririle tehnicii și științei contemporane constituie elemente dintre cele mai active le potențare a forței creatoare a omului, de creștere a rodniceii eforturilor sale, de obținere a unei cantități sporite de produse, de diminuare a cheltuielilor de muncă etc.

Pornind de la aceste considerente, partidul nostru a promovat cu consecvență, în politica sa de industrializare, acțiunea de introducere a tehnicii noi în toate domeniile de activitate, a impulsional continuu acțiunile pentru extinderea mecanizării, automatizării, electrificării, chimizării și cibernetizării producției, pentru reutilizarea întreprinderilor existente și înzestrarea celor noi cu utilaje și agregate la nivelul celor mai avansate realizări pe plan mondial, pentru aplicarea intensă în producție a procedurilor tehnologice moderne etc. Pe de altă parte, avînd în vedere faptul că cercetarea științifică constituie unul dintre principalii factori ai **progresului industrial**, ai **creării bazei tehnico-materiale**, că societatea socialistă nu poate fi edificată decît pe temelia celor mai noi cuceriri ale științei, partidul a manifestat o preocupare susținută pentru utilizarea largă în producție a acestor cuceriri, pentru materializarea rezultatelor obținute în **mijloace și obiecte de muncă moderne**, cu înalt nivel tehnic și calitativ, în **noi procedee tehnologice**, în **noi forme de organizare și conducere** a proceselor dezvoltării economico-sociale etc.

Prin urmare, în pas cu cerințele revoluției științifico-tehnice contemporane, industrializarea socialistă, creînd mijloacele tehnice necesare pentru dotarea tuturor ramurilor economiei naționale cu tehnica nouă, are **rolul hotărîtor în făurirea și dezvoltarea bazei tehnico-materiale**, a marii industrii mașiniste. Iată de ce Partidul Comunist Român, aplicînd în mod creator teoria marxist-leninistă la realitățile țării noastre, a pus în permanență în centrul politicii sale **industrializarea socialistă** — condiție decisivă pentru lichidarea înapoierii tehnico-economice moștenite de la regimul burghezo-moșieresc, pentru dezvoltarea rapidă a forțelor de producție, pentru crearea unei baze tehnico-materiale moderne. Acționînd, astfel, pe fondul unei concepții unitare și de largă perspectivă privind strategia industrializării, partidul nostru a considerat că nu există tipare sau rețete unice pentru soluționarea problemelor noi pe care le ridică înfăptuirea procesului de creare și dezvoltare a industriei, că formele și metodele de rezolvare a sarcinilor construcției bazei tehnico-materiale depind incontestabil de cerințele concrete ale României, de condițiile economice, sociale, politice și istorice existente. Deși, în linii mari, obiectivele politicii de industrializare socialistă a țării noastre au fost conturate la Conferința Națională a partidului din oc-

tombrie 1945, se poate spune, totuși, că momentul principal care marchează trecerea la elaborarea unui concept propriu îl constituie Congresul al IX-lea al P.C.R.

Transpusă în viață cu fermitate, politica de industrializare socialistă a țării noastre a dus, evident, la crearea, dezvoltarea și modernizarea bazei tehnico-materiale a socialismului. Planurile cincinale pe perioada 1951—1965 au asigurat crearea propriu-zisă a bazei tehnico-materiale, iar cincinalul 1966—1970 a avut rolul de a consolida și dezvolta această bază. Succesele remarcabile obținute de poporul nostru în acest interval de timp sînt legate nemijlocit de înfăptuirea industrializării socialiste. Drept urmare, a fost realizată o creștere considerabilă a potențialului industrial al țării noastre, fapt ce și-a găsit expresia în valorificarea superioară a resurselor economice în lărgirea și diversificarea producției industriale.

În cincinalul următor, 1971—1975, în desfășurarea procesului de industrializare socialistă s-au realizat noi sarcini, calitativ superioare, care au dus la importante modificări în structura și volumul producției industriale. Astfel, pentru a oglindi mai bine exigențele revoluției științifico-tehnice, pentru a integra mai profund și mai eficient economia noastră națională în progresul tehnico-științific actual și de perspectivă, **creșterea rapidă a producției industriale a fost însoțită de o continuă îmbunătățire a structurii sale**, adică de **modernizarea acesteia**. În felul acesta, în procesul industrializării s-a realizat o structură rațională, modernă a industriei românești, în care prevalează poziția conducătoare a acesteia, prin aportul propriu la dotarea economiei cu tehnica nouă, prin preponderența la obținerea produsului social și a venitului național, prin contribuția substanțială la satisfacerea nevoilor de consum ale populației, la îmbunătățirea repartizării bazei tehnico-materiale în profil teritorial și înflorirea multilaterală a tuturor județelor și localităților etc. Practic cele mai ridicate ritmuri de dezvoltare au fost înregistrate în ramurile de bază ce caracterizează producția modernă și de care depinde progresul tehnic în toate sectoarele economiei — energetica, metalurgia, construcțiile de mașini, chimia dar, mai ales, în unele subramuri industriale de „virf” sau de „creștere”, a căror funcție este tocmai aceea de a antrena dezvoltarea întregii industrii și a economiei naționale, de a impulsiona creșterea productivității muncii sociale, de a valorifica cît mai eficient resursele materiale și de muncă (industria de mașini-unelte, mașini agricole și autovehicule, industria de utilaje tehnologice complexe, industria aluminiului, a maselor plastice, electrotehnica, electronica ș.a.)

Programul P.C.R. despre politica industrială a partidului nostru

PROGRAMUL Partidului Comunist Român de făurire a societății socialiste multilaterale dezvoltate și înaintare a României spre comunism, adoptat de Congresul al XI-lea, înscris ca factor primordial de dezvoltare a forțelor de producție, de promovare a progresului economic și social, în această etapă de evoluție a țării noastre, **continuarea fermă a politicii de industrializare socialistă, de consolidare a poziției conducătoare a industriei în economie, de sporire a contribuției sale** la crearea venitului național, la înfăptuirea reproducției largite, la satisfacerea nevoilor de consum ale populației, la extinderea relațiilor economice externe etc.

Reluarea procesului de industrializare socialistă presupune, potrivit Programului partidului, realizarea în practică a **orientărilor** generale ale politicii industriale și anume: ritmul înalt și continuu de creștere a producției; dezvoltarea cu prioritate a ramurilor de bază ale industriei și modernizarea structurii acesteia; valorificarea superioară a resurselor naturale; înnoirea și modernizarea produselor; sporirea contribuției științei și tehnicii la promovarea progresului industrial; amplasarea rațională a bazei tehnico-materiale pe întreg teritoriul țării.

Cadrul general al continuării procesului de industrializare a fost dat de **ritmul înalt de creștere a producției industriale**. În această privință, în cincinalul 1976—1980, producția in-

dustrială a crescut într-un ritm mediu anual de 9,5 la sută, mai mare de 2—3 ori față de cel înregistrat pe plan mondial. Drept rezultat, volumul producției industriale era în 1980 de 1,57 ori mai mare față de 1975 și de 33 ori față de 1950, industria participând cu 58,6 la sută la crearea venitului național și cu peste 75 la sută la acoperirea cerințelor de mașini și utilaje ale economiei naționale.

Ca urmare a legării tot mai strinse a cercetării de cerințele concrete ale economiei, a crescut rolul științei în promovarea progresului tehnic. Astfel, în cincinalul 1976—1980, cercetarea națională a asigurat peste 90 la sută din produsele și tehnologiile puse în fabricație, a contribuit la asimilarea a peste 10 300 de noi tipuri de mașini, utilaje, aparate și instalații de tehnicitate și complexitate sporite, a peste 5 100 de noi materiale și bunuri de consum și la aplicarea în producție a peste 9 000 tehnologii noi și modernizate.

A continuat, în același timp, procesul de modernizare a structurii industriei. De pildă, electronica, electrotehnica, mecanica fină și optica, industria de mașini-unelte și utilaje tehnologice au contribuit la producția industriei constructoare de mașini, în 1980, cu 32 la sută față de 26 la sută în 1975. A fost creată o industrie de echipamente de calcul, asigurându-se, astfel, dotarea economiei cu mijloacele tehnice necesare introducerii sistemelor automate de prelucrare a datelor. S-a dezvoltat și modernizat structura internă a industriei siderurgice și metalurgice, prin sporirea rapidă a producției de oțel, în special a oțelurilor aliate și înalt aliate, a căror pondere a crescut de la 9,3 la sută în 1975, la peste 13 la sută în 1980. În același timp, a continuat modernizarea structurii interne a industriei chimice prin dezvoltarea cu precădere a acelor subramuri și sectoare care asigură prelucrarea cu înaltă eficiență a resurselor de materii prime de care dispune țara noastră. Deopotrivă, procesul de modernizare a structurii diferitelor ramuri ale industriei prelucrătoare a vizat și ramurile producătoare de bunuri de consum.

Totodată, ca urmare a continuării politicii de industrializare socialistă a țării au fost construite noi obiective în județele și localitățile rămase în urmă în trecut.

Congresul al XII-lea al P.C.R. despre continuarea politicii de industrializare

ÎN CONCORDANȚĂ cu orientările stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R., în cincinalul 1981—1985, procesul de industrializare socialistă va continua pe o treaptă mai înaltă, în scopul făuririi unei economii moderne, de mare eficiență, al valorificării superioare a întregului potențial material și uman. Continuarea politicii de industrializare, izvorind din cerințele noii faze de dezvoltare a societății românești, se traduce, pe de o parte, printr-o accelerare a procesului de restructurare pe baze moderne a industriei, prin creșterea prioritară a ramurilor și subramurilor prelucrătoare și mai ales, prin creșterea rolului produselor complexe, de înaltă tehnicitate, dar cu consumuri energetice reduse, ceea ce răspunde restricțiilor impuse de criza energetică contemporană, iar pe de altă parte, prin accentuarea preocupărilor pentru realizarea unei noi calități în această importantă ramură a economiei naționale.

O caracteristică esențială a continuării acestei politici o constituie ritmul intens de creștere a producției industriale, fără de care ar fi de neconceput consolidarea poziției industriei de ramură conducătoare, de pivot al dezvoltării întregii economii, al progresului general al societății. În această privință, industria se va dezvolta cu ritmuri medii anuale de 8,8 la sută la producția netă și de 7,6 la sută la producția globală. Orientări similare sînt prevăzute și în cazul celorlalte ramuri, astfel încît restructurarea industriei prelucrătoare spre domeniile de vîrf va contribui la creșterea gradului de valorificare a resurselor natural-materiale, la limitarea la strictul necesar a produselor mari consumatoare de combustibil și energie.

O COMPONENTĂ esențială a politicii de industrializare, de continuare a acesteia în cincinalul 1981—1985 o constituie lărgirea bazei de materii prime și energie, sporirea gradului de acoperire din resursele interne a nevoilor economiei naționale, reducerea substanțială a importurilor. În acest scop se acționează, practic, pe următoarele căi :

- descoperirea de noi zăcăminte de substanțe minerale utile;
- accentuarea dezvoltării industriei extractive și a agriculturii;
- intensificarea cercetării și cunoașterii rezervelor de substanțe minerale utile pe întreg teritoriul țării, inclusiv a minereurilor sărace;
- promovarea unei politici ferme de refolosire a resurselor materiale;
- elaborarea de noi tehnologii de exploatare și prelucrare cît mai eficientă a resurselor existente;
- utilizarea cărbunilor și sîsturilor bituminoase pentru producția de energie electrică și termică;
- valorificarea potențialului hidroenergetic;
- construcția de centrale nucleare;

- folosirea de noi surse;
- aplicarea unui regim sever de economisire a petrolului și gazelor, a tuturor combustibililor și energiei electrice;
- îmbunătățirea continuă a organizării și exploatarea sistemului național electroenergetic.

În legătură cu baza energetică, cu problemele realizării independentei energetice, Congresul al XII-lea al P.C.R. a adoptat Programul-Directivă de cercetare și dezvoltare în domeniul energiei, program care concretizează liniile directe ale politicii energetice a partidului, stabilind sarcinile de bază privind dezvoltarea potențialului energetic al țării, precum și gospodărirea cu maximă eficiență a resurselor energetice disponibile, raționalizarea și reducerea continuă a consumurilor de energie în economie.

Totodată, Conferința Națională a partidului din decembrie 1982 a adoptat o serie de programe speciale care prevăd punerea în valoare a resurselor naturale existente, chiar a unor zăcăminte cu conținuturi mai sărace de substanțe utile, utilizarea pe o scară mai mare a tehnologiilor avansate de extracție, valorificarea complexă a tuturor resurselor de materii prime minerale interne, pentru a se asigura în acest an, prin forțe proprii, 90 la sută din consumul de energie primară.

O direcție importantă de lărgire a bazei de materii prime o constituie reciclarea tuturor resurselor materiale refolosibile. În cincinalul actual, valoarea acestor resurse este cu 60 la sută mai mare decît în cincinalul precedent, însumînd peste 126 miliarde lei. S-a prevăzut a fi refolosite, de pildă, 40 mil. tone fier vechi, ceea ce echivalează cu economisirea unor fonduri valutare importante, necesare pentru achiziționarea din import a 80 mil. tone minereu de fier și a 20 mil. tone cocs.

Un element esențial al continuării politicii de industrializare, în actualul cincinal îl constituie restructurarea ramurilor producției industriale. Din punctul acesta de vedere, ceea ce caracterizează întreaga dezvoltare a industriei este redimensionarea ramurilor ei. Astfel, în industria metalurgiei feroase, de pildă, se dezvoltă mai accentuat producția oțelurilor special aliate, precum și a produselor cu grad mare de puritate; în producția de laminate și țevi prioritate au produsele din oțeluri aliate și refractare; în industria construcțiilor de mașini au preponderență electronica, electrotehnica, mecanica fină, producția instalațiilor complexe de elemente de automatizare; în industria chimică, restructurarea producției urmărește creșterea prioritară a producției la sortimentele cu un grad avansat de prelucrare, cu valoare economică ridicată și consumuri reduse; în industria de îngrășăminte chimice, mare consumatoare de energie, se acordă prioritate modernizării tehnologiilor de fabricație și obținerii de îngrășăminte într-o structură adecvată condițiilor pedoclimatice din țara noastră.

Politica de amplasare rațională pe teritoriu a forțelor de producție

PROGRAMUL-DIRECTIVĂ de dezvoltare economico-socială în profil teritorial, adoptat de Congresul al XII-lea al P.C.R., continuă pe un plan calitativ superior politica fermă a partidului de repartizare rațională a producției industriale pe întregul teritoriu, de accelerare a procesului dispariției deosebiriilor esențiale dintre sat și oraș, de omogenizare crescîndă a societății noastre, de creare a unui fundament trainic pentru afirmarea deplinei egalități între toți cetățenii, de ridicare continuă a bunăstării materiale și spirituale, a gradului general de civilizație a întregului popor.

Concret, în anii actualului cincinal, continuarea cu consecvență a politicii de amplasare rațională a forțelor de producție pe teritoriu va asigura dezvoltarea echilibrată a tuturor zonelor, apropierea județelor în ceea ce privește nivelul producției globale pe locuitor și folosirea resurselor de muncă, va asigura sistematizarea și modernizarea rețelei de localități urbane și rurale, realizarea în cadrul fiecărui județ a unui raport corespunzător în dezvoltarea sectoarelor de bază — industrie, agricultură, construcții, transporturi, prestări de servicii etc. Se urmărește ca fiecare județ să ajungă, pînă în 1985, la o producție globală de cel puțin 70 000 lei pe locuitor și la un grad de ocupare a forței de muncă de minimum 400 persoane la o mie de locuitori. De asemenea, se urmărește sporirea rolului economic și social al orașelor mici și mijlocii și crearea de noi centre urbane sub forma orașelor agroindustriale.

prof. dr. Marin MEHEDIŢU

● ÎNTREBĂRI

- Care este rolul industrializării socialiste în crearea bazei tehnico-materiale a socialismului în țara noastră?
- Ce prevede Programul P.C.R. în legătură cu politica industrială a partidului în perioada 1976—1980?
- Care sînt obiectivele stabilite de Congresul al XII-lea al P.C.R. cu privire la continuarea pe o treaptă superioară a politicii de industrializare?

Asistența financiară internațională pentru dezvoltare - factor obiectiv și necesar pentru sprijinirea eforturilor proprii

EXPERIENȚA ȚĂRII NOASTRE în edificarea unei economii moderne, bazată pe o puternică industrie, pe o agricultură avansată, pe aplicarea celor mai noi cuceriri ale științei și tehnologiei scoate în mod pregnant în evidență rolul hotărâtor al efortului propriu în procesul dezvoltării economice și sociale. Statele care au pășit pe calea dezvoltării libere și suverane își pot realiza progresul economic și social numai prin forțe proprii, prin munca propriului popor, prin utilizarea unei părți însemnate din venitul național pentru crearea și întărirea bazei tehnico-materiale.

Confirmat de experiența și realizările a numeroase state și bucurându-se de o recunoaștere tot mai largă pe plan mondial, conceptul privind importanța decisivă a efortului propriu al țărilor în curs de dezvoltare a fost evidențiat de președintele Nicolae Ceaușescu care arată: „**țările în curs de dezvoltare pot și trebuie să-și întărească colaborarea economică și tehnico-științifică dintre ele, pentru a realiza și cu eforturile lor proprii un progres economic și social mai rapid**”. Șeful statului nostru consideră în același timp că efortul propriu al fiecărei țări trebuie să se bucure de un larg sprijin internațional, să fie favorizat și stimulat de relații de colaborare, pe baze echitabile, reciproc avantajoase. În **Strategia internațională a dezvoltării în cel de-al treilea Deceniu al O.N.U. pentru dezvoltare**, adoptată de Adunarea generală a O.N.U. la sesiunea sa din 1980, se subliniază că pentru accelerarea creșterii economice și a producției este necesar ca, până în anul 1990, nivelul total al investițiilor în țările în curs de dezvoltare să ajungă la circa 28 la sută din produsul lor intern brut. În acest scop se recomandă ca rata acumulării să ajungă, pe ansamblul țărilor în curs de dezvoltare, la 24 la sută până în anul 1990. Este un obiectiv a cărui realizare va cere, fără îndoială, eforturi deosebite și chiar sacrificii din partea acestor țări. În prezent, datorită dificultăților economice cu care sînt confruntate, cea mai mare parte din țările respective nu sînt în măsură să realizeze o asemenea rată a acumulării. Printre aceste dificultăți notăm: măsurile protecționiste, a căror accentuare duce la agravarea inechităților și la adîncirea decalajelor dintre state; activitatea companiilor transnaționale reflectată, printre altele, în profiturile stoarse din comercializarea materiilor prime extrase din țările în curs de dezvoltare (astfel între anii 1960 și 1968 companiile transnaționale americane au scos, în medie, aproape 80 la sută din profitul realizat în America Latină); foarfecea prețurilor, un sistem de raporturi economice care permite țărilor capitaliste dezvoltate să sporească artificial prețurile utilajelor și tehnologiei pe care le exportă în statele în curs de dezvoltare și să impună, totodată, pe piața mondială, un nivel tot mai scăzut al prețurilor materiilor prime importate din „lumea a treia”.

Dar mai ales pentru țările cele mai sărace, care s-au angajat pe calea progresului economic și social purtînd povara grea a îndelungatei exploatare coloniale, efortul propriu nu este suficient pentru realizarea ritmurilor de creștere cerute de depășirea stării de subdezvoltare. În mod necesar el trebuie potențat printr-un sprijin efectiv și substanțial din partea țărilor dezvoltate și a organizațiilor internaționale, sub forma **asistenței financiare și tehnice pentru dezvoltare**. Referitor la necesitatea acestui sprijin se cuvine subliniați precizarea președintelui Nicolae Ceaușescu, care arată că „**trebuie să facem totul pentru ca țările bogate să sprijine țările în curs de dezvoltare — și să facă aceasta nu ca un dar, nu ca ceva care reprezintă o operă de caritate, ci ca o obligație — ținînd seama că bogăția pe care ele au realizat-o este rezultatul jefuirii și asupririi țărilor în curs de dezvoltare de astăzi**”.

Țărilor avansate din punct de vedere economic le revine o mare responsabilitate în sprijinirea efectivă a eforturilor de dezvoltare ale țărilor sărace. Este imperativ necesar să se ofere acestor țări — fără nici un fel de discriminare — un ajutor material, financiar și tehnologic substanțial, să li se acorde tratamente preferențiale și să se adopte față de ele politici economice și financiare cît mai favorabile. Asistența pentru țările în curs de dezvoltare reprezintă, în același timp, o chestiune de interes nemijlocit pentru țările industrializate avînd în vedere că în actualele condiții de tot mai accentuată interdependență între statele lumii, propria lor situație economică este influențată, — direct sau indirect, însă în mod inevitabil — de persistența sau eliminarea subdezvoltării.

Atestînd importanța asistenței internaționale pentru dezvoltare,

numeroase programe, recomandări și decizii ale O.N.U. și ale altor organizații internaționale (Declarația cu privire la instaurarea unei noi ordini economice internaționale, programele de acțiune adoptate la conferințele O.N.U. pentru știință și tehnologie (Viena, 1979), privind țările cel mai puțin dezvoltate (Paris, 1981), sursele de energie noi și regenerabile (Nairobi, 1981), Strategia internațională a dezvoltării ș.a.) subliniază cu insistență necesitatea unui sprijin financiar adecvat ca volum și în condiții de favoare pentru țările în curs de dezvoltare.

În prezent, ca urmare a eforturilor făcute a fost constituit un cadru instituțional de furnizare a asistenței financiare (vezi caseta 1). Cu toate acestea, evoluțiile recente în ce privește

Dobînzii la creditele internaționale

Spre deosebire de dobînzile percepute pe piața capitalului, cele pentru creditele acordate de organizațiile internaționale, îndeosebi F.M.I. și B.I.R.D., sînt de regulă simțitor mai reduse. Astfel, în 1981 F.M.I. percepea dobînzii în medie de 7-8%, iar B.I.R.D. de 11-12%. Explicația constă în faptul că aceste organizații au un caracter cooperatist, avînd o parte din capital constituită din contribuțiile statelor membre care nu percep dobînzii pentru sumele vărsate. Prin operațiuni pe piața financiară internațională, organizațiile internaționale obțin din acest capital profituri care le permit să acorde statelor membre credite cu dobînzii mai reduse. Deși și în cadrul acestor organizații dobînzile au înregistrat în ultimii ani unele creșteri, ele rîmîn totuși sub nivelul celor percepute de băncile private, fiind din acest punct de vedere mai avantajoase pentru țările în curs de dezvoltare. Este de aceea pe deplin justificată cererea acestor țări privind întărirea rolului organizațiilor internaționale în finanțarea dezvoltării, democratizarea activității acestora și creșterea substanțială, prin contribuții ale țărilor dezvoltate, a resurselor financiare destinate sprijinirii țărilor în curs de dezvoltare.

acordarea asistenței internaționale pentru dezvoltare oferă o imagine dezamăgitoare. Potrivit unui recent raport analitic al O.N.U., în anul 1981, totalul ajutorului public acordat țărilor în curs de dezvoltare s-a situat la 25,5 miliarde dolari, ceea ce reprezintă o scădere de 4 la sută, în termeni reali, față de anul 1980. (caseta 2).

Scăderea simțitoare a volumului de resurse financiare pe care țările capitaliste dezvoltate le-au oferit celor în curs de dezvoltare sub forma asistenței publice pentru dezvoltare a avut și continuă să aibă impact negativ asupra diverselor programe și fonduri de finanțare multilaterală, care își reduc astfel tot mai mult capacitatea de a contribui efectiv și eficient la sprijinirea eforturilor de creștere ale țărilor în curs de dezvoltare. Între 1980 și 1982 contribuțiile voluntare puse la dispoziția P.N.U.D. au scăzut în termeni reali cu circa 25 la sută, iar în 1981 Programul a înregistrat, pentru prima dată în istoria sa, o scădere a resurselor sale, de 6 la sută, în termeni absoluți.

Pentru următorul ciclu de asistență tehnică 1982-86. P.N.U.D. a planificat un volum total de resurse de 6,5 miliarde dolari, pornindu-se de la premisa că anual contribuțiile voluntare ale statelor la resursele Programului vor crește cu cel puțin 14 la sută. În realitate, ca urmare a stagnării sau scăderii aportului financiar al principalelor țări capitaliste, P.N.U.D. se află deja în situația de a nu fi putut finanța proiectele pentru anul 1982 decît în proporție de 80 la sută, ceea ce privează țările în curs de dezvoltare numai într-un an de peste 200 milioane dolari. Semnale de alarmă similare se înregistrează și în alte instituții de finanțare multilaterală.

O situație asemănătoare o prezintă și asistența furnizată prin intermediul Băncii Mondiale. Într-un comunicat recent al Grupului celor 24, organism de lucru la nivel ministerial al țărilor în curs de dezvoltare în cadrul B.I.R.D. și F.M.I. se exprimă profundă neliniște și preocupare a acestor țări față de politica financiară a țărilor industrializate și efectele acesteia asupra asistenței oferite de Fond și Bancă, îndeosebi oprirea acordării de credite unor țări, întreruperea alocării de noi resurse sub forma Drepturilor Speciale de Trăgere (D.S.T.), impunerea unor condiții tot mai dure pentru acordarea de asistență de către Banca Mondială, decizia de aplicare a unor dobînzii variabile la creditele acordate, ceea ce reduce simțitor avantajele creditelor primite de la aceste instituții și le apro-

Încă din 1960, Acțiunea Generală a O.N.U. a recomandat statelor membre ca volumul contribuției la ajutorul public pentru dezvoltare să se ridice la 0,7 la sută din P.N.B.-ul lor. După mai bine de două decenii, acest obiectiv, reafirmat în actuala strategie internațională a dezvoltării, este încă departe de a fi realizat. Pe ansamblul țărilor capitaliste dezvoltate, volumul ajutorului public acordat țărilor în curs de dezvoltare a reprezentat în 1981 numai 0,35 la sută din P.N.B., mult mai puțin, proporțional, decît la începutul deceniului 7 cînd ajutorul reprezenta în medie 0,52 la sută din P.N.B.-ul acestor țări. Numai puține țări (Olanda, Suedia, Norvegia, Danemarca, țări care în general au fost mai receptive la cerințele țărilor în curs de dezvoltare), au atins obiectivul de 0,7 la sută, în timp ce țări cu un important potențial de asistență s-au situat mult sub acest obiectiv și chiar sub media pe ansamblul statelor dezvoltate: S.U.A. — în scădere de la 0,27 la sută în 1980 la 0,20 la sută în 1981), Japonia (de la 0,32 la sută în 1980 la 0,28 la sută în 1981), Italia (0,19 la sută) și Elveția (0,24 la sută în 1981) etc

pie de dobînzile nefavorabile percepute pe piața financiară internațională ș.a.

La această imagine a insuficienței financiare externe pentru țările în curs de dezvoltare se adaugă și faptul că participarea țărilor dezvoltate se situează an de an la cote extrem de reduse, ceea ce a făcut ca, încă de la crearea lor, fondurile respective să nu realizeze obiectivele, de altfel modeste, pe care și le-au propus în ce privește volumul resurselor lor.

Asistența publică pentru dezvoltare constituită în principal din ajutoarele oferite de guverne și instituții multilaterale și creditele acordate de acestea în condiții financiare favorabile (dobîndă mai redusă, termen de rambursare îndelungat, perioadă de garanție mai mare decît la creditele comerciale) reprezintă numai o parte din totalul aportului de resurse financiare externe pentru țările în curs de dezvoltare. Tot aici se adaugă fluxul financiar provenind în special din surse particulare și însoțit de condiții comerciale: investiții directe, bilaterale, credite bancare, credite de export etc.

Investițiile directe și creditele particulare sînt însoțite, însă, de condiții grele de acordare constînd din dobînzii mari și alte obligații impuse beneficiarilor, condiții datorită cărora creditele respective devin inaccesibile pentru numeroase țări în curs de dezvoltare, îndeosebi pentru cele mai sărace.

În ultimul timp se constată noi tendințe și fenomene negative, între care se înscriu politica de scumpire fără precedent a creditelor prin creșterea dobînzilor, precum și practicile restrictive în domeniul cursurilor de schimb. Politica dobînzilor înalte reprezintă una din principalele cauze ale înrăutățirii situației economice și financiare a țărilor în curs de dezvoltare, determinînd creșterea vertiginoasă a datoriei lor externe, accentuarea recesiunii, creșterea șomajului, scumpirea importului și sporirea presiunilor inflaționiste. După cum se arată în poziția țării noastre la reuniunea de anul trecut a G.A.T.T., rambursarea în acest moment a datoriei ar împiedica dezvoltarea, adîncind și mai mult criza economică mondială. De aceea, surlinia reprezentantului român, este necesar ca restituirea creditelor să fie eșalonată pe termen lung, iar pentru o perioadă de 4—5 ani să nu se plătească nici o rată a creditelor, astfel încît țările respective să se poată concentra asupra dezvoltării lor economice. De altfel, tovarășul Nicolae Ceaușescu a insistat în numeroase ocazii că în interesul progresului general, o soluție îndrăzneță ar reprezenta-o anularea datoriei țărilor cel mai puțin avansate, iar pentru celelalte țări în curs de dez-

voltare — reducerea lor proporțional cu venitul național pe locuitor. România se pronunță pentru reducerea nivelului dobînzilor, astfel încît acestea să nu depășească 8 la sută, iar pentru țările în curs de dezvoltare — 5 la sută, diferențiat în funcție de venitul lor pe locuitor.

Prin mecanismul dobînzilor înalte, în realitate se ajunge la un transfer invers de resurse financiare, din țările în curs de dezvoltare către cele dezvoltate, fenomen profund dăunător, care adîncește continuu prăpastia ce le separă de statele avansate din punct de vedere economic.

Potrivit estimărilor Băncii Mondiale, necesitățile de capital ale țărilor în curs de dezvoltare se vor ridica în 1985 la circa 225 miliarde dolari. Pentru realizarea unui asemenea obiectiv — care reprezintă numai strictul necesar asigurării unui ritm modest de creștere economică — se impune ca statele dezvoltate furnizoare de asistență să manifeste receptivitate sporită față de cerințele legitime ale țărilor sărace, să renunțe la actualele politici discriminatorii și restrictive în materie de asistență financiară. Sporirea aportului de resurse financiare pentru sprijinirea țărilor în curs de dezvoltare s-ar putea realiza pe calea redistribuirii cheltuielilor militare, a creării de noi facilități în cadrul instituțiilor financiare internaționale ș.a. În interviul acordat recent ziarului Nihon Keizai Shimbun, tovarășul Nicolae Ceaușescu arată că, pentru soluționarea problemelor subdezvoltării — de care depinde însuși progresul țărilor dezvoltate — „Fondul Monetar Internațional, Banca Mondială, alte organisme economice mondiale au și pot îndeplini un rol mult mai important. ...Din păcate, cuvîntul hotărîtor în aceste organisme îl au tot țările bogate. De aceea, problema care se pune este de a se ajunge, pînă la urmă, la tratative reale între țările bogate și cele sărace, la acorduri care să ducă la soluționarea problemelor subdezvoltării. Între aceste măsuri se înscrie și problema anulării și a reducerii unor datorii pentru cele mai sărace țări, precum și problema dobînzilor, problema creditelor și alte probleme de ordin financiar, economic, care au o importanță deosebită pentru asigurarea reluării activității economice”.

Declarația economică recent adoptată la cea de-a VI-a Conferință la nivel înalt a țărilor nealiniate relevă, de asemenea, că sistemul financiar și monetar internațional are deficiențe structurale care au făcut ca reacția sa la necesitățile țărilor în curs de dezvoltare să fie necorespunzătoare. De aceea, se arată în Declarație, transferul de resurse către țările în curs de dezvoltare trebuie să fie pus pe o „bază sigură, continuă și previzibilă”.

Creșterea numai a resurselor financiare, ameliorarea condițiilor de acces la aceste resurse nu se pot așadar constitui ca singurul factor al dezvoltării economice. În fapt, principalul factor pentru creșterea economică a tuturor țărilor, pentru potențarea eforturilor lor de dezvoltare îl reprezintă însăși existența economiei mondiale, realizarea unor schimbări structurale, profunde, în relațiile economice internaționale, liberalizarea comerțului internațional și înlăturarea oricăror îngrădiri și bariere din calea unor schimburi și a unei cooperări echitabile și reciproc avantajoase. Este nevoie de un cadru economic internațional care să permită participarea pleneră a tuturor țărilor la viața economică internațională, în conformitate cu obiectivele și cerințele edificării noului ordin economic internațional.

Ion GORIȚĂ

Consumul de resurse materiale

(Urmare din pag. 18)

Ca urmare a schimbărilor structurale în industria construcțiilor de mașini, metalele feroase continuă să rămînă materialul de bază în ramurile tradiționale (prelucrarea metalelor, utilaje transport, mașini neelectrice etc). Noile materiale și metale, îndeosebi aluminiul și masele plastice își găsesc a sferă mai largă de aplicare în ramurile moderne, puternic „intelligentintensive”.

Dimensiunea întreprinderii

MĂRIMEA întreprinderii constituie un alt factor de influență asupra volumului și structurii cheltuielilor materiale,

* Analiza consumurilor materiale la întreprinderile industriale, grupate după numărul de personal, arată că nu există o tendință clară de creștere sau descreștere a ponderii cheltuielilor materiale pe măsură ce crește dimensiunea întreprinderilor.

Cele mai mari întreprinderi, atît în România cît și în alte țări, au o pondere a cheltuielilor materiale peste nivelul mediu pe industrie. Pentru industria românească se poate deduce că cel

mai mare efect al economiilor dimensionale (economies of scale), din punctul de vedere al materialintensității, se obține la întreprinderile de 2 001—3 000 persoane care au cea mai scăzută pondere a cheltuielilor materiale (63%).

Cea mai redusă materialintensivitate nu se înregistrează nici la întreprinderile de talie foarte mică. Aceasta poate constitui un argument pentru existența unui minim al cheltuielilor materiale la întreprinderile industriale de talie mijlocie, în funcție de specificul fiecărei ramuri, astfel încît dimensiunea optimă a întreprinderii să se determine pe baza luării în calcul a influenței mai multor factori.

În industria românească predomină ca număr întreprinderile de talie mare, spre deosebire de Japonia și Italia, unde partea covârșitoare este deținută de întreprinderile foarte mici, funcționînd complementar alături de cele mari. Consumul de energie electrică la 1 000 lei producție netă, cu mici excepții, crește odată cu dimensiunea întreprinderilor. Diferențierea ponderii cheltuielilor materiale după talia întreprinderilor în România este mai mare (între 63 și 86%) față de Japonia (între 57—63%) și Italia (între 57—67%) unde există o tendință de egalizare relativă a eficienței consumului de resurse materiale, indiferent de talia întreprinderii. Desigur, este doar o tendință pe fondul păstrării permanente a unor decalaje, mai mari sau mai mici, de materialintensivitate.

PROCESE ȘI FENOMENE ACTUALE DIN ECONOMIA MONDIALĂ (XIII)

Dezbateri inițiate de „Revista economică” cu sprijinul Secției de științe economice a Academiei de științe sociale și politice, Academiei „Ștefan Gheorghiu” și Institutului de economie mondială

Tendențe de recuperare neocolonialistă

Aurel Ghibuțiu — Sînt de acord cu antevorbitorii care au evidențiat faptul că dificultățile economice prin care trec țările în curs de dezvoltare au serioase cauze interne. În același timp, consider că actuala criză prin care trec țările în curs de dezvoltare constituie, în primul rînd, o manifestare a tendinței de transferare de către țările dezvoltate a propriilor greutăți economice asupra țărilor rămase în urmă, și anume prin intermediul mecanismelor schimburilor economice inechitabile, avînd la bază caracterul inechitabil al însăși diviziunii internaționale a muncii în cadrul actualei ordini economice dominate de capitalism, în care țările în curs de dezvoltare se află, în fapt, într-o poziție de dependență economică. Dacă de la început actuala ordine a avut un caracter colonial, odată cu consolidarea independenței politice a țărilor în curs de dezvoltare s-a trecut la recuperarea neocolonialistă a acestora.

Una din trăsăturile componente ale actualei crize economice mondiale o constituie criza relațiilor comerciale internaționale, care se manifestă prin încetinirea sau stagnarea comerțului internațional, aplicarea pe scară largă a unor politici comerciale protecționiste, restrictive și discriminatorii, instabilitatea prețurilor. Aceste tendințe au incidențe nefavorabile asupra acelor parteneri comerciali care sînt dezavantajați în cadrul diviziunii internaționale a muncii, sînt mai puțin adaptați și diversificați sub aspect economic, ocupînd poziții nefavorabile în cadrul raporturilor de forțe pe plan economic și comercial internațional. Or, cu precădere asemenea poziții sînt deținute în cadrul actualelor raporturi de interdependență inechitabilă din economia mondială tocmai de către țările în curs de dezvoltare, ele resimțind în modul cel mai acut efectele crizei economice mondiale în domeniul relațiilor comerciale internaționale.

O primă consecință nefavorabilă pentru țările în curs de dezvoltare, reieșind din actuala criză din domeniul schimburilor comerciale internaționale, decurge din încetinirea sau chiar stagnarea comerțului internațional, în ultimii ani, oglindită în reducerea atît a volumului cît și a valorii exporturilor țărilor în curs de dezvoltare, în special de materii prime și combustibili. De asemenea, cererea redusă pentru materii prime și, în general, pentru importuri în țările dezvoltate aflate în recesiune a condus la reduceri de prețuri, în primul rînd în cazul produselor primare exportate de țări în curs de dezvoltare. În 1982, prețurile unor materii prime pe piața internațională au ajuns sub nivelul costurilor de producție. Ca urmare, ca să dăm numai un singur exemplu, în 1982 prețurile produselor primare exportate de țările în curs de dezvoltare din Africa au fost situate la nivelul cel mai scăzut de cînd aceste țări și-au dobîndit independența lor politică. Desigur, în asemenea condiții, țările dezvoltate ar putea să-și permită să nu producă și să nu exporte de exemplu cupru, avînd în vedere faptul că prețul obținabil se situează sub costul de producție. Dar, o țară în curs de dezvoltare în care cuprul reprezintă singurul sau principalul articol de export este obligată să vîndă acest produs și la prețuri sub nivelul costurilor de producție, pentru a putea obține valuta necesară acoperirii serviciului datoriei externe. Aceasta înseamnă pentru țara în cauză o scurgere de venit național cu consecințe nu numai economice, ci și sociale și politice.

De asemenea, afectate sever de actuala criză economică mondială sînt țările în curs de dezvoltare care exportă produse

ca textile, încălțăminte, unele produse electronice — avînd în vedere cererea redusă pentru aceste produse în țările capitaliste dezvoltate. Aceste produse de serie sînt destinate segmentului de piață din țările dezvoltate — reprezentat de oamenii muncii — cel mai grav afectat de criza economică actuală, de inflație, de șomajul ajuns la niveluri record pentru perioada postbelică, de insecuritatea locurilor de muncă, de reducerea investițiilor.

Actuala criză economică mondială a dus pînă la dimensiuni comparabile doar cu perioada mării crize din 1929—1933 manifestarea tendințelor celor mai grave pentru desfășurarea schimburilor comerciale internaționale: protecționismul, restricționarea artificială și discriminatorie a importurilor, aplicarea de politici de embargo la export etc. Specific pentru actuala criză economică în domeniul schimburilor comerciale dintre țările dezvoltate și cele în curs de dezvoltare este tocmai recurgerea din partea primelor la aplicarea unui instrument larg de obstacole comerciale cu caracter neoprotecționist avînd drept efect limitarea exporturilor țărilor în curs de dezvoltare și reducerea încasărilor din exporturi ale acestor țări. Măsurile restrictive și protecționiste aplicate în țările dezvoltate față de importurile din țările în curs de dezvoltare afectează în mod direct raportul de schimb al țărilor în curs de dezvoltare. Dacă, în general, țările în curs de dezvoltare vînd mai ieftin și cumpără mai scump în relațiile cu țările capitaliste dezvoltate, ca manifestare a schimbului inegal, în actuala perioadă de criză economică ele vînd și mai ieftin și sînt nevoite să cumpere și mai scump, fiind frustrate atît în calitate de vînzători cît și în calitate de cumpărători. Actuala criză economică mondială are asupra țărilor în curs de dezvoltare efecte cu atît mai dure-roase cu cît aceste țări sînt silită, sînt forțate să vîndă ieftin, practic oricît de ieftin, pentru a-și procura mijloace de plată necesare pentru a face față serviciului datoriei externe, inclusiv dobinzilor sporite în mod artificial în ultimii ani. De aceea, probabil că unul din indicatorii cei mai sugestivi ai situației țărilor în curs de dezvoltare îl constituie rata datoriei externe, ca raport între serviciul datoriei externe și încasările din exporturi. Tocmai acest indicator calitativ arată incidența în creștere a crizei economice mondiale asupra țărilor în curs de dezvoltare, trecerea de către țările dezvoltate asupra țărilor în curs de dezvoltare a dificultăților economice produse de actuala criză economică mondială.

O mare varietate de situații

Nicolae Laurențiu Os — Aș dori să mă opresc pe scurt la unele aspecte specifice țărilor în curs de dezvoltare. O primă problemă este legată de marea varietate de situații concret-specifice care caracterizează acest grup de state, varietate deseori invocată în discuția noastră și care constituie în mod firesc punctul de plecare în orice evaluare generalizată la ansamblul grupului. Pentru reflectarea acestei varietăți de situații, a numeroaselor diferențieri existente în toate domeniile între diferite țări în curs de dezvoltare, sau între acestea și statele dezvoltate, sîntem obligați să recurgem la statisticile internaționale și/sau naționale, la compararea nivelurilor la care diverși indicatori sintetici se situează într-o țară sau alta. Conștienți de faptul că aproape singura cale de ilustrare a diferențierilor de care vorbeam mai sus rămîne recurgerea la compararea indi-

catorilor sintetici, trebuie totuși să procedăm de fiecare dată, în cazul țărilor în curs de dezvoltare, la utilizarea cu multă atenție a acestora. Din motive variate (printre care și sistemele adesea insuficiente de colectare a datelor primare) sînt situații în care unul sau mai mulți indicatori sintetici ai economiilor anumitor state în curs de dezvoltare sînt deformați, nu reflectă fidel realitatea, putînd conduce la concluzii eronate.

Este astfel aproape clasic exemplul unor țări în curs de dezvoltare, îndeosebi al celor cuprinse în așa numitul grup al „celor mai puțin dezvoltate” și unde economia naturală reprezintă un sector important sau chiar preponderent al economiei naționale. În asemenea cazuri, practic toți indicatorii economiei naționale sînt mai mult sau mai puțin deformați, compararea lor cu indicatorii similari ai altor țări fiind puțin sau chiar deloc semnificativă. Cu multă rezervă trebuie interpretate în aceste cazuri mai ales nivelul și dinamica PIB și a PIB pe locuitor.

Sînt relativ cunoscute și exemplele altor indicatori ca șomajul, rata inflației, nivelul de alfabetizare etc. Astfel, definiția Organizației Mondiale a Muncii pentru categoria „șomer” (parțial sau total) cu greu ar putea fi aplicată la condițiile unora dintre țările în curs de dezvoltare. Indicii prețurilor, ai costului vieții, rata inflației (ca de altfel și alți indicatori) sînt calculați adesea în țările în curs de dezvoltare numai la nivelul anumitor regiuni (de obicei capitalele și împrejurimile lor), care nu întotdeauna reflectă corect mișcarea prețurilor pe ansamblul economiei naționale. În cazul ratei alfabetismului, unii specialiști din țările în curs de dezvoltare fac observația, pertinentă de altfel, că acolo unde există mai multe grupuri etnice cu limbi sau dialecte proprii (uneori mult diferite), dar numai una din aceste limbi este considerată oficială, sau acolo unde limba oficială este chiar limba fostelor metropole, pentru o proporție importantă din populație, a fi „alfabetizată” corespunde de fapt cu a învăța să vorbească, să scrie și să citească într-o limbă străină.

Exemple ca cele de mai sus sînt numeroase, dar mă opresc aici considerînd că cele menționate sînt suficiente de elocvente pentru a justifica apelul meu la prudență în utilizarea indicatorilor sintetici în cazul țărilor în curs de dezvoltare.

A doua problemă se referă tot la o precizare de nuanță, care ni se pare oportună în discuția noastră. Astfel, s-a subliniat frecvent aici situația actuală gravă cu care sînt confruntate țările în curs de dezvoltare, influența complexă, profund negativă pe care criza cu multiplele sale domenii de manifestare a exercitat-o asupra acestora. Se apreciază în mod just că țările în curs de dezvoltare sînt victimele principale ale acestei crize, subliniindu-se rezultatele economice nesatisfăcătoare înregistrate de aceste state în ultimii ani.

Deși în general corectă, o asemenea viziune este, după opinia mea, într-o anumită măsură unilaterală. Cred că se impune să arătăm și faptul că există unele țări în curs de dezvoltare nepetroliere care au obținut în ultimii ani rezultate mai slabe decît în perioadele anterioare, dar sensibil mai bune chiar decît ale unor state dezvoltate. Dacă la aceste țări vom adăuga și cele cîteva țări petroliere cu situații de excepție, vom obține o imagine mai corectă, mai fidelă asupra evoluției economice a țărilor în curs de dezvoltare în ultimii ani.

Am să dau numai trei exemple (precizînd că nu sînt singurele): India, Iordania și Thailanda. Trei țări cu dimensiuni și potențiale foarte diferite, dotate în mod diferit cu resurse naturale, cu probleme specifice de asemenea foarte diferite. Toate trei sînt însă țări net importatoare de țiței. Creșterea economică a fost în cazul Indiei de 4,5% în anul financiar 1980/1981 (aprilie-martie) și 3,7% în 1981/82; în Thailanda 6,5% în 1981 și 4,7% în 1982; în Iordania 7—8% în ambii ani.

Rata inflației a fost în 1982 în India de 9,2%, în Thailanda de 7,5% și în Iordania de circa 11%. Rata datoriei externe (în raport cu exporturile) este modestă în cazul Indiei și Iordaniei și practic neînsemnată în cazul Thailandeii. Asemenea exemple ilustrează (fără a nega anumiți factori specifici cu posibilă influență favorabilă) faptul că măsurile promovate de autorități în direcția combaterii efectelor negative ale crizei mondiale au fost adecvate, eficiente. Se relevă astfel o dată în plus importanța deosebită pe care au căpătat-o în ultima vreme în țările în curs de dezvoltare (și poate că nu numai în ele) factorii subiectivi, aspect pe care îl sublinia și un antevorbitor. Acest lucru cred că este în esență încurajator. Mai exact, personal cred că criza economiei mondiale nu trebuie privită din punctul de vedere al țărilor în curs de dezvoltare ca o fatalitate, ca un cataclism natural inevitabil, care paralizază și anulează rolul forțelor interne, ci trebuie subliniată importanța eforturilor mobilizatoare a tuturor energiilor naționale, de găsire a soluțiilor, a măsurilor care să ducă la limitarea și în final la depășirea dificultăților reale, considerabile cu care se confruntă.

Cred că este bine să subliniem toate efectele negative ale crizei economiei mondiale asupra țărilor în curs de dezvoltare, dar în același timp, să nu lăsăm impresia că aceste țări ar fi în toate privințele și în toate situațiile complet dezarmate, fără nici o posibilitate de a reacționa în vreun fel în fața implicațiilor negative generate de această criză asupra economiilor lor.

Preponderența factorilor externi

Sorica Sava — Este în afara îndoielii, și eu mă raliez acestei idei, că în analiza formelor de manifestare a crizei actuale în țările lumii a treia trebuie luate în considerație și o serie de cauzalități interne. Examinarea situației economice a țărilor în curs de dezvoltare ca și a evoluției economice a acestora din deceniile de după eliberare le evidențiază clar. Pe această linie sînt de relevat, de pildă, instabilitatea politică, menținerea disensiunilor sociale, etnico-religioase, probleme care în pofida unor eforturi și încercări au rămas nerezolvate în multe țări și care au împiedicat sau influențat negativ implementarea unor programe economice sau sociale adecvate propriilor cerințe. Aceste tare economico-sociale ca și o serie de mentalități, deprinderi mai puțin adecvate noii situații de după dobîndirea independenței cred că sînt de natură să explice și unele erori sau exagerări ce au avut loc în anumite state în stabilirea opțiunilor economice, alegerea tipului de dezvoltare, structurarea economiei, folosirea resurselor naturale, situații la care s-au referit tovarășii A. Vela și M. Nicolaescu.

Dar, ca și tovarășul Ghibuțiu, eu aș acorda importanță și cauzalității externe și anume influenței factorilor externi în ce privește declanșarea și dobîndirea unor proporții acute ale crizei în țările „lumii a treia”. Chiar dacă admitem că într-un fel sau altul existau în interior situații de criză mai mult sau mai puțin latente, factorii externi sînt totuși aceia care au accentuat și adîncit criza în această parte a lumii.

În această ordine de idei ar fi de subliniat pe lîngă incompatibilitatea crescîndă a sistemului actual al relațiilor economice internaționale cu cerințele dezvoltării în lume, trăsătură relevantă cu mai multă tărie de actuala situație complexă a economiei mondiale, și faptul că fenomenele de criză din economiile dezvoltate au găsit economiile în curs de dezvoltare cu o poziție încă foarte dificilă în diviziunea internațională a muncii.

Un impact considerabil l-au avut și politicile economice interne din țările capitaliste dezvoltate. Mă refer la politica de stăvilire și de micșorare a cererii interne în vederea reglării inflației sau a surmontării altor dezechilibre și distorsiuni interne. Aceste măsuri anticiclice au avut drept consecință o restrîngere a pieței țărilor capitaliste dezvoltate, o micșorare a importului, respectiv a exportului țărilor în curs de dezvoltare, latură importantă a economiei acestor țări, încă în mare măsură dependente și orientate spre exterior. Acestor măsuri soldate cu restrîngerea pieței interne a țărilor industrializate li s-au asociat o serie de acțiuni protecționiste ale acestor state, măsuri care au dus la scăderea puterii de cumpărare a țărilor în curs de dezvoltare și la apariția sau accentuarea insolabilității celor mai multe din ele. Recrudescența protecționismului comercial se aliniază și cu o serie de condiții restrictive puse fluxului internațional tehnic și tehnologic.

În teoria economică occidentală, ca reflex al acestor situații, se revigorează vechile teorii și se încearcă formularea unor noi privind consecințele protecționismului asupra actualelor economii capitaliste dezvoltate (de pildă, în Marea Britanie discuțiile în jurul studiilor lui W. Goodley despre aportul protecționismului la surmontarea actualei crize economice chiar și în condițiile sporirii interdependențelor internaționale).

Pe de altă parte, cred că am putea lua în considerație și o oarecare conștientizare a unor cercuri economice din țările capitaliste în sensul necesității creării unei oarecari solvabilități internaționale.

Abordarea cu realism a problemei crizei

N.S. Stănescu — În primul rînd, consider că principalul merit al modului în care tovarășul Vela a abordat problemele puse în discuție este că el a atacat aceste procese complexe de pe poziții foarte realiste. Este adevărat, sîntem foarte puțin obișnuși să mergem pe acest drum. Ca și alți economiști români, și eu am căzut în eroarea de a trata aproape exclusiv un singur aspect al problemei crizei economice din țările în curs de dezvoltare și anume transferul crizei din țările avansate în cele rămase în urmă. Acest aspect este real, dar cred că realitatea nu se mărginește la atît. De aceea, consider că abordarea problemei și din unghiul investigării izvoarelor interne

ale crizei face o deschidere teoretică mai fructuoasă pentru înțelegerea corectă a crizei prin care trece acum economia lumii.

De asemenea, cred că ar trebui investigate mai profund și o serie de noțiuni cu care sîntem foarte familiarizați sau într-atît de familiarizați încît renunțăm implicit să mergem mai profund în analiza lor. M-aș referi, de exemplu, la problema reală a transferului de venit național din țările în curs de dezvoltare către cele avansate. Nu ar fi cazul să evaluăm această problemă mai complex, inclusiv sub aspectul ei cantitativ?

În fine, cred că abordarea pe care a făcut-o tovarășul Vela ar trebui dusă pînă la capăt. Ar trebui analizate tipurile de criză cu care sînt confruntate țările în curs de dezvoltare, părăsind modul tradițional de a prezenta disfuncționalitățile din aceste țări ca și cum ar fi vorba despre o singură criză, un singur tip de criză. Probabil că este vorba, în primul rînd, de o **criză de supraproducție de produse primare**, datorită restrîngerii importurilor în țările capitaliste dezvoltate. Pe de altă parte, este vorba, probabil, despre o **supraproducție de produse industriale** în acele țări în curs de dezvoltare care au făcut pași pe calea industrializării. Acest tip de criză se datorește atît restrîngerii importurilor în țările avansate ca urmare a politicilor protecționiste cît și impactului competitivității solicitate pe piața mondială din punct de vedere al prețurilor și al calității. Or, este foarte important, pentru înțelegerea impactului crizei, să se știe dacă este vorba despre o producție destinată pieței interne — caz în care, cu toată criza mondială, se poate întîmpla ca producția industrială internă să nu sufere, — sau dacă este vorba despre o producție destinată exporturilor, — caz în care criza mondială poate declanșa o adevărată prăbușire a producției naționale. În sfîrșit, probabil că în țările mai puțin dezvoltate este vorba și despre un al treilea tip de criză și anume de o **criză de subproducție**. Aceasta se manifestă în agricultură, în ramurile destinate pieței interne, cu alte cuvinte în ramuri în care, pînă la declanșarea crizei, necesitățile consumului intern erau satisfăcute și prin importuri. Odată cu criza, aceste importuri sînt reduse drastic și apare o nesatisfacere a cerințelor pieței interne fără-ca propriu-zis producția internă a produselor respective să fi scăzut din punct de vedere absolut. Acest fenomen este agravat și de împrejurarea că mecanismele prețurilor, structurile producției etc. sînt, de regulă, mai rigide și nu reacționează la oscilațiile pieței. Așa se și explică, probabil, faptul că în unele țări în curs de dezvoltare inflația atinge rate anuale aberante de 100, 200 sau chiar 300 la sută, fără ca acest lucru să stimuleze vreo creștere a producției.

În concluzie, aș vrea să spun că expunerea tovarășului Vela ne-a întărit convingerea că în unele domenii ale teoriei economice am rămas în urmă față de evoluția realităților. Este de datoria noastră a tuturor să răspundem chemării președintelui țării noastre de a aprofunda analiza realităților fără prejudecăți, indiferent de ce natură ar fi ele.

Conjunctural și structural în depășirea crizei economice

Vasile Radu — Doresc în primul rînd să mă alătur acelor opinii exprimate pe parcursul dezbaterii care, tratînd căile depășirii actualei stări de criză din economia mondială contemporană, au subliniat atît necesitatea relansării activității economice în țările puternic industrializate, cît și stringența unor reamenajări de fond în structurile relațiilor economice internaționale și trecerii efective la adaptarea și transpunerea în viață a unor acțiuni și măsuri în spiritul edificării unei noi ordini economice internaționale. O asemenea abordare reușește să surprindă, după părerea mea, atît necesitatea și căile specifice rezolvării unor aspecte conjuncturale ale crizei economice cu care sînt confruntate țările capitaliste dezvoltate, cît și imperatiile așezării pe baze principial noi a raporturilor economice și conlucrării dintre țările capitaliste dezvoltate și țările în curs de dezvoltare, dintre toate statele lumii, în vederea ieșirii din criza globală a economiei mondiale, a corecției și eliminării gravelor disfuncții care s-au acumulat în actuala diviziune internațională a muncii. Totodată, dat fiind caracterul complex al crizei economice globale pe care o traversează omenirea în această perioadă, multitudinea cauzelor și factorilor de influență, a formelor lor de manifestare, o atare abordare ia în considerație raportul care există între elementul „timp” și posibilitatea efectivă de atingere a obiectivelor propuse. Este sugerată, astfel, necesitatea abordării și împlinirii permanente atît a unor acțiuni cu efecte imediate, cît și a unor acțiuni al căror efect nu se poate produce în mod obiec-

tiv decît într-o perioadă de timp mai îndelungată. În acest fel, realizarea unei noi ordini nu poate fi privită decît ca un proces de perspectivă.

În al doilea rînd, pornind de la faptul că în economia mondială contemporană s-au amplificat interdependențele economice obiective dintre economiile naționale, că fenomenele de criză se repercutează într-un mod sau altul asupra tuturor acelor care sînt angrenați în diviziunea internațională a muncii se poate aprecia, pe cale de consecință, că orice acțiune îndreptată către depășirea stării de criză globală, de edificare a unei noi ordini economice internaționale presupune acceptarea deliberată de către state a unor responsabilități, ca și unor efecte economice previzionate.

În acest sens, precizările formulate în legătură cu identificarea, în urma tratării fenomenelor care se produc în spațiul relațiilor economice internaționale sau al unor economii naționale, a posibilelor implicații asupra participării țării noastre la diviziunea internațională nuanțează obiectivele acestei debateri desfășurate sub auspiciile „Revistei economice”. O asemenea abordare așează în fața noastră noi exigențe în sensul precizării, cît mai clare în măsura posibilului, a acelor fenomene din economia mondială care fie sub aspectul lor conjunctural pe termen scurt, fie sub acela structural, global, pe termen lung, pot influența cantitativ sau calitativ relațiile noastre economice externe.

Desigur, ne aflăm în fața unui anume grad de dificultate în evaluarea precisă a direcțiilor și formelor în care asemenea fenomene ar putea influența desfășurarea relațiilor de comerț exterior. S-ar putea lua spre argumentare un exemplu. Astfel, este cunoscut că în ultimii ani, ca efect al crizei economice s-a diminuat pe plan internațional cererea de import de materii prime. În atari condiții prețurile internaționale ale multor produse de bază au suferit o scădere considerabilă. Pentru multe produse de bază prețurile internaționale se situează în valoare reală aproximativ la nivelul anului 1950. În fața acestei situații, care creează serioase dificultăți țărilor exportatoare, se poate pune problema dacă ne aflăm într-un moment optim conjunctural pentru țările importatoare în sensul aprovizionării, eventual în excedent, cu asemenea produse. Consider că în evaluarea unei atari posibilități intervin pe lîngă factorul „nivel de preț” și alți factori care țin de prioritățile importatorului, de posibilitățile de prelucrare și desfacere eficientă pe piețele externe a produselor manufacturate realizate din materiile prime importate, de disponibilitățile de plată, de implicațiile economice ale constituirii unor stocuri suplimentare etc. Totodată, trebuie să se țină seama și de interesele economiei țărilor exportatoare de astfel de materii prime. În actuala etapă de încetinire generală a ritmului activității economice pe plan mondial, de reducere drastică a activității investiționale în multe din țările în curs de dezvoltare producătoare de materii prime, de confruntare a acestor state cu grave și acute probleme pe planul rambursării datoriei externe, este evident că majoritatea acestor țări sînt preocupate mai mult de sporirea lichidităților valutare, decît de folosirea încasărilor din export pentru plata unor noi importuri. În acest fel, nu se deschide practic posibilitatea unor schimburi în dublu sens, astfel încît importurile de materii prime nu pot conduce la exporturi de produse manufacturate.

Problemele și implicațiile sînt de o factură diferită dacă se încearcă determina implicățiile unor fenomene cu un grad de globalitate ridicat și a căror desfășurare are loc într-o perioadă mai lungă de timp, ieșind astfel din cadrul conjunctural și căpătînd un aspect structural. Un astfel de fenomen îl constituie cursul obiectiv de amplificare a industrializării țărilor în curs de dezvoltare. Se cunoaște că la a doua Conferință generală a Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Industrială s-a fixat obiectivul strategic ca pînă la sfîrșitul actualului deceniu țările în curs de dezvoltare să ajungă să dețină o pondere de 25% în producția industrială a lumii. Fără a intra într-o discuție de fond asupra perspectivelor atingerii acestui obiectiv, este evident că activitatea industrială în aceste țări va spori, desigur în condiții diferite de la țară la țară, și că această dezvoltare se va baza pe trecerea treptată la noi stadii de prelucrare a materiilor prime disponibile în cadrul economiilor lor naționale. Pe această cale, oferta de export a acestor țări ar urma să înregistreze îmbunătățiri calitative, în sensul creșterii importanței produselor semifinite și finite. Totodată, acest proces poate avea implicații indirecte asupra nuanțării strategiilor de dezvoltare a țărilor care nu dispun de o bază proprie de anumite materii prime. Într-o asemenea situație este posibil ca aceste țări să nu se mai orienteze către construirea de obiective industriale pentru prelucrarea primară a materiilor prime, pentru obținerea de produse intermediare, ci să opteze pentru aprovizionarea din import cu produse intermediare și să realizeze o prelucrare superioară a acestora.

Piața internațională a ciupercilor comestibile

PRODUCTIA mondială de ciuperci se apropie astăzi de 1 milion tone, din care două treimi este formată din specia „Agaricus” sau „Champignon de couche” cultivată îndeosebi în Europa și America de Nord. Această specie face obiectul principal al schimburilor cu ciuperci, comercializate atât în stare proaspătă, cât și conservată.

Principalele fluxuri comerciale cu ciuperci prospete se îndreaptă din Polonia spre R.D. Germană și Suedia, din Franța, Olanda și Belgia spre R. F. Germania, din S.U.A. în Canada.

Comerțul internațional cu ciuperci conservate (în special ambalate în cutii metalice) este deosebit de concentrat, cinci țări furnizând 80% din vânzările efectuate pe plan mondial. Dintre acestea, trei țări se găsesc în Asia de Sud-Est (cea mai importantă fiind R.P. Chineză), iar două în Europa (Franța și Olanda). Pe de altă parte, opt țări achiziționează 80% din disponibilitățile mondiale de ciuperci conservate: R.F. Germania, S.U.A., Canada, Suedia, Belgia, Elveția, Japonia și Australia.

Specialiștii au arătat că această cultură are

un viitor deosebit de promițător și nu este departe timpul când producția va fi automatizată. La actualul grad de mecanizare al culturii ciupercilor, cercetătorii britanici susțin că este posibilă obținerea unui randament de pînă la 180 tone/hectar; unii producători elvețieni au obținut deja 45 tone pe lună sau 550 tone pe an de pe o suprafață de 0,5 ha.

În privința ciupercilor conservate, specialiștii apreciază că în următorii ani balanța mondială producție/consum va fi echilibrată, pe de o parte ca urmare a reducerii producției în unele țări din Asia de Sud-Est, iar pe de altă parte datorită măsurilor protecționiste instituite de țările occidentale în comerțul cu ciuperci, măsuri ce ar putea fi amplificate în cazul unor excedente de producție, așa cum s-a întâmplat în intervalul 1974—1976, cînd în C.E.E. a fost contingentat importul din țările terțe. Nu este exclusă nici apariția temporară a unei supraproducții, care însă nu ar putea atinge dimensiunea celei din 1974 (cînd din 70 de țări producătoare, zece asigurau 83% din producția mondială) și care a dus la „prăbușirea” prețurilor acestui produs pe piața internațională.

Virginia CĂMPEANU

I.E.M.

Creșteri importante în comerțul cu cărbune

COMERȚUL internațional cu cărbune este așteptat să crească cu 250 la sută în următorii 20 de ani, de la 258 mil. tone în 1980, la 924 mil. t la sfîrșitul secolului. Agenția internațională pentru energie, autorul studiului din care cităm aceste date, apreciază că cea mai mare creștere va fi realizată pe seama cărbunelui energetic transportat pe mare. În perioada menționată comerțul cu cărbune energetic este așteptat să crească de la 80 mil. t în 1980, la 645 mil. tone, principalii exportatori fiind S.U.A. (217 mil. t în anul 2000), Africa de Sud (116 mil. t), Australia (113 mil. t) și U.R.S.S. (54 mil. t). De notat este faptul că aceste rezerve sînt deja cunoscute în momentul de față, astfel că realizarea prognozelor A.I.E. va depinde nu de efectuarea unor noi explorări ci, în mare măsură, de un alt factor și anume creșterea cererii, respectiv îmbunătățirea situației economice mondiale în general. O altă problemă care se va ridica este legată de necesitatea sporirii capacității de încărcare a porturilor, de la 190 mil. tone pe an în prezent la peste 700 mil. t la mijlocul anilor '90.

Programe de dezvoltare

Maroc: opțiuni industriale

ÎN perioada planului de dezvoltare 1981—1985, industria și sectorul energetic concentrează 32,6% din volumul investițiilor prevăzute la 110,9 miliarde dirhami. În domeniul industriei extractive valorificarea fosfatilor face obiectul unui amplu program a cărui realizare va permite Marocului să devină și cel mai mare producător mondial (Marocul deține deja primul loc în ierarhia mondială a exportatorilor de fosfat). Oficiul marocan al fosfatilor estimează că producția de fosfat urmează să crească de la 29,5 milioane tone în 1983 la 32,3 mil. t în 1984 și 33,9 mil. t în 1985 (din care 21,5 mil. t vor fi destinate exportului). Principalele proiecte de dezvoltare sînt concentrate în zonele Knouribga, Youssoufia, Sidi Haïaj, Benguerir și Meskala.

În ce privește sectorul energetic se apreciază că Marocul deține cele mai importante zăcăminte de sisturi bituminoase din lume, a căror valorificare va permite într-o primă fază obținerea unei producții anuale de peste 3 mil. t titei. Sisturile vor fi arse, de asemenea, direct în termocentrale. Programul privind utilizarea energiei nucleare — elaborat în perspectiva anilor 2000 — se va concretiza în construcția a patru centrale nucleare. Necesarul de uraniu va fi acoperit din surse interne, fle ca urmare a exploatării zăcămintelor de uraniu, fle plecînd de la acidul fosforic. În perspectiva anilor '90 se estimează o producție de oxid de uraniu de aproximativ 2.000 tone pe an. Planul energetic vizează, totodată, utilizarea a noi surse energetice: energia eoliană, solară și geotermală.

Industria prelucrătoare va cunoaște un ritm de creștere de 8,4% pe an și va înregistra importante schimbări structurale ale producției; va crește în mod deosebit ponderea industriei chimice și petrochimice, industriei metalurgice și construcțiilor de mașini. Astfel, Marocul urmează să devină unul dintre marii producători mondiali de acid fosforic și superfosfat. În domeniul industriei metalurgice se desfășoară construcția complexului integrat de la Nador și a unor topitorii de plumb. Creșterea producției de ciment va permite realizarea pînă în 1985 a unui număr de 15.000 de locuințe în mediul rural și 5.000 de locuințe în mediul urban. Programul privind creșterea producției de zahăr vizează în perspectiva anului 1985 acoperirea în proporție de 80% a consumului intern. Sînt luate, de asemenea, în considerație unele proiecte în industria alimentară și textilă.

Se relevă faptul că statului îi revine o responsabilitate sporită în realizarea programului de industrializare (63% din investiții se vor concretiza în proiecte ce urmează a fi realizate de către întreprinderile publice și semipublice). Totodată, statul va interveni indirect pentru a susține activitatea sectorului privat.

Marocul promovează o politică de cooperare cu parteneri străini în realizarea unor obiective industriale, în ramurile prioritare. Analiza tendințelor de dezvoltare a industriei marocane, potențialul și prestigiul întreprinderilor românești în executarea de lucrări, reliefează posibilități sporite de participare a părții române la executarea de lucrări și obiective în acest domeniu.

M.M.

EVOLUȚII MONETARE

INTERVALUL 7—11 MARTIE a fost caracterizat printr-o evoluție destul de oscilatorie a cursului dolarului S.U.A. pe piețele valutare.

Creșterea neașteptată a masei monetare în circulație în intervalul precedent, cu 3,6 miliarde dolari (la un nivel mai puternic decît cel al progresului înregistrat pe frontul antiinflaționist), a determinat pe unii analiști să excludă posibilitatea unei apropiate relaxări a politicii americane de credit, inclusiv mult speculată reducere cu 0,5% a ratei oficiale a scontului, ceea ce a condus de altfel și la creșterea dobânzilor la depozitele în dolari (la intern, fondurile federale au crescut de la 8,25% la peste 9%, iar eurodolarul la 6 luni au înregistrat creșteri cu 0,375%).

Marca vest-germană, după victoria coaliției conservator-liberale, a fost supusă unor puternice presiuni „à la hausse” în cadrul sistemului valutar vest-european cîștigînd și în relația cu dolarul S.U.A., în perioada analizată, peste 1% (2.392 mărci / 1 dolar pe 11 martie, față de 2,42 mărci / 1 dolar, cursul de referință). Creșterea puternică a cursurilor acțiunilor la bursa din Frankfurt/Main a fost urmată și de însemnate cumpărări de mărci, din alte valute, de către investitorii interesați în achiziționarea de acțiuni vest-germane, ceea ce a făcut ca Bundesbank să intervină pe piață pentru susținerea limitei minime de intervenție în cadrul sistemului a francului belgian și cel francez, în raport cu marca vest-germană.

Francul francez, în schimb, rămîne foarte vulnerabil în relația cu marca, iar față de dolar era la sfîrșitul săptămîinii prezentate cu 1,4% sub cursul de referință (6,96 franci / 1 dolar, comparativ cu 6,86 franci / 1 dolar respectiv). De menționat că puternicele presiuni crea-

te asupra francului francez și previziunile legate de o aproape iminentă devalorizare a sa în cadrul sistemului valutar vest-european nu au putut fi atenuate de dobinzile excesiv de mari întîlnite la eurofrancul francez (de la 0 zi la alta chiar peste 250%, iar la termen de 6 luni, peste 30%).

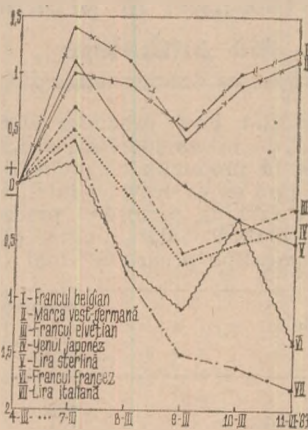
Deficitul comercial dublu în luna ianuarie a.c. (în comparație cu cel din decembrie 1982 (2.617 mrd. lire, față de 1.135 mrd. lire respectiv) a contribuit la deprecierea lirei italiene în săptămîna prezentată, cursul de la închiderea din 11 martie, de 1.430 lire / 1 dolar, fiind cu 1,8% sub cel de referință.

Lira sterlină, yenul japonez și francul elvețian au înregistrat, pe ansamblul perioadei analizate, deprecierea mai redusă în martie, în raport cu dolarul S.U.A., respectiv 9,5% (1.5075 dolari / 1 liră, față de 1.5150 dolari / 1 liră pe 4 martie), 0,4% (237,50 yeni / 1 dolar și 236,50 yeni / 1 dolar) și 0,2% (2.0550 franci / 1 dolar și 2,05 franci / 1 dolar).

Dobinzile la principalele eurovalute, pe termen de 6 luni, au marcat o creștere la eurodolar (de la 7% pe 4 martie, la 9,375% pe 11 martie) și eurofrancul elvețian (de la 3,375% la 3,6875%) și o scădere la euromarca vest-germană (de la 5,375% la 5,1875%) și la euro lira sterlină (de la 11,0625%, la 10,8125%).

Prețul auriului la Londra a evoluat aproape permanent pe o linie ascendentă, al doilea fixing din 11 martie, de 120,50 dolari / uncie, fiind cu 8 dolari / uncie peste cel corespunzător din 4 martie.

Gheorghe MUNTEAN
Alexandru OLTEANU

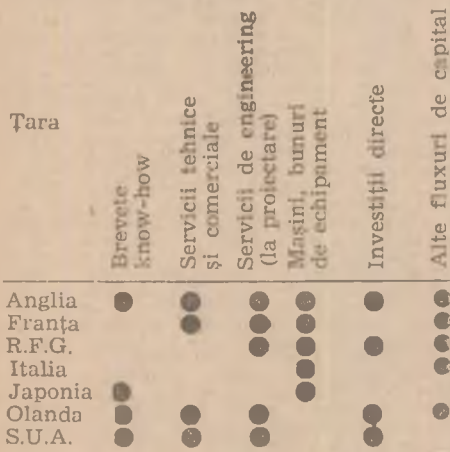

Evoluția cursurilor principalelor valute occidentale față de dolarul S.U.A. în perioada 7—11 martie '83

Specializare in transferul de tehnologii

RELEVIND importanța crescândă pentru țările industrializate a exportului de tehnologii, precum și dificultățile și riscurile legate de acesta în condițiile intensificării concurenței pe piața mondială, revista *L'Usine Nouvelle* arată că în domeniul menționat s-a profilat o anumită specializare între principalele țări capitaliste exportatoare. Astfel, după cum rezultă din graficul

Specializarea principalelor țări capitaliste, exportatoare de tehnologii

alăturat, exceptând Anglia, al cărei export își menține caracterul complex, alte țări se specializează îndeosebi în două segmente ale pieței considerate, respectiv în exportul de brevete și know-how, de mașini și bunuri de echipament (cazul Japoniei) sau în furnizarea de mașini și echipamente, de alte fluxuri de capital (cazul Italiei). Desigur, lista țărilor exportatoare de tehnologii se extinde treptat, iar în specializarea lor pot interveni și intervin — de la o perioadă la alta — mutații, mai ales sub influența progresului tehnic pe plan mondial.

Valențele tracțiunii animale

DUPĂ aprecierea specialiștilor circa 400 milioane de animale de muncă — boi, cai, bivoli, vaci, iaci, măgari, lame, reni, elefanți etc. — sint folosite în prezent de om pe glob. În țările „lumii a treia” ele furnizează aproximativ jumătate din energia consumată în agricultură, în unele dintre ele ponderea respectivă putând ajunge până la 90%.

Semnănd faptul că, în general, nu se acordă atenția cuvenită utilizării raționale a energiei animale în special în agricultură, publicația *Cérés* releva nu demult că potențialul său — respectiv eficiența folosirii tracțiunii animale — ar putea fi mult sporită prin generalizarea utilizării unor atelaje, echipamente și vehicule mai perfecționate, mai bine adaptate specificului fiecărei categorii de animale de muncă, în condițiile unor cheltuieli reduse, ca și prin

ameliorarea raselor de animale pentru tracțiune. Tracțiunea animală rămâne indispensabilă și concurează cu succes pe cea mecanică în țările unde predomină exploatarea agricole cu suprafețe reduse (până la 4 ha) sau în condițiile efectuării lucrărilor agricole pe terenuri accidentate și în cadrul transporturilor pe distanțe mici. În asemenea împrejurări, arată revista, cele două surse de energie nu se exclud reciproc, ci au un caracter complementar; în cazul fiecărei țări există o corelație specifică între ele, în funcție de factorii menționați mai sus, ca și de alții (costul carburanților și condițiile aprovizionării cu aceștia, posibilitățile de reparare a mașinilor etc). Nu este întâmplător faptul că, în ultimii ani, se observă o extindere a tracțiunii animale nu numai în țări în curs de dezvoltare (ca, de pildă, India), dar și în unele țări industrializate (cum este cazul S.U.A.).

Tendențe innoitoare în agricultura R.P. Chineze

DUPĂ cum relevă publicația *China Daily*, principalele tendințe ale progresului agriculturii chineze constau în ridicarea productivității muncii țăranilor, o diversificare crescândă și producerea unui volum sporit de produse agroalimentare pentru populație, de materii prime pentru industrie. Între acești trei factori există o strânsă interdependență, exprimată — de pildă — în faptul că ridicarea productivității muncii permite transferarea unei părți din forța de muncă rurală din producția de cereale către culturile industriale și activități care furnizează diferite produse secundare, respectiv asigură o premisă esențială a diversificării continue a agriculturii. Statisticile evidențiază că, într-o perioadă relativ scurtă (1978-1981), ponderea culturilor de câmp în valoarea totală a producției s-a redus de la 67,8% la 64,1% în timp ce ponderea silviculturii, zootehniei, pescuitului și a subramurilor furnizoare de produse secundare s-a majorat de la 32,2% la 35,9%.

Progresele obținute în domeniul agriculturii (concretizate, între altele, în atingerea, anul trecut, a celui mai înalt nivel al producției cerealiere — 335 milioane tone), asigură un loc de frunte acestei ramuri și în comerțul exterior al țării, produsele agricole și cele rezultate din prelucrarea acestora reprezentând peste 40% din încasările de pe urma exportului R.P. Chineze.

Energetica cubaneză

ÎN dezvoltarea bazei sale energetice Cuba pune accentul îndeosebi pe producția de energie electrică, care constituie una dintre cele mai dinamice ramuri ale economiei naționale. Astfel, în cincinalul trecut producția de energie electrică a crescut de la 7,2 miliarde kWh în 1976 la 9,9 miliarde kWh în 1980, iar pentru perioada 1981-1985 s-a prevăzut un spor de 50%. În acest scop urmează să se extindă considerabil capacitățile instalate, inclusiv prin construirea primei centrale atomoelectrice din țară.

Având în vedere că economia cubaneză nu dispune de rezerve însemnate de cărbune și hidrocarburi lichide sau gazoase, de mai mult timp în țară se desfășoară lucrări de cercetare și proiectare în domeniul folosirii unor surse alternative de energie, îndeosebi a celei solare și eoliene. Anul trecut a început producția în serie a instalațiilor de încălzit pe baza utilizării energiei solare, precum și construcția unui număr de 250 de instalații de forță eoliene, destinate îndeosebi pompării apei în zonele rurale. Pentru accelerarea înlăptuirii diferitelor proiecte a fost constituită o comisie specială, bazată pe conlucrarea dintre reprezentanții unor instituții științifice și ai unor întreprinderi de producție.

Restructurări în producția de ambalaje

CONFORM unei prognoze efectuate în S.U.A. în prima jumătate a actualului deceniu producția de ambalaje din această țară se va dezvolta într-un ritm încetinit față de perioada precedentă (vezi tabelul). Totodată, masele plastice își vor menține progresul mai rapid

față de alte materiale care servesc drept ambalaj, încit ponderea lor în producția de ambalaje — după ce a crescut în intervalul 1973-1980 de la 11,1% la 18% — va depăși 20% în anul 1985. De menționat că printre principalele tendințe ce se afirmă în acest domeniu și în alte țări industrializate se numără, de asemenea, concurența tot mai intensă pe care o întâmpină ambalajele de metal, hirtie, carton sau sticlă din partea celor executate din alte materiale.

Materialul	Ponderea în cererea globală de ambalaje (%)			Ritmul mediu anual de creștere (%)	
	1973	1980	1985	1973-1980	1981-1985
Carton	34,7	30,4	30,0	8,5	3,0
Metale	26,9	28,0	27,0	11,0	2,5
Mase plastice	11,1	15,2	18,0	15,5	7,0
Hirtie	12,5	11,0	10,5	8,5	2,5
Sticlă	9,2	10,9	11,0	13,0	3,0
Lemn	3,9	3,3	2,5	6,5	4,0
Materiale textile	1,7	1,2	1,0	1,5	4,5

Sursa: „Package Engineering”, nr. 1/1982

GLOSAR

Randamentul hîrtilor de valoare

CALITATEA hîrtilor de valoare este redată de indicatorul denumit randament, care arată în procente venitul dintr-o investiție de capital, orientînd deținătorii de fonduri spre cele mai profitabile plasamente.

Randamentul direct, care ilustrează rezultate imediate, este considerat concludent pentru operațiunile încheiate după intervale scurte de timp. Se obține prin raportarea vîrsămîntului anual efectuat de emitent la cursul de pe piață al titlului în cauză.

Formula utilizată este $R = \frac{V}{C} \times 100$ în care R este randamentul; V este vîrsămîntul anual; C este cursul la bursă al hîrtiei de valoare.

Randamentul de plasament, calculat pe baza mai multor elemente, se utilizează pentru aprecierea rentabilității reale a unei investiții de capital cînd este efectuată pe o perioadă mai lungă de timp. Necesitatea indicatorului apare în special în cazul obligațiunilor, pe care emitentul este obligat să le ramburseze la valoarea nominală, dar care sînt cotate pe piață peste sau sub valoarea nominală. Pentru a se cunoaște randamentul real al plasamentului trebuie să se includă în calcul și diferența de curs în plus (agio) sau în minus (disagio), raportată la durata restantă a creditului concretizat în obligațiunile respective.

Formula este $R = \frac{V + \frac{D}{N}}{C + 100} \times 100$ în care R, V și C au sensul din formula de mai sus; D reprezintă diferența între valoarea nominală și curs; N este durata restantă exprimată în ani; $\frac{D}{N}$ se adaugă în caz de agio și se scade în caz de disagio; $\frac{C + 100}{2}$ reprezintă cursul mediu înregistrat la bursă.

Randamentul obligațiunilor se calculează de regulă ținîndu-se seama de scadență, însă atunci cînd emisiunile se fac cu trageri ale titlurilor la sorți sau cu program de rambursare eșalonată, se ia în considerare scadența medie (dintre începutul amortizării și ultima plată).

Pentru acțiuni, calculul randamentului de plasament se face printr-o formulă analogă, însă el ridică mai multe probleme, întrucît dividendul nu este o mărime fixă pe toată perioada de timp, ceea ce implică o extrapolare a rezultatelor din anii precedenți destul de improbabil să fie confirmată de realitate. Ca valoare nominală se ia cursul de revenire al acțiunilor, care rezultă din prețul efectiv de cumpărare și cîștigul sau pierderea de curs ce s-a înregistrat pînă în momentul de calcul.

Între elementele obiective care sînt avute în vedere de participanții la operațiunile de la bursele de valori, randamentul titlurilor se situează pe un prim plan. Speculația fiind definitorie, făcînd parte organică din bursă, factorii psihologici primează în această activitate și, în căutarea cîștigului scontat, modul de acțiune al operatorilor apare de multe ori în flagrantă contradicție cu ce indică elementele concrete de referință, inclusiv randamentul.

Pentru cercetătorii realității din țările capitaliste cu economie de piață, urmărirea randamentului hîrtilor de valoare rămîne însă o metodă verificată de analiză a evoluției și tendințelor activității bursiere, ca și a modificărilor ratei profitului capitalului financiar.

Radu NEGREA

Energie

R. Bredele, Brașov — Aveți dreptate cînd afirmați că ar trebui să ne referim mai frecvent la experiența și preocupările țărilor mijlocii, mai ales ale celor de pe continentul nostru.

Pentru a ilustra reducerea gradului de energointensivitate a economiei țărilor mijlocii, credem că este elocvent cazul Austriei. Raportul dintre dinamica consumului de energie și cea a produsului intern brut s-a modificat de la 1.04 în perioada 1960—1973 la 0,53 în

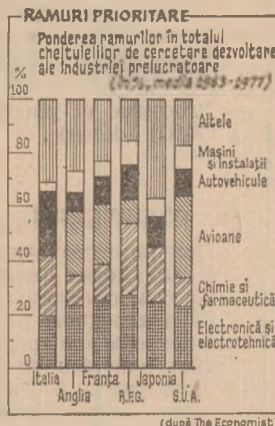
intervalul 1973—1981. Ca urmare a evoluției favorabile a acestui raport, deși volumul total al producției austriece era cu 23% mai mare în 1981 față de 1973, consumul total de energie a sporit cu numai 4%, iar în cazul industriei chiar s-a redus. În actualul deceniu, sub influența modificărilor structurale în curs, scrie **Wifo Monatsberichte** (nr. 10/1982), consumul de energie pe unitatea de producție industrială se va reduce în medie cu circa 1,5% pe an, după ce a scăzut cu 3% pe an în intervalul 1973—1981.

În asigurarea necesarului crescînd de energie se urmărește ca — dacă nu poate fi diminuată — de-

pendența de importul de energie cel puțin să nu se majoreze prea mult. În acest scop se preconizează utilizarea sporită a resurselor hidroenergetice proprii (+45% în intervalul 1981—1995), pentru a permite diminuarea consumului de petrol (—43%) și gaze (—51%); va spori și aportul cărbunelui, într-un ritm care va depinde însă de evoluția prețului petrolului pe piața mondială.

Cercetare-dezvoltare

Mihai Melinte, Râmnicu Sărat — 1) Cele mai recente date de care dispunem privesc sfîrșitul deceniului trecut. Potri-

vit acestor date ponderea guvernului în finanțarea cheltuielilor de cercetare-dezvoltare în cinci din principalele șase țări capitaliste dezvoltate care efectuează asemenea cheltuieli (și anume S.U.A., Japonia, R.F. Germania, Franța, Anglia și Italia) se ridică la aproape 50%. Excepția o reprezintă Japonia, țară în care în ultimele două decenii guvernul nu a acoperit mai mult de 30% din cheltuielile de cercetare-dezvoltare. Explicația trebuie căutată în primul rînd în faptul că în Japonia numai 5% din totalul cheltuielilor de cercetare-dezvoltare ale statului erau alocate în scopuri militare, față de două treimi în Anglia, jumătate în S.U.A. și 20% în R.F. Germania.

2) Cheltuielile pentru cercetare-dezvoltare efectuate de firmele industriale ale principalelor țări membre ale O.C.D.E. au fost concentrate în ultimii ani în proporție de cel puțin două treimi în cinci ramuri ale industriei prelucrătoare: electronică și electrotehnică, industria chimică și farmaceutică, industria aeronautică, industria autovehiculelor, construcția de mașini unelte (vezi graficul).

Întreprinderi mixte

Aristide Dumănoiu, Cehu Silvaniei — În baza legislației adoptate în ultimii trei ani, în China funcționează în prezent majoritatea cu succes. scrie **China Daily** (nr. 459/1983), circa 48 de întreprinderi mixte înființate cu companii din nouă țări și teritorii (S.U.A., Japonia, Filipine, Elveția, Thailanda, R.F. Germania, Australia, Franța și Hong Kong), în domeniul construcțiilor de mașini, electronicii, industriei ușoare și alimentare, prelucrării lemnului și construcției de hoteluri. Rezultatele de pînă acum fiind considerate satisfăcătoare, se are în vedere extinderea acestei forme de cooperare, bazată pe egalitate și avantaj reciproc, relatează publicația citată, menționînd că în prezent sînt în curs de negociere peste 100 de proiecte comune. Ele vizează cu precădere producția de cărbune, petrol submarin, hidroenergia și sectorul transporturilor. Un exemplu îl oferă acordul semnat în noiembrie 1982 cu firma vest-germană Volkswagen de Fabrica de tractoare și automobile din Shanghai, cu o capacitate anuală de producție de 5000 de automobile „Shanghai”. În baza acestui acord vîzînd modernizarea fabricii din Shanghai, aceasta va putea produce anual spre sfîrșitul deceniului actual 20.000 de automobile și 100.000 de motoare.

Asistență medicală

Doina Căprariu, Aleșd — Experiența mondială a ultimelor decenii confirmă afirmația dumneavoastră că „starea de sănătate a populației (măsurată printr-o varietate de indicatori) depinde de mai mulți factori și nu numai de volumul cheltuielilor pentru ocrotirea sănătății”. Relevînd rolul esențial pe care îmbunătățirea nutriției și a igienei publice l-a avut în prelungirea duratei medii a vieții în Anglia în perioada 1840—1970, un studiu publicat recent de Alan Maynard sub egida Universității din York întărește concluzia că există și alte modalități eficiente de utilizare a resurselor inevitabil limitate pentru ameliorarea stării de sănătate a populației și anume sporirea gradului de instruire, ameliorarea condițiilor de lo-

cuit, creșterea timpului liber etc. Cu alte cuvinte, nu există o corelație directă între volumul cheltuielilor pentru ocrotirea sănătății și starea de sănătate a populației.

Pe de altă parte studiul relevă că în ciuda progreselor de ansamblu realizate în ultimele decenii în țările capitaliste dezvoltate persistă încă importante disparități sub aspectul stării de sănătate atît în teritoriul cit și mai ales între diferitele clase sociale. În Franța, de pildă unde rata mortalității infantile pe țară s-a redus de la 27,4 la mie în 1960, la 14,7 la mie în 1974, aceasta era de numai 11,7 la mie în cazul cincimii celei mai avute a populației, corespunzătoare în principiu liber profesioniștilor, dar de 30,4 la mie în cazul categoriei celei mai sărace, cuprinzînd mai ales muncitorii necalificați (ultimele două date se referă la intervalul 1966—1970). Decalajul între cele două grupe de populație a rămas aproape staționar.

Datele medii ascund însemnate disparități și în profilul teritorial. Față de media națională a înzestrării cu medici la 100.000 de locuitori considerată egală cu 100, la Paris se înregistrează un nivel de 148, iar în Provence și pe Coasta de Azur de 136, în vreme ce în departamente ca Picardie, Champagne sau Franche-Comte doar de circa 70.

„Planul albastru”

Dorel Iancu, București — 1) Tratatul de la Atena din 1980 vîzînd combaterea poluării de origine telurică (cu deșeuri industriale, reziduuri urbane și din agricultură) a Mării Mediterane nu a intrat deocamdată în vigoare deoarece nu a fost încă ratificat de un număr suficient dintre cele 17 state riverane semnatare. Experții P.N.U.E. apreciază că nici un progres major pe linia purificării apelor mediteraneene nu se poate aștepta înainte de intrarea în vigoare a tratatului amintit.

2) Așa numitul „Plan Albastru” nu se confundă cu Planul de acțiune în privința Mediteranei, ci este doar o componentă a lui. El vizează realizarea unei concepții mult mai raționale de dezvoltare viitoare a zonelor de coastă ale bazinului mediteranean, concepție de care să se țină seamă în strategia națională a dezvoltării ficcării din țările riverane. Se crede că elaborarea „Planului albastru” va dura 2 ani.

Revista ECONOMICA

Editată de Consiliul Suprem al Dezvoltării Economice și Sociale — Institutul Central de Cercetări Economice

Sumarul nr. 11 din 18 martie

ECONOMIE NAȚIONALĂ

- Un obiectiv prioritar : creșterea suplimentară a producției de țiței și gaze (Dorin Constantinescu) 1
- Exigențe ale utilizării superioare a bazei naționale de materii prime și energetice (Barbu Gh. Petrescu) 3
- Realizarea ritmică, exemplară a sarcinilor de plan. Înnoirea și diversificarea producției (Ion Licu) 5
- Investiții. Noile obiective — în funcțiune la termenele planificate (Corneliu Bârnea) 6
- Atragerea în circuitul productiv a materialelor din stoc (Vasile Silvășan, Ion Fabian) 8
- Eficiența lucrărilor agricole din sezonul de primăvară (Gh. N. Iosif) 9
- Valorificarea tradițiilor în sprijinul sporirii producției agricole (Oprea Parpală, Nicolae Marcu) 10
- Autogestiunea în întreprinderi : răspun- deri, acțiuni, rezultate. Creditul în sprijinul consolidării autogestiunii (Cezar Basno) 11

ȘTIINȚĂ — TEHNOLOGIE — EFICIENTĂ

- Creșterea contribuției cercetării științifice la reducerea consumurilor energetice (Andrei Bănescu, Marius Elefterescu, Ștefan Ciocacs) 13

CONDUCERE-ORGANIZARE

- Realizări și perspective în informatica industrială (Adrian Davidoviciu) 15

TEORII • IDEI

- Consumul de resurse materiale și structura industriei (Gheorghe Zaman) 17
- Eficiența investițiilor : concept, calcul, semnificație (Ion Românu, C. Bărbulescu) 19
- Școli • curente • economiști. Confrun- țări doctrinare privind viziunea struc- rală de abordare a dezvoltării (I) (Sul- tana Sută-Selejă) 20

ÎN SPRIJINUL CANDIDAȚILOR LA CONCURSUL DE ADMITERE ÎN ÎNVĂȚĂ- MÎNTUL ECONOMIC SUPERIOR

- Politică industrială a Partidului Comu- nist Român (Marin Mehedințu) 22

RĂSPUNSURI LA ÎNTREBĂRILE CITITO- RIILOR

- Asistența financiară internațională pen- tru dezvoltare — factor obiectiv și ne- cesar pentru sprijinirea eforturilor pro- prii (Ion Goriță) 24

ECONOMIE MONDIALĂ

- Procese și fenomene actuale din eco- nomia mondială (XIII) (dezbateri) 26
- Tendințe-coniuncturi 29
- Mondorama 30
- Curier 31

ÎN SUPLIMENT : Curier economico-legislativ

IN THIS ISSUE

- Priority : additional growth of the oil and gas production (Dorin Constantinescu) 1
- Requirements for a better use of the national resources of raw materials and energy (Barbu Gh. Petrescu) 3
- Turning into account the traditions to support the increase of the agricultural production (Oprea Parpală, Nicolae Marcu) 10
- Achievements and perspectives in the industrial informatics (Adrian Davidoviciu) 15
- The consumption of material resources and the structure of the production (Gheorghe Zaman) 17
- Schools • trends • economists. Doctrinary confrontation concerning the structural vision in approaching the development (I) (Sultana Sută-Selejă) 20
- Current processes and phenomena in the world economy (XIII). Debate 27

DANS LE NUMÉRO

- Un objectif prioritaire : l'accroissement supplémentaire de la production de pétrole et de gaz (Dorin Constantinescu) 1
- Exigences de l'utilisation supérieure de la base nationale de matières premières et énergétique (Barbu Gh. Petrescu) 3
- La valorisation des traditions au service de l'accroissement de la production agricole (Oprea Parpală, Nicolae Marcu) 10
- Réalisation et perspectives dans l'informatique industrielle (Adrian Davidoviciu) 15
- La consommation de ressources matérielles et la structure de l'industrie (Gheorghe Zaman) 17
- Ecoles • courants • économistes. Confrontations doctrinaires concernant la vision structurelle sur le développement (I) Sul- tana Sută Selejă) 20
- Processus et phénomènes actuels dans l'économie mondiale (XIII) (débat) 26

В СОДЕРЖАНИИ

- Приоритетное задание : дополнительное увеличение добычи нефти и газа (Дорин КонстантINESCU) 1
- Требования наилучшего использования сырьевой и энергетической базы народного хозяйства (Барбу Г. Петреску) 3
- Употребление традиционных методов в целях увеличения сельскохозяйственной продукции (Опреа Парпалэ, Николае Марку) 10
- Достижения и перспективы в области промышленной информатики (Адриан Давидовичиу) 15
- Расход материальных ресурсов и структура промышленности (Г. Заман) 17
- Школы • течения • экономисты. Противоборство доктрин по поводу структурной концепции подхода к развитию (Султана Сута-Сележан) 20
- Актуальные процессы и феномены в мировой экономике (В порядке обсуждения) (XIII) 26

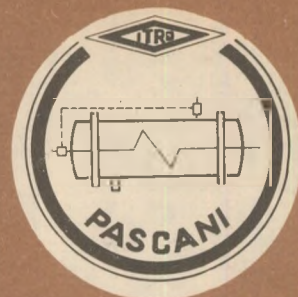
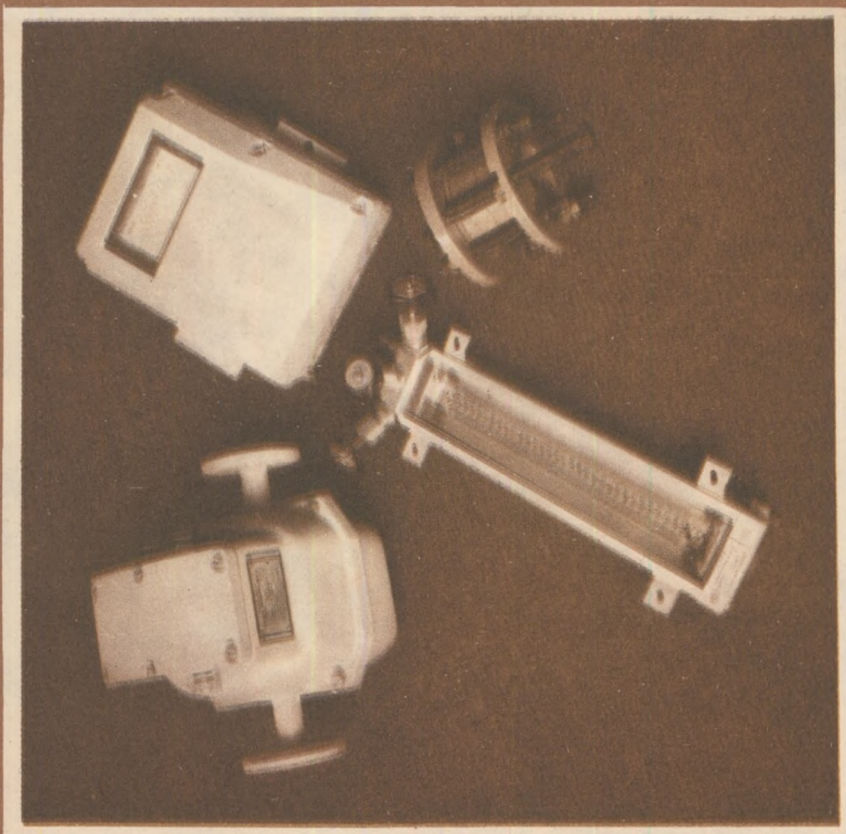
ABONAȚI-VĂ LA „REVISTA ECONOMICĂ”!

Anunțăm cititorii noștri că se fac în continuare abonamente la „Revista economică” pe anul 1983. Prețul unui abonament (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 260 lei pe an, 130 lei pe 6 luni și 65 lei pe trimestru. Prețul unui exemplar al revistei (inclusiv suplimentul săptăminal) este de 5 lei. Termen limită de încheiere a abonamentului — 15 ale lunii anterioare perioadei de abonare.

Abonându-vă din timp și pe termene cit mai lungi, vă asigurați continuitatea în primirea publicației. Abonamentele se fac prin oficiile și agențiile P.T.T.R., factorii poștali și difuzorii de presă din întreprinderi și instituții sau direct prin mandat poștal pe adresa redacției : Bulevardul Magheru nr. 28-30, sectorul 1, cod 70 159, București.

Cititorii din străinătate se pot abona adresându-se la ILEXIM — Departamentul Export-Import Presă, P.O. Box 136-137, telex 11126, București, str. 13 Decembrie.

Redacția și administrația : 70159, București, Bd. Magheru nr. 28-30 etaj 1, sectorul 1. Telefon 59 20 60. Cont I.S.I.A.P. 645 150 228 B.N.R.S.R. — filiala sector 1.

ÎNTRERINDERE DE TRADUCTOARE ȘI REGULATOARE DIRECTE PAȘCANI

Str. Moldovei nr. 17 bis

telefon: 980 / 62515

61414

telex: 22723

ROMÂNIA

PRODUCE ȘI VĂ OFERĂ :

DETECTOARE ELECTROMAGNETICE DE DEBIT (DEM-90)

- Diametre nominale : 25 ; 50 ; 80 ; 100 ; 150 ; 200 ; 250 ; 300 ; 350 ; 400 ; 500 ; 600 ; 700 ; 800 mm
- Electrozi : inox, platină
- Căptușeală tub : email, cauciuc
- Domeniul de debit : 0,51 l/s — 4496 l/s
- Variante constructive : normal, THA 1 ; Ex d II BT 3
- Precizie : $\pm 1\%$ (în ansamblu cu adaptorul)

ADAPTOR PENTRU DETECTOARE ELECTROMAGNETICE DE DEBIT (AET-70)

- Semnal de intrare : (1+10) m V c.a. sau (3+30) m V c.a.
- Semnal de ieșire : 2+10 m A c.a. ; 4+20 m A c.c. ; 0+10 V c.c.
- Precizie : $\pm 0,25\%$ din domeniul de variație a semnalului de ieșire
- Reproducibilitate : $\pm 0,25\%$
- Liniaritate : $\pm 0,25\%$

DIAFRAGME ȘI AJUTAJE PENTRU MĂSURAREA DEBITELOR

- Tip element primar : diafragmă cu priză la flanșă ; diafragmă cu prize individuale la față de tip disc-bloc ; ajutor normal ISA 1932 cu prize individuale ; diafragmă cu prize la D și D2 ; ajutor cu rază mare cu prize la D și D/2 ; diafragme cu camere inelare ; diafragme cu prize la flanșă, cu flanșe ASA ; ajutaje sferic de cerc ; tuburi Venturi
- Diametre nominale : 10 mm + 1800 mm
- Presiunea nominală : 6 + 250 bari

MANOMETRE DIFERENȚIALE CU TUB ÎN FORMĂ DE „U”

- Variante constructive : manometru fără robineti pentru măsurători ; de scurtă durată ; manometru cu 3 robineti pentru gaze sau aer ; manometru cu cinci robineti pentru lichide sau abur
- Domeniul de măsurare : 300 + 1200 mm

- Presiune statică maximă : 40 bari
- Eroare tolerată : ± 2 mm

REGULATOARE DIRECTE DE TEMPERATURĂ

- Tip robinet : normal închis sau normal deschis ; cu 1 sau 2 scaune ; ventil echilibrat sau neechilibrat
- Diametre nominale : Dn=15 mm + 150 mm
- Domeniul de reglare : (0+200)°C
- Tip element sensibil : tubular ; spiral ; de ventilație

REGULATOARE DIRECTE DE PRESIUNE

- Diametre nominale : Dn=(15+100) mm
- Plață de reglare : (0,05+6) bari
- Temperatura maximă de lucru : 335°C
- P.max.=6 bari

NIVELMETRU ELECTRONIC

- Utilizare : măsurarea și comanda reglării nivelului unui material de umplere (lichid granular, pulverulent) din rezervoare, buncăre, silozuri, etc., între două limite stabilite anterior
- Precizia de măsurare : $\pm 1,5\%$
- Precizia de reglare : $\pm 1\%$

TRADUCTOR ELECTRONIC DE NIVEL

- Utilizare : semnalizarea atingerii unor nivele prestabilite la umplerea sau golirea unor recipiente
- Materiale sesizate : solide de natură diferită cu granulație mai mică de 5 mm ; lichide conductoare sau neconductoare de electricitate
- Timp de răspuns : mai mic de 1 secundă

„SERVICE” PENTRU DETECTOARE ELECTROMAGNETICE DE DEBIT ȘI ADAPTOARE

- Întreprinderea dispune de un stand pentru etalonat detectoare electromagnetice de debit cu diametre între 6 mm și 800 mm. Precizia standului 0,2%

EXPORTATOR: I. C. E. „ELECTRONUM” BUCUREȘTI — ROMÂNIA

str. Alexandru Sahia, nr. 33, sector I

telefon: 14 08 54 telex: 11 54 7